

Dalum-Hjallese
Lokalhistoriske Forening

Redaktion:

Frans Bay, Lars Hagensen, Henning Jespersen, Jytte Raun og Lise Søndergaard

Layout og opsætning:

Mille Gøtttsch Jacobsen, mergrafik

Skolepraktikken på CVK, Syddansk Erhvervsskole i Odense

Tryk: **Grafisk**

Hvidkærvej 44 · 5250 Odense SV · Tlf. 66 17 55 15

Oplag: 500

ISBN nr: 9-788799-683451

Forside:

Dagens vigtigste tog, godstoget tog 2206 ankommer til Hjallese Station

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv

Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening

Årsskrift 2018

Indholdsfortegnelse

Forord	9
Liget i vindueskarmen og øl i kisten – beretning om en bedemandsforretning	11
Maleren Dankvart Dreyers portrætter af sognepræst Dankvart Faaborg og dennes hustru Louise Dorothea Faaborg f. Sivertsen	22
Familien Koch Rasmussen – en papirarbejderfamilie i Dalum i begyndelsen af 1900-tallet	37
Hjallese Station - for 45 år siden	44
En villa med finurligheder	52
En verdensberømt på Carl Baggers Allé	56
„En ulykkelig hændelse“	62
Frank Lauridsen – Dalumdrengen, der blev rockstjerne	66
Historien om Dalum Dyrehandel	77
Historien om Entreprenør Harald Mortensen	80
Erindringer fra min tid som kaldskapellan i Dalum 1954 - 59	88

„Man siger jo, at historien gentager sig – Det vil jeg da ikke håbe!“ (Storm P)

Årsskriftet for Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening har fået vokseværk. Ikke færre end 11 artikler, som til sammen fylder 94 sider – og vi har allerede artikler liggende til næste årsskrift. Flere af dette års artikler er i øvrigt indleveret uopfordret, andre har villigt skrevet deres fortælling efter henvendelse, og det er således i enhver henseende en fornøjelse at være redaktion.

Vi har i foreningen desuden et støt stigende medlemstal, ved årsskriftet 2018-19 var der 424 medlemmer, og vi oplever god tilslutning til de arrangementer, som lokalarkivet og foreningen i årets løb står bag ofte i nært samarbejde med Dalum Bibliotek og Dalum Kirke. Derfor er det tillige en fornøjelse at være bestyrelse. Medarbejderne på arkivet har travlt året rundt, for også her mærkes den voksende lokalhistoriske interesse i Dalum-Hjallese området. Mange henvender sig og søger oplysninger. Og løbende indkommer der arkivalier, som omhyggeligt registreres for eftertiden. Også skolebørn og studiekredse kommer jævnligt i arkivets lokaler.

I dette årsskrift har vi valgt at bringe en række artikler, der spænder vidt både med hensyn til indhold og længde. I den første artikel, der er skrevet af Ebbe Larsen og Torben Pedersen, møder vi således en farverig bedemand i Dalum. I 2008 skrev kunsthistoriker Suzanne Ludvigsen standardværket om den fynske maler Dankvart Dreyer, der især er kendt for sine eminente naturskildringer. Hvad de færreste nok ved er, at Dreyer også portrætterede et præsteægtepar i Dalum. Connie Koch Rasmussen beretter herefter om en markant papirarbejderfamilie i Hjallese. Ole Edvard Mogensen, der har en lang karriere ved banen bag sig, fortæller om den nu nedlagte Hjallese Station, der engang havde en meget central funktion. At der på Carl Baggers Allé i Dalum har boet en verdensberømt svensk stumfilmsdiva, ved de færreste formentlig, men det afsløres i de efterfølgende artikler. Ind-

ledningsvis beskriver arkitekt Ditlev Karsten med fagmandens øjne det hus, som han i dag bebor på Carl Baggers Allé. I selvsamme hus boede førhen stumfilmstjernen Lily Jacobsson, der i 1919 blev gift med direktør Edwards ved Odense Gasværk. Fru Edwards fortalte i 1978 kort før sin død om sit spændende liv til journalisten Ole V. Hansen ved Familie-Journalen. Vi har fået lov til at bringe hans artikel. Endelig afdækker arkivmedarbejder Lis Loll og undertegnede den tragedie, som ramte Fru Edwards og hendes mand i 1926. Førnævnte Ebbe Larsen har også samlet historien om Dalums kendte rockstjerne Frank Lauridsens karriere. Dalumvej har et alsidigt forretningsliv. For nylig flyttede Dalum Dyrehandel, der i 30 år har ligget på Dalumvej, ind i nye lokaliteter ved Dalumcentret. Leif Stendahl og Henning Jespersen fortæller historien bag denne lokale zoologiske have. Mange vil stadig huske entreprenør Harald Mortensen. Nu har hans søn Mogens Mortensen skrevet en erindringskitse om faderens firma, der har sat sig mange spor i lokalområdet. Til sidst bringer vi nu afdøde Jørgen Hansens erindringer om sin tid som kaldskapellan i Dalum Sogn i årene 1954-59.

Atter en varm tak til Syddansk Erhvervsskole, hvis skolepraktik gør det muligt at udgive årsskriftet i dets velkendte form. Ep Grafisk, Odense har som vanligt stået for selve trykningen. En stor tak til alle skribenterne samt til de lokale annoncører, som med deres annoncer yder et vigtigt økonomisk bidrag til, at årsskriftet fortsat kan udkomme til glæde for foreningens medlemmer og i en form, som vi er stolte over at kunne præsentere. Endnu engang ønsker redaktionen god læselyst!

Lars Hagensen, formand for
Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening

Liget i vindueskarmen og øl i kisten – beretning om en bedemandsforretning

Af Ebbe Larsen og Torben Pedersen

De gode gamle dage

Når vi f.eks. ser Matador i TV, så oplever vi et Danmark fra ”før verden gik af lave”. Et stykke danmarkshistorie fyldt med herlige originaler og farverige skikkelser, fra før TV og de såkaldte sociale medier fik gemt folk væk bag skærmene.

I Dalum kendte børnene hinanden, for de legede ude det meste af dagen. De voksne snakkede med hinanden over hækken eller på aftenturen. Man havde små eller større foreninger, hvor man drev sociale aktiviteter. Man havde nogle centrale mødesteder f.eks. hos købmanden, slagteren eller bageren. Hvis man havde mistet en kær, ja, så måtte man i Dalum

mødes med Henry Pedersen, Jernbane Allé 1, hvor han drev bedemandsforretning.

Min barndoms helte

Henry var en spændende og farverig skikkelse. Alle i Dalum kendte ham, og der gik mange historier om ham – sjove historier. Det er om denne Henry, artiklen handler.

Som barn havde jeg tre helte: John Wayne, Robin Hood og Torben ”Lig” – jeg kommer senere tilbage til dette lidt makabre øgenavn. Torben er den eneste af mine helte, jeg mødte i live. I min familie skulle vi et godt stykke hen i 1960’erne, før vi fik TV. Men min gode ven Kent fra Dalumvej 70 (familien

*1. maj møde ved Sorgenfri i Fruens Bøge Skov i 1910. Barnet i ringen er Henry Pedersen.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

Eriksen) havde TV. Her kunne vi så se cowboyfilm og den ugentlige Robin Hood. Når vi havde set Robin Hood, skulle vi straks ud og lege Robin Hood og hans gæve svenne. Her spillede Torben Lig en stor rolle. Han var et par år ældre end os andre, men kunne virkelig få sat gang i løjerne. Han var jo Henrys søn og havde adgang til alt det træ, der blev til overs i ligkistesnedkeriet på Jernbane Allé. Her kunne vi lave alle de ”våben”, vi havde brug for. Derfra drog vi ned i Fruens Bøge Skov, hvor vi byggede huler og kæmpede mod ”sheriffens mænd”. Torben var en sand lederskikkelse med en god fantasi, en idémager, og der skete altid noget omkring ham, så vi kede os aldrig i hans selskab. Vi lavede f.eks. cirkus på 1. salen over værkstedet. Havde han kun god indflydelse på os? Njaa – jeg husker en enkelt episode, hvor vi legede nede i skoven. Torben var jo helten, og han røg fra tidlig alder pibe. På et tidspunkt, hvor jeg stod ved siden af ham nede i skoven, skulle han bruge begge hænder til bygningen af en hule. Han tog piben ud af munden, drejede sig om mod den nærmeste dreng, det var mig, og sagde: ”Hold lige ild i piben, Ebbe.” Dybt beæret over denne hædersbevisning, dampede jeg løs på piben, men blev hurtigt dårlig, men stadig stolt! Torben købte af og til en enkelt cigaret i kiosken ved siden af ”Bondestuen”. Han gemte cigaretterne nede i hulen lige indtil en dag, hvor det var blevet regnvejrs – våd tobak kan selv ikke helte ryge!

For nogen tid siden snakkede jeg med Torben og foreslog ham, at vi lavede en artikel om hans far, Henry. Torben var straks med på ideen. Artiklen er blevet til på den måde, at Torben har skrevet

noget ned om sin far. Jeg har talt med/ interviewet Torben flere gange og sat tingene sammen til denne artikel.

Fra Odense til Dalum

Henry blev født i Bjerregade 32 i centrum af Odense i 1908. Han blev døbt i Sankt Knuds Kirke samme år. Han var søn af snedkermester Hans Christen Henry Pedersen (1882 – 1959) og Karen Andrea Rasmine Pedersen (1882 – 1966). Henry fik en lillesøster, Edith (1911 – 1994). Edith fik en datter, Lillian (født i 1944). Hun kunne som lille ikke sige Henry, så af hende fik han kaldenavnet Lolo.

Henry Pedersens forældre Karen og Christian Pedersen ved Jernbane Allé 1 i 1945.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Snedkermester Hans Pedersen begyndte som snedkermester i 1911. Han havde et lille møbelværksted i Nedergade. Det blev senere til et snedkerværksted. Senere flyttede familien til Langedgade 10, derfra til Nedergade 40, hvor Henrys far havde en lille møbelforretning. Henry gik på Jernbanegades skole. Den 2. oktober 1916 flyttede familien til Jernbane Allé 1 i Dalum. Så vidt Torben husker, var

det et selvbygget hus. Bag huset blev der indrettet værksted. Her drev Henrys far møbelsnedkeri fra 1916 til 1926. Mens Henry var dreng, var der seks snedkersvende på værkstedet. Der var en klausul på adressen, der forbød brug af maskiner, så alt snedkerarbejde blev lavet i hånden. Henry blev konfirmeret i Dalum kirke den 9. april 1922 af Pastor H. F. Poulsen (præst i Dalum 1898 – 1924).

Det kongelige danske Justitsministerium.

Efter Dalum sogneråds derom gjorte indstilling tildeler
justitsministeriet herved tjenstgørende i Dalum faste brand-
korps

brandmand Henry Pedersen

det af Hans Majestæt Kongen under 7. juli 1928 indstiftede jubelsumstegn for befalingsmænd og menige i de faste brandkorps
på landet for 25 års god tjeneste med ret til at bære tegnet.

JUSTITSMINISTERIET, den 15. december 1953.

P. M. V.

Bon

H. Schaumburg-Christensen
H. Schaumburg-Christensen.

*Dokument vedr. brandmand Henry Pedersens 25 års god tjeneste i Dalums faste brandkorps.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Henry kom i lære som snedker og blev udlært hos sin far. Arbejdet var alt forefaldende snedkerarbejde, så både far og søn blev hurtigt kendte ansigter i Dalum-Hjallese. I 1926 startede Hans Pedersen Dalum-Hjallese Ligkistemagasinet på Jernbane Allé 1. Henry var da blevet 18 år og kunne nu fortælle vennerne, at han producerede etværelseslejligheder i hånden. Dengang var der et vist "frisprog" i branchen, så man bedre kunne holde det til tider tunge arbejde ud.

Henry blev snedkermester efter sin far og overtog forretningen i 1948. I 1938 var Henry blevet gift med Klara (født 11. maj 1914 i Brylle). Det foregik i Visenbjerg Kirke den 16. oktober. De fik to børn: Lissie blev født i 1941 og Torben i 1950. Ja, nu bruger jeg navnet Torben om min gamle ven – og det hedder han også – men faktisk hedder han Hans Torben Pedersen. Navnet siger noget om tiden, man skulle nemlig ikke "rutte" med pengene. Hans Pedersen kaldte jo sin søn Henry, og næste generation skulle også hedde noget med H til fornavn, for så kunne man nemlig bibeholde det gamle navneskilt: H. Pedersen & Søn! Torben ønskede dog ikke at overtage forretningen, men derom senere.

Det komiske i det tragiske

Når Torben fortæller om sin far, så er der to ting, der går igen: Han var en meget seriøs bedemand, der altid viste kunderne fuld respekt. Han var dybt forstående overfor den triste begivenhed, der bragte kunderne til bedemanden. Men Henry havde også en anden side: Han var altid veloplagt i godt selskab og kunne være noget af en humørbombe. Kunne også blandt venner spøge med sit lidt specielle job.

En af de gode venner var Erik Petersen. Gamle dalumborgere kender ham som indehaver af legetøjsforretningen Mechi på Dalumvej 68 i kælderen. En anden af vennerne var handelsmand Chr. Hemmingsen fra Bøgedals Allé 5. Han gik altid med piben i munden, især når han var tæt på konen, for så lugtede han af tobak i stedet for øl. Disse to herrer kunne godt lide en bajer, og Henry kunne godt lokkes. Hvis man nød en øl sammen i ligkistesnedkeriet, så var der en bestemt metode, der blev taget i brug. Det kunne ske, at der dukkede en kunde op, og så ville det ikke se godt ud, at tre mænd stod og drak øl i værkstedet. Henry havde en lægte liggende til formålet. Den blev sat i klemme under låget på en hvidmalet kiste. Så kunne armene sagtens nå ind og sætte flasken på kistebunden. Kom der kunder, blev lægten hurtigt fjernet. Som den gode søn Torben var, havde

Henry og Klara med datteren Lissie og dåbsbarnet Hans Torben i 1950.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

Jernbane Allé 1 yderst til højre på postkort fra 1924.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Henry indviet ham i denne procedure (det var vi andre drenge også, da vi tit legede i værkstedet). Torben fortæller, at han engang fandt en snapseflaske og tre snapseglass i kisten. Det var ind imellem skik og brug, at der til frokost blev hentet tre spegesild hos slagtermester Erik Johansen på Dalumvej 69. Disse sild blev så ledsaget af en Brøndum og en tår øl. Torben bemærker, at der aldrig blev spist brød til silden!

Én gang var den udtænkte metode lige ved at gå galt: Døren til værkstedet blev pludselig åbnet, og kunder kom ind. Flaskerne kom ned i kisten, og Henry fjernede lægten, og intet afslørede deres lille ritual, da låget nu var lagt på. De to venner gik rundt på værkstedet, mens Henry betjente familien. Fruen fortalte, at hendes mor var død. Henry bevidnede højtideligt sin deltagelse og lagde hovedet på skrå. Fruen ønskede, at hendes mor skulle hvile i en hvid kiste. "Hvad med den, der står der, Pedersen, må jeg se

lidt nærmere på den?", spurgte hun og nærmede sig kisten med øl og brændevin. Henry var dog snarrådig og svarede: "Nej, den er desværre en fejlkonstruktion, der er så mange knastehuller, så den vil jeg ikke vise frem, men jeg har en anden rigtig flot hvid på lager. Lad os kigge på den." Det endte med, at familien tog den, og Henry kunne tørre sveden af panden. Da familien var gået, kom lægten i brug igen, og så kunne man styrke sig efter forskrækkelsen.

"Tossegod"

En bedemandsforretning i et lille sogn som Dalum-Hjallese kan selvfølgelig have sine økonomiske udfordringer. Det er jo ikke som en slagter eller baker, der hver dag har en stabil strøm af kunder. Dødsfald kan gå op og ned. Derfor var kassebeholdningen nogle gange lav. Men det tog Henry med stoisk ro: "Jeg kan jo ikke gå ud og skyde folk", sagde han. Torben husker nu heller ikke, at familien nogensinde gik sultne i seng.

Et andet problem var så ifølge Torben, at Henry var meget god af sig. Han havde let ved at slippe en mønt, hvis folk ikke havde for meget. Torben husker f.eks. et tilfælde, hvor Henry var cyklet til Lindved med en regning for en begravelse. Konen, hvis mand var død, tog imod. Tøjet var laset, og børnene så ud på samme måde. Hun fortalte Henry, at hun ikke havde penge til at betale regningen, ja, hun havde heller ikke penge til mad. Det kunne Henry slet ikke klare, så der blev slået en streg over regningen, og Henry sagde, at hvis hun kom til penge, så skulle hun sørge for mad og tøj til børnene. Henrys kone Klara kaldte ham altid "tossegod". En enkelt gang gik det dog for vidt. Klara havde lagt mærke til, at der af og til kom nogle drenge fra husvilde-boligerne i

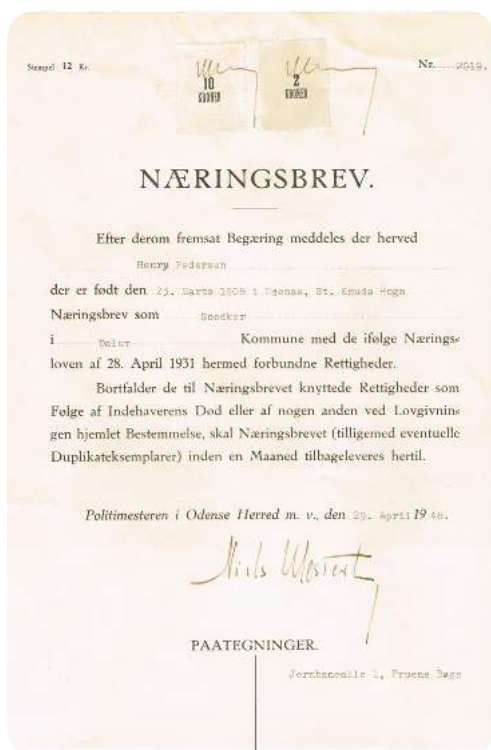
Hjallese Hegning. De besøgte Henry på værkstedet. Hun fandt så ud af, at de fik lidt penge af Henry til mad, men hun fandt også ud af, at pengene blev brugt på cigaretter hos tobaksforhandler Robert Hansen oppe i nr. 78 på Dalumvej. Her blev givet en stor skideballe til Henry!

At forretningen kunne gå op og ned, oplevede legetøjshandler Erik Petersen også. Han havde altid kaffe på kanden i baglokalet, og når Henry kom forbi, spurgte han: "Nå, har du tid til kaffe i dag, Henry?" "Ja, de hænger ved livet", svarede Henry og tog imod en kop kaffe. En dag, hvor Erik stod udenfor, kom Henry cyklende og fik tilbuddet om kaffe. "Nej tak, folk dør som fluer, så jeg må have den til gode", sagde Henry, og susede videre.

Liget i vindueskarmen

Henry gik tit en morgentur, og Erik Petersen drillede ham tit med, at det var for at se, om gardinerne var trukket fra, hvis ikke, så var der måske en mulig kunde.

Henry havde ikke selv rustvogn, men fik tit hjælp af vognmand Emil Jørgensen (dengang bedre kendt som Miller) fra Dalumvej 27. Engang skulle de til Sanderum Stormark for at lægge en afdød kvinde i kiste. De blev modtaget af enkemanden på gårdspladsen, der fortalte dem, at konen lå inde i stuen. Problemet var, at de sagtens kunne kante kisten ind gennem døren, men det gik jo ikke, når afdøde skulle bæres ud. Nu var Henry jo snedker, så han havde altid en sav med. Så han savede midtersprossen i stuevinduet over. Så kunne kisten balancere i vindueskarmen og udefra blive løftet videre ind i vognen. Mens kisten balancerede i vindueskarmen, kom manden med tre

Henry Pedersens næringsbrev som snedker.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

øl og udbrød på klingende fynsk: ”Ska vit li drik engaj, inden vi lasser?”. Efter en tiltrængt pause blev kisten læsset, og Henry fik sat sprossen i vinduet igen. Henry var lidt af en skuespiller, og under alt dette holdt han den alvorlige maske, men senere kunne han godt more sig over historien, når den blev genfortalt.

En sidste historie knyttet til bedemandsforretningen skal også med. Henry skulle ned på Dalum Kirkegård og ned-sætte en urne. Til dette formål havde Henry lavet en kasse, hvori urnen kunne stå. Der var monteret læderremme, så den kunne hænge på ryggen som en rygsæk. På vejen mødte han Laurits Kul fra Dalumvej 86 og hans ansatte ”Basse”. De inviterede Henry på en øl på Carls-lund. Henry mente, at et sidste besøg på Carlslund ville være helt i afdødes ånd, så han tog imod indbydelsen. Urnekassen blev hængt på knagerækken, og en enkelt øl blev respektfuldt indtaget, inden turen fortsatte til kirkegården.

Henrys mange kasketter

Henry havde mange forskellige kasketter. Han var frivillig brandmand, han var stævningsmand for fogedretten i Odense, og han var med i Dalum Kommunale Vagtværn.

Henry var fra 1928 til kommunesammenlægningen i 1970 brandmand i Dalum Frivillige Brandkorps, der var et hjælpekorps for Falck. I 1953 modtog han et 25 års jubilæumstegn samt justitsministeriets skriftlige bevis herpå. Som sådan var jobbet ulønnet, men kom man som den første til stedet, hvor det brændte, fik man et mindre beløb. I den anledning kunne Henry fortælle en god historie. Tingløkkébageren, Hakon Rasmussen, var også fri-

villig brandmand. En dag brød en brand ud, og han satte sig op på cyklen, hvor der var et lad foran. På Dalumvej mødte han en anden frivillig, Bøg Madsen, som satte sig op på ladet. Da de som de første nåede frem til branden, sprang Bøg Madsen op fra ladet og konstaterede, at han var den første brandmand på stedet. En historie der blev grint meget af.

En anden god historie var dengang, Falck i Dalum havde fået en ny motorsprøjte. Den skulle naturligvis afprøves. Det blev den ved en brandøvelse tæt på Dalumgård. Sprøjten kunne efter sigende sprøjte frygteligt langt, og der skulle to til tre mand til at holde den. Sprøjten blev placeret på det grønne område på Dalumgårds Allé, mellem Ellekærvej og gården. Meningen var, at den herfra skulle sprøjte helt over til hovedbygningen. Henry fortalte de øvrige frivillige brandmænd, hvordan sådan en farlig slange skulle tæmmes. Poul ”Fup” Eriksen, der havde vognmandsforretning på Dalumvej 70, meldte sig som frivillig, ja, han påstod, at han sagtens kunne klare sådan en slange ene mand. Kort tid efter stod Poul klar med slangen, da Henry på behørig afstand og med et glimt i øjet, gav grønt lys til manden, der styrede trykket. Resultatet blev, at Poul og slange blev kastet langt ind på det grønne område. Poul meldte sig ikke senere som frivillig. Han slap heldigvis uskadt fra flyveturen, og de andre fik sig et godt grin men fik også behørig respekt for slangen.

Det frivillige vagtværn

Den 19. september 1944 blev det danske politi arresteret og deporteret til Tyskland. Justitsministeriet opfordrede til, at der blev oprettet frivillige vagtværn i de danske kommuner. I oktober 1944 oprettedes et

Vagtværnet i Dalum i perioden 19. september 1944 til 5. maj 1945. Henry Pedersen står yderst til venstre i bagerste række.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

vagtværn i Dalum (DKV). Opgaven var, at man skulle hindre almindelig kriminalitet og sikre ro og orden. Vagtværnet kunne foretage civile anholdelser. Dette vagtværn blev Henry en del af. Det var klart, at vagtværnet ikke skulle gå tyskernes ærinde. Det vidner følgende episode om. Datoen var den 26. april 1945. Denne aften patruljerede de langs Svendborgbanen. Her så de en person ved banen, der hastigt forsøgte at gemme sig. De fornemmede straks, at noget var i gære, sabotage formodentlig. Derfor vendte de om og afsluttede deres vagt. Senere hørte de et kæmpe brag. Jernbanen var blevet saboteret for at genere de tyske troppetransporter. Dagen efter blev Henry kaldt over til en beboer på Skovalléen, hvor verandaen var blevet smadret. Der var ganske enkelt kommet et stykke jernbaneskinne flyvende – adskillige hundrede meter – og havde ødelagt

taget. Henry fik skinnestykket på ca. 50 cm med hjem. Vagtværnet blev opløst 5. maj 1945.

Stævningsmand

En del år var Henry også stævningsmand for fogedretten i Odense. Han modtog breve med indkaldelser til retten, som han så cyklede rundt med. Disse breve skulle afleveres personligt med underskrift. Han fik et honorar på 5 kr. pr. stævning uanset hvor mange gange, han skulle køre for at få det afleveret. Engang cyklede han tre gange til Lindved, før det lykkedes ham at få afleveret stævningen.

Forretningen blev solgt

Henry blev ramt af sygdom som 62-årig i 1970. Derfor solgte han hus og forretning. Navn og telefonnummer (132459) blev solgt til Aksel Jensens svigersøn, der

gennem mange år havde kørt rustvogn for Henry. Hus og forretning blev solgt til Carsten Mogensen, som drev forretning derfra i ca. 30 år. Carsten solgte derefter forretningen til bedemand Kim Bøilerehauge. I skrivende stund har der således ligget bedemandsfirma på Jernbane Allé 1 i 92 år.

Henry og Klara boede i en kort periode hos deres datter i Nr. Søby, men flyttede senere i lejlighed på Floravænget 80. Henry døde den 27. maj 1988. Klara flyttede først til Bøgedal, men efter en blodprop kom hun på Hjallesle Plejehjem. Klara døde den 12. november 1998.

Som faderen så sønnen

Torben slægtede ikke Henry på hvad angår det erhvervsmæssige. Han ønskede ikke at køre forretningen videre. Hele barndommen havde været fyldt med kister og sørgende mennesker, så Torben havde ikke lyst til eller mod på at fortsætte forretningen. Som barn hjalp han sin far på mange måder bl.a. ved at pynte kister. De blev flot redt op med et lag træuld, derefter et tyndt lag stof, lidt tykkere i hovedenden, de skulle jo ligge godt på den sidste rejse, som Henry sagde.

Men Torben ligner på mange måder sin far. Når han går i sine egne dybe tanker, så går han let foroverbøjet med hænderne på ryggen. Henry gik på nøjagtig samme måde. Henry var en meget social og vellidt person, bl.a. fordi han var en gudsbenådet fortæller. Er der en, der kan fortælle historier, så er det Torben. Han kan også se det komiske i det tragiske. Da jeg besøgte Torben i hans hyggelige hus på Bøgedals Allé, fik jeg mange gode historier, men jeg fik også et kaffekrus med hjem. På kruset stod citatet: Chartulae

Parvae Magnifice Ludantur (små kort skal spilles stort). Disse krus har Torben fået over hundrede af. Han får dem fra Fyens Stiftstidende. På bagsiden af avisen kan man skrive ind om alt mellem himmel og jord – det kan være en lille tekst til et foto fra avisen o. lign. Man skal kunne se det sjove i almindelige ting. Og det kan Torben. Så familie, kolleger og venner har fået mange krus foræret!

Torben har også mange kasketter. Arbejdsmæssigt blev han i 1978 ansat ved Fyns Amts Vejvæsen (FAV). Her var han i 28 år, indtil amterne blev nedlagt og omdannet til regioner. Derefter kom han til Odense Kommune, hvor han var tilsynsførende ved vejvæsenet. Torben gik på efterløn i 2012 som 62-årig.

”O yndige Dalum ...”

Som nævnt i starten blev Henry Pedersen populært kaldt Henry Lig. Dette øgenavn fulgte også Torben. I min barndom hed han ikke andet end Torben Lig, men senere blev han kaldt Ligrøveren, og i dag hænger kun de sidste stavelser ved: Røveren. Torben er aktiv i Dalum-Hjallesle. Han sidder i bestyrelsen i Tingløkkehuset og i Dalum Lystfisker Forening. Han havde for en del år siden en båd liggende i Dalum Havn. Da han fik båden, skulle den jo døbes, og han spurgte letsindigt sine såkaldte venner, om de havde et godt navn til båden. Efter en kort tænkepause kom de frem til, at båden selvfølgelig skulle hedde ”Kisten”. Der satte Torben dog grænsen. Så der er ting fra faderens erhverv, der har fulgt Torben gennem hele livet. Ikke mindst de gode historier. Så en stor tak til Torben for så rundhåndet at dele sine historier.

Torben har også en poetisk åre og skriver små digte. Jeg vil slutte artiklen med

en strofe, han sendte mig, da jeg havde spurgt ham, om det ikke var en god ide at lave en artikel om hans far. Strofen var underskrevet og dateret!

O yndige Dalum så rig på minder fra svunden tid, dem glemmer jeg aldrig, nej aldrig glemmes de, før min tid på jord er forbi. (Røveren 26. juni 2011)

Dalum-Hjallese Ligkistemagasin

ved H. Pedersen

Telefon Dalum 459 * Jernbaneallé 1

Fruens Bøge, den 30. Oktober 1947.

Hr. Slagter Henry Ludwig Lindhardtsen
Begravelse

sta		250 00
Ligseng	<i>vatteret Brocade</i>	28 50
Guerlande	<i>m. 8 Buketter Mellem</i>	26 50
Porter, Sygehus	<i>5 00 Hr.</i>	12 00
Orgel, Sygehus	<i>7 00 Hr.</i>	23 00
Ligvogn til	<i>Kirkegaarden fra Sygehuset</i>	
Ligvogn fra		
Biller		
Kransekorsel	<i>fra Sygehuset til Graven (Vendekid.)</i>	9 00
Kirkepyntning		
Solosang		
Begravelsessalmer		
Takkekort		
Begravelsekortet	<i>af Bølgens</i>	32 00
Attester	<i>Sygehuset 1 00 Hr. Høi. kist. 9 50 Hr.</i>	1 50
Annoncer	<i>1 Gang Tyns Tilfældende</i>	11 25
-	<i>1 Gang Tyns Socialdemokrat</i>	9 50
-	<i>1 Gang Tyns Tilende</i>	9 50
-		
Ordning af Begravelsen	<i>med Papirer og Assistance.</i>	25 00
		437 75

*Betalt
Henry Pedersen
Ligkistemester*

Regning fra 30. oktober 1947 fra Dalum-Hjallese Ligkistemagasin vedr. slagter Henry Ludwig Lindhardtsens begravelse. Foto: Kim Bøilerehaug/Dalum-Hjallese Lokalkarkiv.

KAFFEBAR

i Fruens Bøge Station

Kaffe & kage

Sandwich

Unik stemning

Brætspil

VELODROM

KAFFEBAR

I.C. Radio Hjallesø

v/Peder Gram

Reparation og salg af

- Fjernsyn
- Video
- Radio
- Båndoptagere
- Pladespillere
- CD-afspillere
- Indstilling af TV-programmer

Odensevej 1, 5260 Odense S 66 15 04 99

DESIGN

FRISØR

JANE & KITT INTERNATIONAL
FÅBORGVEJ 89
5250 ODENSE SV.
TLF. 66 17 57 71

Totalentreprise

Vi tilbyder alle former for ombygnings-, re-
noverings- og vedligeholdelsesarbejder.
Samt anlæg og pleje af grønne arealer samt
gladførebekæmpelse.

Vi har døgnservice.

Kontakt os for et godt tilbud.

TØJSBO BYG

tlf. 65 96 87 60 www.tøjsbo.dk

Sonjas Blomster

Dalumvej 70 5250 Odense SV

Tlf. 63 12 04 12

- Stedet med den gode service

DALUM

Blæk & Hobby

Faaborgvej 37A

www.dalumblæk-hobby.dk

Stofa:

TV • BREDBÅND • TELEFONI

Energifyn

FynskSupportEl

- ny energi til din klub

Kontakt os:

Energi Fyn
Sanderumvej 16
5250 Odense SV

Tlf. 63 17 19 00

Fax 63 17 19 19

www.energifyn.dk

Maleren Dankvart Dreyers portrætter af sognepræst Dankvart Faaborg og dennes hustru Louise Dorothea Faaborg f. Sivertsen

Af Suzanne Ludvigsen

Dankvart Faaborg¹ var sognepræst i Dalum-Sanderum Sogn fra 1820 – samt fra 1841 til sin død kun 3 år senere tillige provst i Odense Herred.

Engang i midten eller måske hen imod slutningen af 1830'erne lod han sig selv og sin hustru² male af den unge vestfynske kunstner Dankvart Dreyer.³

Som alle gode portrætter forekommer malerierne af sognepræsten og hans kone at fortælle mere end, hvad der umiddelbart skildres. Ægteparret Faaborg synes hver især at have tankerne andetsteds end hos Dreyer og hans staffeli. Man fornemmer, at maleren har haft den fornødne ro til en omhyggelig granskning af sine modellers ansigtsudtryk, og at denne undersøgelse har ført til en intuitiv opfattelse af noget udefinerbart, men tydeligt tilstedeværende i hans modellers sind. Pastoren ser anspændt ud, og fru Louise Dorotheas ansigtsudtryk er bekymret. Hvad ved vi om disse tre personer, præsten, pastorinden og maleren – samt ikke mindst om sidstnævntes eventuelle tilhørsforhold til Dalum Kirke? Kendte Dankvart Dreyer sine modeller, før han gav sig i kast med portrætterne af dem, og hvordan løste han den opgave, der i givet fald var blevet ham stillet?

Eksisterende trykte kilder

I tre trykte bogværker kan man finde interessante oplysninger om præsten Dankvart Faaborg og hans samtid. Nævnt i kronologisk rækkefølge drejer det sig om: S. V. Wiberg: *En alm. Dansk Præstehistorie, Odense 1870*, bd. 1, s. 263. Jacob Hansen og Knud Mortensen: *Dalum Sogns Historie, Odense 1965*, bd. 2, 1. del, s. 144-149 + noter. Poul Thestrup, Dorrit Andersen og Niels Oxenvad: *Mod bedre tider, Odense 1789 – 1868*, Odense 1986. Heri Niels Oxenvad: "Odense bys historie" bd. 6, s. 352-353 + noter.

Fra disse værker – og ikke mindst noterne til de to sidst omtalte, hvoraf bl.a. kan nævnes Fyns bispearkiv, Dalum præstearkiv og Odense herreds breve – vil jeg efterfølgende i korte træk udvælge, hvad jeg håber kan give et nogenlunde tydeligt billede af ægteparret Faaborg og deres liv i Dalum. For eventuelle ønsker om fordybelse i emner, der ikke kan få plads i denne artikel, kan yderligere læsning af de nævnte værker anbefales.

Dankvart Faaborg og Louise Dorothea Sivertsen

Dankvart Faaborg blev født den 21. januar 1784 i Odense og døbt otte dage senere i Sct. Knuds Kirke samme sted.

¹ 1784-1844

² Louise Dorothea Faaborg (1786-1839)

³ 1816-1852

Hans far Christian Faaborg var købmand i Odense. Hans mors pigenavn var Dorothe Møller. Begge forældre var født og hjemmehørende i Odense.

Om sønnen Dankvart ved vi følgende: Han blev student i 1800 og 10 år senere cand. theol. med Laub fra Københavns Universitet. Antagelig ernærede han sig dernæst som lærer, hvilket førte til, at han i 1813 fik bestalling som ordinær kateket⁴ og som 1. lærer ved Borgerskolen i Odense. Det berettes også om ham, at han i disse år tog del i byens rige musikliv, idet han f.eks. i sæsonen 1812-1813 spillede violin under opførelsen af Schulz's korværk.⁵

Men 1813 var også året, hvor Dankvart Faaborg giftede sig, formodentlig fordi han først nu havde fået råd til at stifte familie. Brylluppet med Louise Dorothea Sivertsen fandt sted om sommeren nærmere betegnet den 9. juli – elleve dage før brudens 27 års fødselsdag. Hun stammede fra København, hvor hendes far var baker. Louise Dorothea nåede at føde i alt 3 sønner og 4 døtre inden sin tidlige død 26 år senere.

Det er stort set, hvad der vides om den søde milde kvinde med det tankefulde lidt bekymrede udseende på Dankvart Dreyers portræt. Men om hendes ægtemand findes der flere oplysninger, som samlet set nok bærer noget af forklaringen på hans tilsyneladende sammenbidte minespil.

Dalum–Sanderum Sogn, et kald med problemer

Syv år efter sit giftermål opnåede Dankvart Faaborg et sikkert længe eftertragtet

embede som sognepræst. Han var 36 år, da han hen på året 1820 med sin familie ankom til Dalum–Sanderum Sogn, som skulle blive hans arbejdsplads livet ud. Men hans fremtidige tilværelse blev ikke ubetinget nogen dans på roser, skulle det vise sig.

For det første fik han omgående store økonomiske problemer. Han måtte betale en anseelig ekstraordinær overtagelsessum på 1000 rdl. for præstegården, fordi hans forgænger, pastor Ammentorp, i løbet af sin mere end 30-årige lange embedsperiode havde ofret så meget på husets ombygning. Dertil kom en betydelig enkepension til fru Ammentorp, som viste sig at være temmelig krævende og meget lidt forhandlingsvenlig i forskellige spørgsmål angående hendes og den nye præsts rettigheder. Det fortæller bl.a. referaterne fra en diskussion mellem hende og den nye mand i embedet. De to kunne ikke blive enige om, hvor stor en del af græsningen på præstegårdens eng, der tilkom fru Ammentorp. Først da hun fik hjælp af sin far, som var provst i Christiansminde, fik hun anerkendt retten til 5/6 del af græsningen og tilladelse til selv at bestemme, til hvem eller hvordan hun ville sælge høet.

Så var der forskellige uomgængelige udgifter bl.a. en årlig sum på 200 rbd. sølv, som den nye præst skulle afholde til genopbygningen af den nedbrændte præstegård i Søllinge. Det var tidens gensidige forsikring for kirkebygninger, at de senest ansatte præster var forpligtiget til at betale til genrejsning af nedbrændte præstegårde. Gang på gang måtte pastor Faaborg se

⁴ Kateket, i ældre tid en hjælpepræst med kristendomsundervisning som særlig opgave

⁵ Johan Abraham Peter Schulz (1747-1800) en berømt tysk komponist og kapelmester, som i årene 1787-1795 opholdt sig i København. I 1790 skrev Schulz bl.a. musikken til syngespillet Høst-Gildet (tekst af Thomas Thaarup), som var en hyldest til bondefrigørelsen. Desuden skrev han en række korværker, samt et antal folkelige sange

sig nødsaget til at anmode biskoppen om udsættelse eller fritagelse for sådanne udgifter. I 1826 blev det endda så galt, at den stakkels præst, som nu yderligere havde syv børn at forsørge, blev truet med forligningskommission og udpantning, hvis han ikke betalte, hvad han skyldte.

Generelt syntes pastor Faaborg imidlertid at have passet sit embede upåklageligt, men i de førnævnte arkiver findes også referater af forskellige skærmydsler mellem præsten og navngivne personer i menigheden. Det er episoder, som muligvis er blevet tillagt for stor betydning af eftertiden, fordi alt, hvad der ikke kan kritiseres, og som normalt har langt mere vægt i positiv retning, sædvanligvis ikke omtales udførligt i slige embedskorrespondancer. – Imidlertid skal enkelte begivenheder refereres her, fordi de på uforklarlig vis fornemmes afspejlet i præsteparrets sind, sådan som den unge maler så sine modeller.

Husfæsteren

En husfæster ved navn Zacharias Bruun, der boede i Hjallesø, havde i 1823 antagelig forgæves ansøgt Det kgl. Landhusholdningsselskab om en præmie for sit landbrug. Han mente, at pastor Faaborg var skyld i denne manglende udmærkelse, fordi præstens udtalelse til Selskabet havde været for intetsigende. Herudover havde Zacharias Bruun over for biskop Plum hævdet, at pastoren i sine første embedsår havde forsømt at komme til hans sygeseng, skønt der var sendt bud efter ham – og skønt han dagligt besøgte gårdmændene. Dankvart Faaborg erklærede angående det første klagepunkt, at eftersom han

kun havde været kort tid i embedet, havde han ikke kunnet udtale sig med tilstrækkelig sikkerhed om husmandens landbrug. Med hensyn til sygebesøg kunne præsten dokumentere, at han havde berettet⁶ husmanden, mens denne var syg.

Et tredje problem – blandt flere – var, at Zacharias Bruun åbenbart havde holdt sine børn hjemme fra skolen, for at de kunne arbejde i landbruget. For denne forseelse skulle man betale skolemulk⁷, hvad husmanden trods lempelser havde nægtet. Han ville heller ikke indgå forlig, hvorfor skolekommissionen havde været nødt til at benytte udpantning, en fremgangsmåde man ellers ikke gerne brugte over for de fattige i sognet.

Sådanne tildragelser i præstens sogn, som der trods alt ikke syntes at have været mange af, har måske medført, at han har følt sig ramt på sin selvfølelse, hvilket hans alvorlige blik og nedadvendte mundvige antyder.

Her skal kort indskydes, at en ung pige ved navn Anne Jacobine Elisabeth Faaborg⁸ ifølge folketællingerne fra 1834 på den tid boede hos præstefamilien i Dalum som lærerinde. Hun skal nævnes, fordi hendes skæbne inden længe skulle blive tilknyttet maleren Dankvart Dreyers nære familie. Herom senere.

Biskoppens iagttagelser

Vi skal helt hen til året 1838, før andre skriftlige udsagn i arkiverne fortæller om Dankvart Faaborg, og om hvordan han håndterede sin gerning. Biskop Plum var død fire år tidligere, og fra hans efterfølger som fynsk biskop, Nicolai Faber, forelig-

⁶ Berette: forberede en person til døden ved skriftemål og sakramente

⁷ Skolemulk: bøde for ikke at sende sine børn i skole

⁸ 1812-1848

ger interessante iagttagelser nedskrevet i visitatsbogen. Her er noteret, på hvilken måde præsten brugte sin stemme under messen, hvorledes han holdt sin prædiken og naturligvis også prædikens indhold – selvom den kun var hverdags. Biskoppen skriver yderligere, at ”alt hvad der skulle føres med pennen (dvs. kirkebogen og embedets andre bøger) var i god orden”. Men biskop Faber var ikke helt tilfreds med Faaborgs væremåde over for sin menighed:

Det synes ikke, at Præsten kender eller har den aandelige Indflydelse paa Menigheden, som er den rette Sjælesørgers Særkende. Uden denne Indflydelse staar Præsten, skønt ansat i og for Menigheden, dog uden for samme, og han bliver dog ej, hvad han skulle være, det levendegørende Princip i Menigheden, hvorfra sammes aandelige, kristelige Liv ideligen henter Næring og Opmuntring. Først naar denne Næring strømmer ud fra Præsten og modtages, og fornemmes af Menigheden, opstaar det aandelige Baand mellem begge, som mellem Forældre og Børn: Det er betydningsfuldt, at Menigheden kalder Præsten – Fader!⁹

Kort sagt havde Dankvart Faaborg ifølge biskoppen ikke ordentlig kontakt med sin menighed, endsige et sandt ønske om at påvirke, hvad hans sognebørn egentlig tænkte og følte – eller også havde han haft sine tanker andetsteds den dag, biskop Faber havde overværet hans gudstjeneste.

Mølleren

Måske rumsterede inde i præstens hoved endnu dønninger efter en kedelig

strid, der i samme periode var opstået mellem præsten og hans mangeårige ven og nabo, møller Demant i Dalum Mølle, og som var steget til nye højderovre i præstegårdens andet naboskab, familien på godset Kristiansdal.¹⁰ Årsagen til uoverensstemmelsen var en bitter konkurrence mellem mølleren i Dalum og møllejer Jacob Madsen i Vosemose sydvest for Odense. Sidstnævnte havde opnået støtte fra flere myndigheder, bl.a. Det kgl. Landhusholdningsselskab, til at udvide sin møllevirksomhed. Under et møde på Vosemosegaard kort efter julen 1837 var der blevet fremlagt en erklæring, som gik ud på, at møller Demant i den senere tid havde udvist forsømmelighed over for sine gamle kunder fra landet. Denne erklæring var underskrevet af pastor Faaborg.

Da Demant blev gjort bekendt med erklæringen, forlod han mødet i vrede. Kort tid herefter havde præsten fødselsdag, hvad mølleren ignorerede, idet han undlod at gå hen og gratulere ham, som han ellers plejede. Dagen efter var han gået ned til Kristiansdal for at stemme klaveret. Her frittede man ham ud for at få at vide, hvorfor han ikke havde været hos pastor Faaborg. Mølleren ville først ikke svare, men da han kom ind til kammerjunker Benzon og kammerherren, havde han fortalt, hvad der var sket. Tilsyneladende havde herskabet givet mølleren medhold, men dennes ord var blevet refereret til pastor Faaborg, der havde forstået dem som ”pøbelagtige”, hvad familien Benzon kunne bevidne, at de

⁹ Citeret efter ”Mod bedre tider”, Oxenvad, s. 352-353

¹⁰ Kristiansdal ejedes af slægten Benzon. I midten af 1800-tallet tilhørte størstedelen af jorden i Dalum og Hjallesø – inklusive Dalum Kirke – godset Kristiansdal

Dankvart Dreyer: Portræt af pastor Dankvart Faaborg (1830'erne)

Olie på lærred 28,5 x 21,5 cm

Ikke betegnet

Ludvigsen 2008, kat. 40

Privateje

Foto: Narayana Press

Dankvart Dreyer: Portræt af Fru Louise Dorothea Faaborg (1830'erne)

Olie på lærred 28,5 x 21,5 cm

Ikke betegnet

Ludvigsen 2008, kat. 41

Privatej

Foto: Narayana Press

ikke var. Imidlertid skønnede pastor Faaborg, at han havde handlet korrekt på embedets vegne, og at den egentlige skyld lå hos kammerjunkeren.

Dødsfald

Den 10. oktober 1839 indtraf en katastrofe for præsten, idet han mistede sin livsledsagerske gennem 26 år. I en alder af kun 53 døde Louise Dorothea fra sin mand og deres syv børn, hvoraf den ældste nu var blevet 25 år – men den yngste kun 13.

Dette er, hvad der er at berette om pastor Dankvart Faaborg og fru Louise Dorothea Faaborg f. Sivertsen, før de fik deres portrætter malet af Dankvart Dreyer.

Om præstefruen døde efter længere tids sygdom eller chokerende brat, det ved vi ikke. Imidlertid skal her for fuldstændiggørelsens skyld fortælles endnu en enkelt begivenhed fra præstens sidste levetid, som i øvrigt kun blev kort:

Smedens børn

Knap to år efter at pastoren var blevet enkemand, modtog biskop Faber en klage fra smeden i Højme, Carl Jensen Bruun, gående ud på, at konfirmanderne, herunder smedens egne døtre, var blevet slået og mishandlet – den ene med en bog i hovedet, den anden med en ridepisk, hvilket endda var sket i kirken.

Ydermere havde pastor Faaborg under katekismusgennemgangen spurgt børnene, hvad den nuværende konges navn var. Da konfirmanderne havde svaret Frederik VI i stedet for Christian VIII, var præsten blevet så vred, at han havde lukket kirkedøren op og gentaget spørgsmålet til sin jagthund.

Præsten havde imidlertid sit svar på klagerne på rede hånd. Han havde revset

en elev, fordi denne trods udtrykkeligt forbud havde hvisket til den pige, der blev hørt. Med hensyn til jagthunden var forklaringen den, at han havde villet belære børnene om, at de skulle tænke sig om, før de gav deres svar.

Provst for Odense Herred

Foruden denne kedelige sag, der ifølge biskop Faber ”bar præg af, at den var forfattet ikke uden lidenskabelighed, hvorved sandheden som bekendt for-dunkledes”, måtte biskoppen tage stilling til diverse anonyme klager angående forsømmeligheder hos præsten såsom enkelte udeblivelser fra gudstjenesten. Alt i alt hændelser der nok bar præg af, at præsten efter sin kones død tydeligvis ikke var nogen lykkelig mand, og at hans tålmodighed var kort.

Ikke desto mindre blev han samme år udnævnt til provst for Odense Herred. Dette skete i sommeren 1841. Men han fik ikke lejlighed til at virke i sin nye værdighed mere end godt tre år. Tidligt på året 1844 blev han ramt af apoplexi, hvorefter han trods hjælp fra en personlig kapellan ikke mere kunne passe sine gejstlige forretninger.

I juli måned søgte Dankvart Faaborg om afskedigelse fra provsteembedet, hvilket blev bevilliget ham. Samme år, 27. december, døde han.

Maleren

Dankvart Dreyer kom fra Assens på Vestfyn. Hans far Jørgen Christian Dreyer var storkøbmand og byens rigeste mand. Da han døde i 1823, var Dankvart – hans yngste søn og 15. barn gennem 3 ægteskaber – ikke mere end 6 år. Der var ni år mellem drengen og den af hans helbrødre,

Dankvart Dreyer: Parti ved Dalum Kirke (1830'ernes begyndelse). Olie på lærred 29 x 40 cm. Ikke betegnet. Ludvigsen 2008, kat 4. Privateje.

Foto: Narayana Press

der var nærmest ham i alder, den senere tobaksspinder og købmand Rasmus Kopp Dreyer. Som følge heraf blev Dankvart opdraget i barndomshjemmet i kærlige, beskyttede og måske overbeskyttede forhold af sin mor og sin ugifte storesøster Karen Margrethe. Han viste tidligt anlæg for tegning, hvorfor det blev bestemt, at han til sin tid skulle rejse til København for at blive uddannet til maler på Det Kongelige Danske Akademi. Om Dreyer og hans liv som kunstner skal ikke berettes her¹¹ – kun fortælles, at han med tiden udviklede sig til at blive en af Danmarks fineste landskabsmalere, at han til trods

for sit mageløse kunstneriske talent var indesluttet og sky i væremåde, og at han tidligt forlod København og det livlige sociale liv blandt kritikere, andre kunstnere og deres velyndere for at slå sig ned på Vestfyn i landsbyen Barløse. Her boede han ifølge nyere forskning i en god lille gård¹², hvorfra han fortsatte med at male. Desværre kun i nogle få år. Han blev ramt af tyfus og døde sent på året 1852, kun 36 år gammel.

Ved Dalum Kirke

Blandt Dankvart Dreyers efterladte værker findes foruden portrætterne af præste-

¹¹ Dreyers liv og værk, se Suzanne Ludvigsens 2-bindsværk "Maleren Dankvart Dreyer 1-2", København 2008, der er det seneste om kunstneren med indtil videre den mest omfattende litteratur

¹² Ludvigsen 2008, bind 1, s. 263 og s. 273

parret Faaborg endnu et med tilknytning til Dalum-Sanderum Sogn. Et smukt lille landskab tidligere benævnt *Parti ved en Landsby med en Kirke*, siden med titlen *Parti ved Dalum Kirke*. Billedet har tilhørt Dankvart Dreyers ældre broder, sognepræst Jørgen Gantzel Blicher Dreyer, som efter et kald i Nors midtvejs mellem Thisted og Hanstholm i december 1847 fik embede i Ørsted på Vestfyn, hvor han forblev til sin død 28 år senere. *Parti ved Dalum Kirke's* tilhørsforhold nævnes her, fordi det lille maleri gennem flere generationer har haft tilknytning til Dalum Sogn. Jørgen Gantzel Blicher Dreyer var en driftig og intelligent mand, der blandt meget andet interesserede sig for malerkunst – i en sådan grad så han, efter at han var flyttet til Fyn, endda selv begyndte at male – sandsynligvis med sin lillebror som forbillede, men ikke med hans talent. På dødsboauktionen, der afholdtes fire måneder efter kunstnerens tidlige død i dennes efterladte hus i Barløse, købte præsten fra Ørsted adskillige af sin brors malerier. Desværre kendes ikke titlerne på disse værker, som i auktionskataloget ikke var nærmere specificeret.

Jørgen Gantzel Blichers ældste søn, den senere betydningsfulde og indflydelsesrige Odense-borger *can. juris., Redacteur, Etatsraad* Jørgen Christian Dreyer¹³, arvede muligvis alle faderens Dankvart Dreyer-værker. En del af disse, herunder det lille prospekt af Dalum Kirke, gik efterfølgende i arv til etatsraadens fjerde barn *can. polyt.* Jørgen Gantzel Blicher Dreyer. Han var fra 1914 til sin død driftsbestyrer ved Dalum Papirfabrik.

I Dankvart Dreyers levetid og mange år

frem var Dalum Kirke hvidkalket. Bygningerne tæt ved kirken er det nævnte Kristiansdal, hvor familien Benzon residerede. Det lille kønne maleri er et tidligt arbejde i kunstnerens produktion sandsynligvis udført i hans sommerferie i begyndelsen af 1830'erne, mens han endnu var elev på Kunstakademiet. Det kan måske endda været malet i 1834, mens Anne Jacobine Elisabeth Faaborg boede i præstegården som lærerinde for pastor Faaborgs børn. Det skal dog understreges, at jeg på nuværende tidspunkt hverken har kunnet finde belæg for, at Dankvart Dreyer dengang kendte den unge pige, eller at hun var i familie med pastor Dankvart Faaborg. Den sidste formodning er imidlertid temmelig sandsynlig, eftersom kirkebogen for Næsby Broby Sogn oplyser, at såvel Dankvart Faaborg samt to af hans brødre havde været faddere ved Anne Jacobine Elisabeths dåb.

Malerens motiver

På Kunstakademiet havde Dreyer været en dygtig og flittig elev, der i begyndelsen af læretiden på Akademiet fik megen anerkendelse for sin løsning af forskellige opgaver, som han kastede sig over med hele sin sjæl og med større og større teknisk færdighed. Allerede i foråret 1835 formåede han at udstille 4 arbejder, herunder et perlende solfyldt lille landskab, der var en udsigt fra Assens med Slesvigs kyst i baggrunden.

Parti ved Dalum Kirke er lidt kejtet som komposition, men umådelig udtryksfuldt i farve. Den hvide – svagt rosa – kirke og de nærliggende bygninger med bleg-røde tage ses i silhuet imod en lys blå sommerhimmel, mens hovedparten af

¹³ "Stamtavle vedrørende Slægten Dreyer og de med den beslægtede Familier". Udarbejdet af K.M. Riedewalt-Schött, Odense 1930

billedfladen i for- og mellemgrund domineres af solbelyst enggræs, der vokser imellem træer og buske og levende hegn med grønne blade i talrige farvenuancer. For yderligere at pynte på sit værk har den unge akademielever, sådan som man lærte det i undervisningen, anbragt en siddende gråklædt dreng nederst i venstre hjørne. Han er en staffagefigur¹⁴, som ikke har været til stede i virkeligheden, men den gyldne kornmark i forgrunden hvor drengen sidder, og en lille bro, der fører over en glidende strøm, som er Odense Å, synes at være iagttaget på stedet med egne øjne og lykkeligt fastholdt af den unge maler. Det er nærliggende, men aldeles udokumenteret at forestille sig, at lærerinden Anne Jacobine nu og da var kommet vandrede igennem det høje græs f.eks. med sognepræstens yngste børn 10-årige Nielsine Stephanie og den 8-årige Louise Erika ved hånden.

Landskabet skulle blive Dankvart Dreyers foretrukne motiv livet igennem. Men naturligvis malede han også portrætter – nok især når han blev bedt om det, hvilket fortrinsvist fandt sted tidligt i hans kunstnerliv. Som regel var det personer, han følte sig tryk over for, han portrætterede. Han behøvede god tid til at studere sine modeller, som derfor tålmodigt skulle sidde længe foran ham. Antagelig har han arbejdet i koncentreret og komplet tavshed – uden at være i stand til – eller føle et behov for at samtale med sine modeller undervejs i arbejdsprocessen.

Der findes adskillige meget fine og levende portrætter udført af Dankvart Dreyer – og andre, der synes at have givet

ham problemer, og som har ført til en vis stivhed i hans endelige resultat.

Sognepræstens portræt

Dette er portrætteret af sognepræsten Dankvart Faaborg et eksempel på. Som tidligere nævnt ser denne anspændt ud. Hans minespil er ikke venligt snarere lidt vredt, hvad der er forståeligt nok i betragtning af, hvad vi nu ved om sognepræsten og hans virke. Den unge Dreyer kan have følt sig noget skræmt af den tilsyneladende kulde, han fornemmer hos sin model, men som dog ikke forhindrer maleren i at gøre sit arbejde så virkelighedstro som muligt. Livet igennem skulle det blive karakteristisk for Dankvart Dreyers kunstneriske stræben, at han foretrak at udtrykke sig på en sandfærdig og, når det drejede sig om figurmaleri, ofte nøgtern måde. At idealisere var uforeneligt med hans psyke. En egenskab der med tiden på grund af periodens normer oftere og oftere skulle bringe ham kritik snarere end ros. Her ser vi et sobert og illusionsløst portræt af en alvorlig mand i sit embedes dragt. Trods den omhyggelige udfærdigelse af den smukke hvide pibekrave virker gengivelsen af præstekjolen ufærdig og så mørk og dyster, at den næsten ikke udskiller sig fra baggrunden. Skildringen af Dankvart Faaborgs ansigt med stærke regelmæssige træk under et kraftigt mørkløkket hår er lydefri, men en anelse uforløst.

Pastorindens portræt

Anderledes nemt må det have været at male Louise Dorothea Faaborg. Hun sidder uhøjtideligt med hovedet lidt på skrå og

¹⁴ Staffage er en betegnelse, afledt af at staffere, dvs. udsmykke. I ældre malerkunst brugtes menneske – eller dyrefigurer som staffage indsat hovedsagelig i landskabsmalerier uden at dominere men underordnende sig kompositionens helhedsvirkning

nydeligt klædt, som det sømmer sig for sognepræstens hustru. En hvid kniplingsbesat kyse efter tidens mode indrammer hendes venlige ansigt, og en bred krave i flortyndt stof, omhyggeligt gennemstukket og kantet i fornemt broderiarbejde falder halvt ned over hendes skuldre, mens en lille sløjfe i samme stof, sat fast med en beskeden broche i kjolens halsrunding, afslutter kjolens fine pynt. Et smalt vertikalt guldsmykke anbragt et stykke neden for den hvide hovedbeklædning præcist under den omtalte broche holder et varmt mørkt sjal sammen om hendes skikkelse. Dog aner man, at det er gået lidt stærkt med omklædningen fra hverdagsdragt til stadsetøj. Der er meget at se til for fru

med en talrig børneflokk i en stor bolig, selvom hun har tjenestefolk til rådighed – og meget at tænke over: Måske spekulerer hun på, hvordan det går Theodor Christian, parrets ældste søn, som er i gang med uddannelsen til sekondløjtnant i artilleriet ved Den Kongelige Militaire Høiskole ovre i København, hvor hun selv er vokset op. Louise Dorotheas fine kyse sidder lidt skævt på frisuren, som pjsker en anelse, og sløjfen, der holder kysen fast under hagen, forekommer at være bundet i hast, medmindre det er kunstneren, der for at få ligevægt i kompositionen har fundet på at lade det tynde linned, som pastorindens hovedtøj er gjort af, flyve til siden, som var det en fugl i fart.

De tre gravsten indsat i søndre korsarms østmur, Dalum Kirke.

Foto: Lars Hagensen.

Som nævnt ser både præsten og hans hustru ud til at have haft tankerne andet steds end hos maleren, der arbejder foran hver af dem. Pastor Faaborgs alvorlige minespil udstråler uro og måske utålmodighed, og fruens milde ansigt og udtrykket i de kønne brune øjne er heller ikke helt roligt og antyder bekymring.

Dankvart Dreyer signerede eller daterede sjældent sine billeder. Men skønet ud fra lignende portrætter hen over midten af 1830'erne er det sandsynligt, at gengivelserne af præsteparret i Dalum er udført i samme tidsrum, men inden fru Louise Dorotheas tragiske død i efteråret 1839.

Anne Jacobine Elisabeth

Hvorvidt Dreyer kendte sognepræsten i Dalum med det samme fornavn som ham selv, før han kom til at male Dankvart Faaborg og dennes hustru, har vi ingen dokumenteret viden om. Men at der efter en del år kom til at opstå nære familiære forbindelser mellem Faaborg og Dreyer-familierne kan med sikkerhed berettes. Den føromtalte unge slægtning til præsten Anne Jacobine Elisabeth, som havde været lærerinde for præsteparrets børn, blev nemlig i sommeren 1843 Dankvart Dreyers ældre broder, Christian Ernst Dreyers anden kone. Han var præst ligesom Jørgen Gantzel Blicher Dreyer – ham der ejede det lille landskab med udsigt til Dalum Kirke. En passus i kirkebogen omhandlende ”Assens 1841-1865 viede” fortæller: *1843, 21. Juni, Viet Christian Ernst Dreyer (velerværdige hr. Pastor, Sognepræst), 41, til Tørring og Heldum i Ribe Stift, Anne Jacobine Elisabeth Faaborg (Jomfru), 30, af Assens – født i Næsbye* ¹⁵

Vi får ydermere at vide, at der var lyst tre gange inden vielsen i Assens Kirke, samt at følgende to vidner var til stede: ”Praktiserende Læge Hr. S. Hempel” og ”Kjøbmand R K Dreyer af Assens”. Dem kendte Dankvart Dreyer særdeles godt, og lige som Christian Ernst havde begge fået deres portræt udført af ham. Søren Hempel var distriktslæge i Assens fra 1828 – 1866. Og købmanden tobaksspinder Rasmus Kopp Dreyer var malerens allerede nævnte yngste helbror. De to præstebrodre Jørgen Gantzel Blicher og Christian Ernst havde på det tidspunkt hvert sit kald højt oppe i Jylland, og her kom den fynske pige til at bo de kun fem år, hun havde tilbage af livet. I lighed med Christian Ernst Dreyers første hustru fik hun tre børn, hvorefter hun ulykkeligtvis afgik ved døden.

Senere på sommeren 1843 rejste Dankvart Dreyer op til det nordlige Jylland for at male blandt meget andet det vældige Vesterhav, som han så for første gang, og som endnu var ukendt i tidens malerkunst – samt en pragtfuld udsigt fra Tørring ned over byen Lemvig. Sandsynligvis boede maleren hos det nygifte præstepar i Tørring og efterfølgende hos Jørgen Gantzel Blicher Dreyer længere nordpå i Nors.

Sommeren 1844 finder vi Dankvart Dreyer arbejdende i og omkring Odense, hvor han bl.a. tegnede og malede Carolinekilden ved Næsby – ikke langt fra Anne Jacobine Elisabeths fødehjem. Til Dalum kom han næppe mere.

Mindepladerne ved Dalum Kirke

Som allerede nævnt døde sognepræst senere provst Dankvart Faaborg den 27.

¹⁵ Viede 1841-1865, Assens Sogn, Baag herred, Odense Amt

december samme år. Den 3. januar blev han begravet ved siden af sin hustru på Dalum Kirkegård. Til højtideligheden ved gravhøjen havde en gammel ven af afdøde, den tidligere lærer i Hjallese F.A. Hansen, skrevet et mindedigt, hvorfra her citeres første og sidste vers:

*Venlige Død
Kjærlig du favned den Trætte og Svage,
Førte ham atter til elskede Mage!
Ved hendes Side, befriet fra Nød,
Hvilen er sød.*

*Elskede Ven!
Tak for det ømme og kjærlige Hjerte!
Hvorned Du delte min Fryd og min Smerte!
Hist over Stjernen vi mødes igjen
Trofaste Ven!*

Gravhøjen eksisterer ikke mere, men to smukke indskriftstavler omhandlende ægteparret Faaborg er flyttet fra deres oprindelige placering og indsat i Dalum Kirkes søndre korsarms østmur.

På provstens mindeplade til sin hustru, udført engang i 1839, mens han endnu kun var sognepræst, kan vi læse hendes navn og fødsels- og dødsår samt følgende rørende ord:

HUN VAR DEN TROFASTE HUSTRU.
SINE EFTERLADTE BØRNS KIERLIGE
MODER.

ELSKET I LIVET. BEGRÆDET I DØDEN.
TAKNEMMELIG KIERLIGHED SATTE
HENDE DETTE MINDE.

De nu voksne børns mindeord til deres fader lyder således:

BARNLIG KIÆRLIGHED SATTE DEN
ELSKEDE FADER DETTE MINDE.

En tredje mindeplade er indsat i muren samme sted. Den omhandler ægteparrets ældste søn Theodor Christian Faaborg – han, der antagelig endnu var under uddannelse på Den Kongelige Militaire Høiskole, dengang hans moder sad model for Dankvart Dreyer. Theodor Christian faldt i krigen 1864, da som oberst og brigadecommandeur efter en lang og ærefuld militær indsats.

Dette er fortællingen til Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening om en af Dalum Kirkes sognepræster, som fik sit og sin hustrus portræt malet af den fine vestfynske maler Dankvart Dreyer. Artiklen er baseret på så mange tilgængelige oplysninger om de nævnte tre personers indbyrdes relationer, som jeg dag dato har kunnet opspore.

Suzanne Ludvigsen er kunsthistoriker. Hun har blandt flere publikationer skrevet Maleren Dankvart Dreyer 1 & 2, København 2008.

Manuskriptet til artiklen med en mere omfattende kildefortegnelse er tilgængelig på Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Foruden Ludvigsens 2-bindsværk henvises den interesserede læser til de i artiklen nævnte værker, S. V. Wiberg: *En alm. Dansk Præstehistorie*, Odense 1870, bd. 1, Jacob Hansen og Knud Mortensen: *Dalum Sogns Historie*, Odense 1965, bd. 2, 1. del og Poul Thestrup, Dorrit Andersen og Niels Oxenvad: *Mod bedre tider, Odense 1789 – 1868*, Odense 1986, bd. 6.

Velvære starter med fødderne

- Individuel vejledning og behandling
- Peeling
- Fod- og lægmassage
- Fodanalyse og indlæg
- Tilskud til sko og indlæg efter serviceloven
- Helbredstillæg

Bestil tid!

Alle ydelser kræver
tids bestilling

CL-fodterapi.dk

Klinik for fodterapi
Lindevej 2 b
5250 Odense SV
Tlf. 66 12 69 99

Føddernes
Sundhedscenter
Fri parkering ved døren

RESTAURANT CARLSLUND

Fruens Bøge Skov 7 - 5250 Odense SV - Tlf. +45 66 11 99 11 - www.carlslund-restaurant.dk

Dalum Apotek oprettet 30-06-1938

Dalumvej 34, 5250 Odense SV

Tlf: 66 13 20 40

NYE BRILLER

- så kan du bare se...

Læs her om
service, garanti
og pleje

Velkommen hos
Hamm & Steinfeldt Optik

Dalumvej 43B, 5260 - 6617 7400

- blik for detaljerne

Estate Mortensen & Grill ApS - Dalum

Dalumvej 5

5250 Odense SV

Tlf.: 6614 5547

E-mail: 5250@estate.dk

A
D
V
O
K
A
T
F
Y
N

Spørg din advokat

Claus Vogel

VOGEL
ADVOKATFIRMA

Dalumvej 18-20, Odense SV • 70 20 20 36

advokaten.dk

- Separation og skilsmisse
- Testamenter og ægtepagter
- Dødsboer
- Køb og salg af fast ejendom
- Personskade
- Erhvervsrådgivning
- Selskabsret og kontrakter

Familien Koch Rasmussen - en papirarbejderfamilie i Dalum i begyndelsen af 1900-tallet

Af Connie Koch Rasmussen

Forord

En søndag i maj måned blev jeg ringet op. Jeg havde flere gange i den uge haft telefonsælgere i røret, så da en kvindestemme spurgte, om hun talte med Connie Koch Rasmussen, var jeg ret afvisende og kort for hovedet. Hun var ret insisterende, og da hun til sidst sagde: er du ikke datter af Carlo Børge Manly Koch Rasmussen, blev jeg paf! Jo, det var rigtigt! Det viste sig at være en grandkusine, datter af min fars fetter, som jeg aldrig havde mødt, men som lavede slægtsforskning, og som skulle til Fyn i sommerferien og gå i slægtens fodspor. Hun kom her i juli, og vi havde en herlig dag med mange svar på spørgsmål, jeg ikke havde kunnet finde, men også en begyndende interesse for at finde mere om familien Koch Rasmussen fra Demantsvej og min farfar og farmor, som jeg har kendt, men som døde, da jeg var barn i henholdsvis 1961 og 1962.

Præsentation af min farfar og farmor

Den 17. maj 1902 blev Christian Rasmussen gift med Ingeborg Manly Koch i Dalum Kirke.

Min farfar, Christian var født i 1877 og barn af Sofie og Jens Rasmussen i Kværkeby og døbt i Vigersted Kirke nær Ringsted. Christian havde 5 søskende: 2 brødre og 3 søstre.¹

Min farmor, Ingeborg var født i Dalum i 1880 af Laura Louise Christine Koch, ugift kvinde, som først senere er gift Madsen. Ingeborg er døbt i Dalum Kirke.

Min farmor var altså født af en ugift kvinde, hvilket ikke var usædvanligt dengang. Det nævnes i både dåbs-, konfirmations- og vielsespapirer.² Hvem der er hendes far, har vi aldrig fundet ud af. Vi har undret os meget over navnet "Manly". Men indtil videre blæser svaret i vinden! Den ugifte kvinde, Laura (altså min oldemor) var datter af stabssergent Christian Frederik Koch, født 1829 og hustru Margarethe Catharina Jacobine, født Holm i 1832. Familien boede på Sølvgades Kaserne i København, hvor han arbejdede, og Laura er født d. 14. juni 1861 som den første i en stor børneflokk. Sølvgades kaserne er senere nok mest kendt for at huse DSB's administration i mange årtier. Han deltog i krigen i 1864. Senere rykkede familien til først Hjallese Station, hvor han var stationsforvalter fra 1876-81 og så senere til Kirkeby Station, hvor han var fra 1881. Om min tipoldefar, stabssergenten, har taget min oldemor med barn hjem til sig vides ikke, og om min farmor Ingeborg er vokset op på stationen, før min oldemor Laura giftede sig, finder vi nok ikke ud af. I al fald giftede Laura sig med Rasmus Madsen, som var maler. De havde adresse på Ravnsgyden, som Dalumvej også kaldtes. De fik 5

¹ En af brødrenes datter var Ellen Andersen, som senere kom i sognerådet i Dalum, og som i mange år boede på Solvej

² Se alle optegnelser om Ingeborg fra kirkebogen sidst i artiklen

børn sammen ud over de mange, der ikke overlevede. Rasmus Madsen stak af til Amerika ("med bagerjomfruen", som det altid har heddet i vores familie!), og han vendte aldrig tilbage. Hvad der skete, siden Rasmus flygtede, eller om han blot ville prøve lykken i Amerika, vides ikke, men han var en "skidt ka'l", som slog sine børn og var vel heller ikke den bedste far, når han sådan forlod kone og 5 børn! Hans navn findes i optegnelserne på Ellis Island i New York, da han kom til Amerika. Han tog senere til Philadelphia, hvor han døde i 1920.

De første årtier i århundredet i Dalum

Min farfar og farmor arbejdede begge på Dalum Papirfabrik. Christian havde forinden været kusk (gårdstyrer!) på Christiansdal en periode. Fra 1902, hvor det første barn blev født i august (måske var

*Portræt af Christian Rasmussen (farfar).
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

det derfor, de blev gift i maj?), og til 1920, fik de 8 børn, der overlevede, og derudover tre, der døde. Folmer Rasmussen, født i 1920, var deres sidste overlevende barn.

De boede på Dalumvej (den nuværende Demantsvej) i en af arbejderboligerne, som for længst er nedlagt, men i den bygning på hjørnet af Ivar Vindsvej, hvor Brugsen tidligere lå. Men disse arbejderboliger blev revet ned, og de flyttede ind i Demantsvej 9 – kaldet Legaten. Der var ikke megen plads til 8 børn i de små stuer. Historierne går på, at de små sov i kommodeskuffer. I Ernst Trap Olsen's bog "Papirarbejdernes historie i Dalum" fremgår det også tydeligt, at i de hjem med mange børn, var man meget udendørs: Man kunne simpelthen ikke være indendørs, og når patriarken skulle sove efter en af sine arbejdsvagter på papirfabrikken, skulle der være RO! Både Christian og Ingeborg arbejdede på Papirfabrikken, og da børnene var store nok, begyndte de der også, både pigerne og drengene. Man sagde også, at Ingeborg kun var hjemme for at føde og så gik på arbejde igen.

Da børnene var fløjet fra reden, var de værtsfolk i Dalum Forsamlingshus i 13 år.

Ingeborg gik også ud og lavede mad sammen med fru Nygaard. Det kan man læse om i årsskriftet fra 2016, hvor det blev fortalt i et interview med Ruth og Poul Nygaard. Ingeborg gjorde også rent hos en familie på Rosenvænget.

Der var som sagt 8 børn: Dagny, Gudrun, Henry, Esra, Ebba, Carlo (min far), Lilly og Folmer.

Dagny, gift Fischer, boede i Tarup (Odense). Hun var ofte ude at lave mad til selskaber. Gudrun, ugift, var familiens sorte får, som uvist af hvilken grund blev sendt til institutionen Rødbygaard

og boede der det meste af sit voksenliv. Jeg besøgte hende hver sommer sammen med mine forældre, og jeg kan den dag i dag ikke se andet, end at det var en fejlanbringelse. Familien talte ikke meget om hende, og om hvad der var sket, og det er sandsynligvis også derfor, hun ikke optræder på familiefotos. Esra arbejdede på Odense Gasværk og boede i Skibhuskvarteret i Odense. Henry var mælkeemand ved de odenseanske mejerier og bragte mælk ud med hest eller bil. Ebba, gift Lund, var i over 50 år ansat som servitrice ved forskellige restauranter i Odense. Carlo var i 25 år ansat i Odense Kommune som overassistent på elværket på Klosterbakken. Lilly, gift Nielsen, var den eneste, der flyttede fra Odense. Hun boede i København og var syerske. Endelig Folmer, nok den mest kendte i Dalum både fordi han blev boende i området, og især fordi han var aktiv i sport: fodbold i sine yngre dage og senere hen formand for Dalumhallen i mange år. Han var ansat i DSB i en menneskealder. Den eneste der havde ”togdrift” i blodet!

40’erne og 50’erne –nye generationer kommer til

Når mange af børnene senere kom med deres familier med svigerbørn og børnebørn var der trangt i de små stuer, og så snart der var blevet spist, blev bordet ryddet, og spillekortene blev taget frem, for her var Christian Rasmussen i sit es og mange af børnene med! Så blev der også snakket ved opvasken, for ikke alle var med til kortspillet, eller man satte sig ud bag ved huset og hyggede!

Christian var meget aktiv i Socialdemokratiet, men afleverede sit parti-brev på et tidspunkt.

*Portræt af Ingeborg Manly Koch (farmor).
Foto: Dalum-Hjallese Lokalkalender.*

Når Kirsten, deres barnebarn i København, i slutningen af 40’erne kom om sommeren, var hun ”feriebarn” i 7 uger på Demantsvej. Hun blev sat på toget i København, og Kirstens mor udså sig en ”pålidelig” kvinde, som hun bad om at kigge efter Kirsten og sørge for, at hun kom af i Odense (der var jo Storebæltsfærgen, som man skulle på og af). Hun blev så hentet ved toget. De fik fat i grus, som Kirsten kunne lege i, og ellers fulgte hun bare med i deres gøremål.

I haven på Demantsvej kom der mange familiemedlemmer, og sønnerne fandt altid en anledning til at komme forbi, når Ingeborg bagte sit gode brød (hver anden dag) eller syltede sine bær og frugter og ordnede grøntsager, som stod i snorlige rækker i haven. Christian Rasmussen havde altid sæsonens første kartofler. De havde også kolonihave på Stenløsevej,

Laura Madsen (oldemor).

Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

hvor han satte en dyd i at få præmier for den bedste have.

Carlo, en af deres sønner, min far, som blev gift sent, cyklede hver dag hjem i middagspausen til sine forældre og maden stod på bordet præcist! Han sørgede så til gengæld for penge til deres husholdningsbudget og til, at de f.eks. fik telefon i 40'erne, hvilket var usædvanligt på den tid. De kom ofte til deres datter i København, og her nød Christian at gå op og ned ad Istedgade og Værnedamsvej og se på især slagtere og sammenligne priser på kødvarerne. Derhjemme var det også ham, der cyklede til Odense og købte kød ind.

Jeg selv nød at blive passet hos farmor i slutningen af 50'erne og begyndelsen af 60'erne. Vi plukkede rabarber. Jeg fik lov at få en tynd stilk og gik og suttede på den. Hun lavede den dejligste rabarbergrod eller rødgrød, som det hed. Hun var god til at lave mad. Jeg gik med hende i Brugsen, og vi skulle altid forbi slikmutter, som boede længere henne på Demantsvej, hvor man kunne købe for 5 og 10 øre slik. Min farmor var overtroisk. Hun gik aldrig under en stige, og ligesom der gik historier om hendes mor, sad hun aldrig med til bords, hvis det ville medføre, at vi var 13 til bords. Så spiste hun i køkkenet!

I 1957, da min farfar blev 80 år, blev han interviewet til avisen, og der kom en sød lille samtidshistorie ud af det. Nok ikke som et interview ville forme sig i dag, men med små fine betragtninger, som jeg også kan genkende: det prope hjem, deres samvær, hvor hun var den milde, der glattede ud, mens han var mere kantet og bestemt. Modsætninger mødtes: den lille sorthårede kvinde og den høje lyse mand.

Ingeborg kunne godt lide at danse og var meget adræt. For 25 år siden mødte jeg en kvinde, Mette Marie Pedersen, der havde været hjemmesygeplejerske ved Ingeborg de sidste år af hendes liv, og hun huskede tydeligt, at min farmor havde kunnet løfte sine ben højt op og lave ballettrin på trods af, at hun havde passeret de 80!

Kirkebøgernes oplysninger om min farmor:

Ingeborg født og døbt: Født 3. september 1880 Engeborg Catrine Manly Kock³.

3 I kirkebogen under fødte står Engeborg og ikke som senere Ingeborg. I kirkebøgerne både under fødsel/døb, konfirmation og bryllup anføres Kock med ck og ikke som familien ellers bruger med ch

*Syv af Ingeborg og Christian Rasmussens otte børn: Lilly, Henry, Carlo, Dagny, Ebba, Esra, og Folmer. Gudrun er ikke med på billedet og optræder heller ikke på andre familiefotos.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

*Der blev kaldt til store familiefester. Her ses familien foran den røde barak til farfars 80 års fødselsdag i 1957.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

Døbt den 29. maj 1881. Mor: Ugifte Laura Louise Christine Kock 19 år, datter af stationsforvalter Kock.

Konfirmation: 30. september 1894. Ingeborg Kathrine Manly Kock, Ravns-
gyden. Mor: Laura Louise Kock, gift med
maler Rasmus Madsen, Ravns-
gyden.

Bryllup: 17. maj 1902. Ungkarl Frederik
Christian Rasmussen, født i Kværkeby v.
Ringsted 17. juni 1877, døbt 16. september
1877. Arbejdsmand og gårdstyrer, søn af
baneformand Jens Rasmussen og hustru
Maren Sofie Jensen, Kværkeby. Pige Inge-
borg Kathrine Manly Kock, født i Dalum
sogn 3. september 1880, døbt 29. maj
1881. Fabriksarbejderske i Dalum, datter
af Laura Louise Christine Kock, senere
gift med maler Rasmus Madsen, Dalum.

Afslutning

Min farmor var sorthåret og havde me-
get mørkebrune øjne. Det havde min
far og flere af hans søskende også, og
jeg ligeså! Min grandkusine havde fået
taget en DNA-test, der viste zigøjnerblod,
i mange slægtsled tilbage. Det undrer
mig ikke! Om det er Manly-genet eller
Laura's familie eller en blanding, får vi
nok aldrig at vide!

Da jeg flyttede til Hjallese for et år siden,
var det interessant for mig at opdage mange
af sporene fra ikke bare min egen barndom,
men også min slægts tid i området. Her
gik min far i skole, her boede barberen, her
var anlægget, og det slår mig stadig hvor
mange skæbner, der har boet inden for et
forholdsvis lille område på Demantsvej. Der
har været liv og glade dage og også et sam-
menhold, hvor man har hjulpet hinanden,
når hverdagen var hård. Og det var den!

*Connie Koch Rasmussen er lektor eme-
rita tidligere ansat på læreruddannelsen
i Odense, UCL og før det musiklærer på
højskoler, efterskoler og musikskoler. I dag
er hun ind imellem at finde på Byens Høj-
skole i Odense*

*Ingeborg og Christian Pedersen med de første
5 børn i 1913.*

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Farmor og Connie.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Dalum Afdeling
Faaborgvej 22 - 24
5250 Odense SV
45124340

Danske Bank

**Odense
Data**

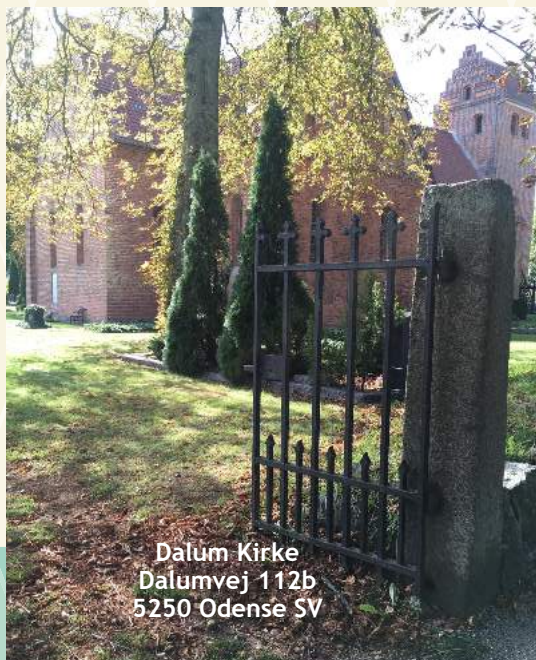
Niels Therkildsen

Rolf krakes Vej 29
Bolbro
5200 Odense V

Tlf: 66 16 90 73

Email: info@OdenseData.dk

Web: www.OdenseData.dk

Dalum Kirke
Dalumvej 112b
5250 Odense SV

DALUM KIRKE

–MERE END BARE EN KIRKE

RUM TIL TRO OG FORDYBELSE

HÅB I SORGEN OG TVIVLEN

MUSIK FOR SJÆLEN

Meningsfyldt fællesskab

*Levende gudstjenesteliv
i stadig udvikling*

SYNLIG, NÆRVÆRENDE
OG SAMARBEJDE I
LOKALSAMFUNDET

www.dalumkirke.dk

SOGNETS SAMTALESTATION

Hjallese Station – for 45 år siden

Af Ole Edvard Mogensen

Indledning

I 1973 var jeg stationeret på Aalborg Station. Dengang var der som leder af billetkontoret en stationsleder. Embedet blev ledigt, da indehaveren gik på pension. Stillingen blev opslået ledig og tiltrak mange ansøgere, da den for mange trafikkontrollører var en eftertragtet advancementsstilling i lønramme 25. Men det fik de ikke noget ud af. Stillingen blev nemlig besat med en ansøger, der allerede var i lønramme 25. Det var stationsforstander Herluf Valbjørn, som kom fra Hjallese Station. Han havde indset, at der nok ikke var nogen lovende fremtid i at være stationsforstander på Hjallese Station. Her skal lige indskydes, at i begyndelsen af 1970'erne blev landstationer nedlagt på stribe, reduceret til trinbrætter eller fjernstyret. Den store sidebanenedlæggelse i 1971 var også endnu i frisk erindring hos alle.

Endelig betød den store organisationsændring i 1973 med indførelse af områdedrift i stationstjenesten, at stationsforstandere og stationsmestre på landstationerne mistede deres ledelsesmæssige opgaver.

Så Herluf Valbjørn søgte forståeligt nok nye græsgange. Det nye lederjob på Aalborg Station omfattede alt, hvad der havde med billetsalg, pladsbestilling og oplysning om togrejser at gøre. Det var altså kun en delmængde af det arbejdsområde, som han tidligere havde haft. På Hjallese Station havde han været leder af det hele. Han fortalte gerne og engageret om sin tidligere station. Dens lidenhed til trods var det en station, hvor der skete

Stationsforstander Herluf Julius Valbjørn.

Født i 1923 og ansat i DSB i 1940.

Karrieren bragte ham som trafikmedhjælper i Padborg, trafikassistent i Vejle og Nyborg, overassistent på Københavns Hovedbanegård, trafikkontrollør på Østerport til embedet som stationsforstander ved Hjallese Station i årene 1967 – 73. Derefter til Aalborg Station, hvorfra han blev pensioneret i 1993.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

noget. Der var især godstrafik i stor stil. Herluf Valbjørn sørgede for at få taget en række billeder fra dagligdagen på stationen. Takket være disse billeder er det i dag muligt at dokumentere jernbanens betydning for industrisamfundet, som det var i Hjallese for godt 45 år siden. Også dagligdagen for personalet på stationen får vi et indblik i. Billederne findes i dag på Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Stationens driftsformer

Hjallese Station havde tre driftsformer: Togfølgestation, betjent holdested og ubetjent station.

Når stationen var togfølgestation, deltog den, som det hed, i togfølgen. Det vil sige, at stationen var bemanded af en trafikuddannet stationsbestyrer. Det var manden med ansvaret, der pr. telefon aftalte alt om togenes kørsel på linjen med nabostationerne Fruens Bøge og Årslev. Når der var fri bane for et afgående tog fra Hjallesø mod en af nabostationerne, blev signalafgang givet af stationsbestyreren med afgangsstokken, populært kaldet spejlægget. Han skulle også betjene overkørselsanlæggene ved at trykke på en knap, så bommene gik ned.

På stationskontoret var der et centralapparat. Centralapparatet var det betjeningsapparat, hvormed signaler kunne betjenes, og sporskifter aflåses. Det sørgede for, at signalerne kun kunne vise grønt lys, når sporskifterne stod rigtigt. Og så længe grønt lys blev vist, kunne sporskifterne ikke omstilles.

I sikkerhedsmæssigt henseende var stationen til at overskue. Der var ét togvejsspor, der også var perronspor. Et togvejsspor er spor, hvortil et signal kan vise grønt lys. Da der ikke i Hjallesø som på nabostationerne var to togvejsspor med perron, kunne persontogene ikke møde hinanden på Hjallesø Station. Krydse som det hedder i fagsproget. Når godstoget kom, og det skulle krydse et persontog, måtte godstoget rangeres til side på et aflæssesporene, for at persontog kunne komme forbi.

Når stationen var betjent holdsted, måtte der kun være ét tog ad gangen mellem Fruens Bøge og Årslev. Stationen var så bemanded af den, der i datidens fagsprog blev kaldt en stationspasser. Denne stillede signal for togene, betjente overkørselsanlæggene ved at trykke på en knap, så bommene gik ned og gav afgang med spejlægget.

Når stationen var ubetjent, viste begge indkørselssignaler "Kør igennem", og

*Til venstre ses billetsalget. Til højre ses stationens centralapparat for relæsikringsanlægget.
Foto: Dalum-Hjallesø Lokalarkiv.*

på stationsbygningen tændtes et særligt signal: "stationen ubetjent." Det var et triangellys, som populært blev kaldt "juletræet". Når Hjallesø Station var ubetjent, kunne der kun være ét tog ad gangen mellem Fruens Bøge og Årslev. Ordningen kunne bruges i trafiksvage tidsrum, f.eks. tidlig morgen, sen aften, om natten eller i weekenden.

Når stationen var ubetjent, behøvede der ikke være personale på stationen, så det begrænsede driftsomkostningerne. Udover at ordningen var personalebesparende, var den også medvirkende til at reducere omfanget af ubekvemme arbejdstider. Så kunne personalet få deres nattesøvn og holde fri om søndagen.

Togene på stationen

Det første tog på Svendborgbanen om morgenen på hverdage var godstoget fra Odense til Svendborg. Det passerede stationen omkring klokken fire og kørte uden standsning Odense-Svendborg. Når dette tog passerede, var personalet på Hjallesø Station endnu ikke mødt.

*Dagens godstog er klar til afgang mod Odense. Her medbringer toget betonelementer fra Specialbeton.
Foto: Dalum-Hjallesø Lokalarkiv.*

Det første tog, der standsede i Hjallesø om morgenen, var et persontog fra Svendborg, der gjorde ophold i Hjallesø lidt over seks. Et tilsvarende persontog i den modsatte retning afgik omkring halv syv. Nu begyndte de første rejsende at dukke op på stationen. Det var dem, der skulle på arbejde eller i skole. De fleste havde togkort, nogle få købte billet i toget. Dengang var der altid en togfører med. Han sørgede for at lukke dørene, inden han gav signal til lokomotivføreren om afgang. Han solgte også billetter. Omkring klokken syv åbnede billetsalget på stationen. Nu blev der både solgt billetter samt fornyet togkort. Toget fra Hjallesø klokken tyve minutter over syv mod Odense havde mange rejsende. Både folk der skulle på arbejde, og børn og unge der skulle i skole.

Dagens vigtigste tog på stationen var godstoget, tog 2206, der ankom klokken 8.12 fra Odense. Toget kørte kun til Hjallesø, og personalet på toget gik straks efter ankomsten i gang med at placere de mange godsvogne de rigtige steder.

*Kontorassistent Kirsten Larsen har vagt som stationspasser og giver afgang til et persontog mod Svendborg.
Foto: Dalum-Hjallesø Lokalarkiv.*

Portør Jespersen udleverer banepakker. I baggrunden ses stationens pakhhus.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Tasso havde eget sidespor sydøst for stationen.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Nogle vogne skulle placeres på de forskellige private sidespor. Nogle skulle placeres ved læssevejen, og andre skulle under kranen eller til enderampen. Der kom både læssede og tomme vogne, der var bestilt til læsning på stationen. Toget kørte tilbage til Odense klokken 9.50 og skulle have både vogne, der var læsset i Hjallese, og andre der var tømt, med.

Rangerpersonalet måtte nogle gange sno sig. Det var nødvendigt, fordi der næsten altid var vogne i begge de to

læssespor på stationen. Endvidere skulle kørslen til de to private sidespor til Dalsøgas og Det Fynske Trælastkompagni, der begge var tilsluttet hovedsporet mod Årslev, nødvendigvis finde sted, når der ikke kom tog. Det kunne være et puslespil at få det hele til at gå op.

Toget skulle også helst være klar til at køre tilbage til Odense kl. 9.50. Svendborgbanen er enkeltsporet, og kom man ikke af sted til tiden, kørte man i vejen for andre tog. Så blev disse måske forsinket, og det var de rejsende selvfølgelig ikke tilfredse med.

Personalet

Dengang, da stationen havde bemanning af hensyn til sikkerhedstjeneste, billetsalg og godsekspedition, var den bemanded med stationsbestyrer, når den var togfølgestation. Det var typisk om formiddagen og nogle gange også en times tid om eftermiddagen. Det ændrede sig, når der var ændringer i køreplanen. En tid kom der også et godstog fra Odense til Hjallese om eftermiddagen for at hente vogne, der var læsset eller tømt i dagens løb. Det var for det meste stationsforstanderen selv, der havde morgenvagten.

En kontorassistent havde vagten som stationspasser. Det var typisk fra omkring middag og så indtil, der blev lukket for kundeekspedition klokken 17.

Der var også portør og ekstraarbejder. De tog sig af alt det udvendige herunder håndtering af stykgods og rejsegods ved tog, lastbiler, stykgodsvogne og pakhuse. De holdt også øje med, at antal kolli og deres vægt stemte overens med det, der stod på fragtbrevet.

Chaufføren og medhjælperen, der kørte med vognbjørnen og den tilhørende last-

Dalsøgas havde eget sidespor i stationens sydende. Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

bil, var stationeret i Odense. De kørte også godsvogne ud fra Odense Station, men kom ofte til Hjallesø Station.

Hjallese bliver by

I løbet af 1950'erne og 1960'erne var der sket en betydelig udvikling i Hjallesø. Rigtig mange erhvervsvirksomheder havde etableret sig i området. Nogle var helt nye virksomheder. Andre var flyttet ud fra Odense, hvor de manglede plads til udvidelse. Især i 1960'erne var der gang i sagerne. Det var en periode med højkonjunktur og stort set fuld beskæftigelse. Udover erhvervslivet var der også gang i boligbyggeriet. Der blev bygget etageboliger, rækkehuse og villaer. Såvel efterkrigstidens mangel på byggematerialer som de store årgange havde i adskillige år medført boligmangel.

Det kunne alt sammen ses på trafikken på Hjallesø Station. Godstrafikken havde aldrig været større, og i persontrafikken kom der flere og flere pendlere. Altså folk der boede et andet sted, end der hvor de arbejdede. Endelig skiftede mange kvinder tilværelsen som hjemmegående husmor ud med et job som udearbejdende.

Godstrafikken, stykgods

De mange virksomheder i Hjallesø sendte i stort omfang stykgods med DSB. Mange stykgodsforsendelser blev afhentet eller indleveret på stationen. Det skete som oftest med firmaernes egne last- eller varebiler. På stationen blev stykgodset, samlet i såkaldte stykgodsvogne. Det var lukkede godsvogne, der havde en lang række stykgodsforsendelser til den samme bestemmelsesstation. Det kunne f.eks. være Københavns Godsbanegård eller et af de andre store jernbaneknudepunkter. Ikke alle destinationer havde direkte vogne til eller fra Hjallesø Station. Det var kun de stationer, hvor mængden var stor nok. Mindre mængder stykgods blev i første omgang sendt til godsekspeditionen i Odense, hvor det så blev omlæsset til vogne med den rette destination. Det betød én eller flere omlæsninger undervejs.

I 1972 indførte DSB knudepunktstrafik i stykgodstrafikken. Det betød, at der kun skulle køre stykgods i jernbanevogne mellem de større knudepunkter. Ét af dem var Odense. Herfra skulle stykgodset befordres pr. lastbil direkte til eller fra den pågældende virksomhed.

Det betød samlet set ikke mindre godsmængder. Men nu kørte stykgodset uden om Hjallesø Station. Lastbilen med stykgods kørte direkte mellem godsterminalen på Odense Station og virksomhederne

i Hjallesøområdet. Det medførte færre omlæsninger og dermed også reducerede omkostninger til personale. En nødvendig rationalisering. Men et tiltag der kunne mærkes på Hjallesø Station. Før omlægningen kunne stationen ekspedere op til 100 stykgodsvogne på en måned.

Godstrafikken, vognladningsgods

Overfor stationsbygningen på den anden side af det gennemgående spor var stationens læssevej placeret. Offentligt læssespor blev det kaldt. Det betød, at alle, der ønskede at sende eller modtage gods i vognladningsvisse forsendelser, kunne læsse eller tømme godsvogne her. Det blev brugt i stort omfang af godskunder i området. Der var to lange spor med et asfalteret areal imellem. I sydenden af læssevejen var der en enderampe samt en stor læssekran.

Maskinfabrikkerne Phønix og Acta, Roulunds Fabrikker og Bøg Jørgensens

Maskinfabrik var store godskunder. Kronmuld kom der fra Sverige. Store tromler med kabler ankom til DEC, Dansk Elektricitetskompagni. De tomme tromler gik retur med banen. Odense Votfabrik modtog råvarer og afsendte færdigvarer. Til S.R.I. kom der både fra Norge og biler fra Jugoslavien. Til FGS, Fyns Gummi Service kom der bildæk.

Firmaerne Dalsøgas, Tasso og TRÆ-KO, Det Fynske Trælastkompagni havde alle eget sidespor. Sidstnævnte endda to lange spor. Her kom der mange vogne med savede og høvlede trævarer fra Sverige og Finland. Nogle forsendelser gjorde turen hele vejen pr. banevogn. Andre blev sejlet til Odense Havn, hvor der blev lastet om til banevogn for transport det sidste stykke.

I regnskabsåret 1973/74 blev der på Hjallesø Station ekspederet 2.424 vognladninger. Det var efter datidens forhold ganske mange. Dermed lå Hjallesø på højde med købstæder som f.eks. Freder-

*Kranen blev flittigt brugt. Her aflæsses landbrugsmaskiner.
Foto: Dalum-Hjallesø Lokalkrav.*

En Volvo lastbil trak afsted med vognbjørnen. Her udveksles vogne på Hjallesø Station. Foto: Dalum-Hjallesø Lokalarkiv.

rikssund og Thisted. Til sammenligning havde Fåborg Station 1.591 vognladninger samme år og Ringsted havde 1.030.

Vognbjørn

De virksomheder, der ikke havde eget sidespor eller var placeret i umiddelbar nærhed af stationens læssevej, havde også mange vognladningsforsendelser. Til det brug havde DSB en blokvogn til vejtransport af jernbanevogne, en såkaldt vognbjørn. Den kunne transportere jernbanevogne mellem stationen og virk-

somheden. Ved virksomheden var der en kort stump spor, hvor der lige var plads til et par vogne. Det blev brugt af bl.a. Tasso, Roulunds Fabrikker, Specialbeton og Dæhnfeldt Frø.

Hjallesø Station får sin renæssance

Godstrafikken og bemanningen på stationen er i dag for længst forsvundet. Regionaltogene på Svendborgbanen gør et kort ophold og haster hurtigt videre. Men om få år kommer Hjallesø Station igen til ære og værdighed. Den bliver nemlig knudepunkt. Når den nye letbane i Odense tages i brug, får den endestation på Hjallesø Station, hvor der bliver omstigningsmulighed til Svendborgbanen.

Ole Edvard Mogensen er nu pensioneret og fik som Herluf Valbjørn et langt arbejdsliv ved banerne. Karrieren bragte i 1974 Ole til Odense Station. Afsløsning på oplandsstationerne på Svendborgbanen blev det også til. Ole boede i årene på Fyn i Dalum.

Kvickly Dalum
Dalumcentret . 5250 Odense SV

Foruden højmesser, gudstjenester og familiegudstjenester

kan man deltage i

- Babysalmesang
- Sangaftener
- Koncerter
- Sogneaftener med foredrag
- Studie-, læse- og filmstudiekredse
- Mandagsklub med foredrag
- Fredagscafé første fredag i måneden
- Børne-, ungdoms- eller voksenkor
- Besøgstjeneste
- Sorggrupper

Følg os på Facebook eller log ind på kirkens hjemmeside.

Hjallesø Kirke, Hjallesøgade 25, 5260 Odense S

Tlf. 6615 2520, mail: hjalleso.sogn@km.dk

Kirkekontorets åbningstider:

Tirsdag: kl. 10.00 til 13.00

Torsdag: kl. 12.00 til 16.00

Fredag: kl. 10.00 til 12.00

Foreningen vil gerne have flere medlemmer

Kender du en, så kontakt:
Kasserer Henning Jespersen
på mobil 40 37 27 14 eller
pr. e-mail: rebo@stofanet.dk

En villa med finurligheder

Af Ditlev Karsten

Huset på Carl Baggers Allé 27 og de tidligste ejere

Enfamiliehus beliggende på den gamle del af Carl Baggers Allé, med baghave ned til Hedebackken og ud til dyrskuepladsen/p-pladsen for Zoo, bygget i 1908. Det er et 2-etages rødstenhus med fuld kælder og værelse på loftetage. Det er registreret som "bevaringsværdi 4". (Bygningerne med værdierne 2-4 er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie og håndværksmæssige udførelse er fremtrædende eksempler inden for deres slags.) Der er originale vinduer og tag.

Huset er vist opført af en tømmerhandler, der selv boede i det en kortere periode.

Næste ejer er Odense Gasværk/Kommunen, der købte det engang i 20'erne som tjenestebolig for driftsbestyrer og senere gasværksdirektør C. Edwards og

frue. De blev i huset resten af deres liv. Fru Edwards boede alene 10 år, før hun døde sidst i 1979.

Et hus med mange finurligheder

Vi købte huset af Odense Kommune i 1980 for 380.000 kontant ved tilbud. (Det svarede til 3 x årslønnen for en næsten nyuddannet arkitekt. I 1982 købte vi en 2 år gl. Peugeot 405 for 40.000 = 1/10 af husprisen. I dag koster en 2 år gl. Audi A4 også ca. en 1/10 af husprisen, som måske er omkring 4.000.000.)

Der blev indlagt centralvarme i 1927. Pris: 1650 kr. Det blev beregnet med varme i 10 rum til 20 grader og køkken og entre til 15 grader ved en udetemperatur på -20 grader. Der var også radiator på loftsværelset og i kælderværelset, da vi flyttede ind. Koksfyret i kælderen var forberedt for varmt vand senere. Da vi overtog huset, var der stadig en stor

Carl Baggers Allé 27 i 2018.

Foto: Ditlev Karsten/Dalum-Hjallese Lokalkiv.

håndpumpe i kælderen (som på en traktorbenzinstander for år tilbage) til at pumpe vand op i expansionsbeholderen på loftet.

I 1927 er der et arrigt brev fra Odense Byråd til Det Danske Gaskompagni, hvor man beder dem straks fjerne et gangbræt over Hedebackken til kommunens ejendom, da man ikke har fået tilladelse til anbringe det der – og en påmindelse kort efter!

I baghaven er der opført et bjælkehus og plantet et birketræ - nok i 1937 – der er en tegning af huset – måske for at fru'en kunne føle sig lidt hjemme – hun var svensker. Det kunne også være som legehuse for deres datter.

Stuerne ud mod gaden blev slået sammen i 1950, og der blev lavet en åben pejs, som vi stadig glæder os over. Der blev lagt egeparket gennem opholdsstuerne og korkgulv med mønster i spisestuen mod haven. Havestuen blev en del af spisestuen. Midt i gulvet under spisebordet var der stik til at forbinde en ringeklokke, som værtinden uset kunne bruge, når den unge pige skulle komme. I pigeværelset i kælderen var der en tavle, hvor numre faldt ned, så man kunne se, hvilket værelse, der blev ringet fra! Der kunne ringes fra alle værelser og stuerne. (Vi var begge 30 år, da vi købte huset og præget af og del af 68 generationen, så vi fjernede desværre anlægget – vi var ikke til ”herskab og tjenestefolk”!) I pigeværelset var der tremmer for vinduet, trægulv, en håndvask og en radiator. Udenfor i kælderen var der adgang til et køligt toilet. På de hvidkalkede vægge i vaskekælderen var der med store tydelige bogstaver skrevet nøje vaskeanvisninger på forskellige tøj kategorier. Der var gas-

Nilfiskmotor ombygget til embættemotor + mobilt foderbræt, der kan skubbes hen til køkken- og havestuevinduer.

Foto: Ditlev Karsten/Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Håndtag til åbning af garageport.

Foto: Ditlev Karsten/Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

opvarmet gruekedel. Under havestuen var der en specielt kølig del af kælderen med hylder og store bakker til æbler ol. i ét lag. Der var stadig koks i et hjørne af koksrummet, da vi købte huset. Under krigen har det været muligt at sætte plader for kældervinduerne udefra. Der er stadig bolte ind i murværket på en enkelt facade. Døren fra kælderen op i gangen har også kunnet låses nedefra, så man har øjensynligt ønsket at kunne forskanse sig i kælderen. Gasværksdirektøren og fru'en har måske følt sig ekstra udsatte.

Rørinstallationen i kælderen bar præg af, at den var lavet af gasværket. Mange af de rørdimensioner, der var anvendt, var ukendte for vores vvs'er, da vi fik

saneret i det. Selve centralvarmeanlægget var lavet med en sommer/vinterlukning. Om sommeren blev der lukket for alle radiatorer undtagen den i badeværelset, og returvarmen fra varmtvandsbeholderen blev sendt til yderligere afkøling i badeværelset, som på den måde havde lidt varme på, selv om anlægget var lukket ned. Sparsommelighed er ikke en ny ting! I det hele taget er der flere aftryk af gasværket som ejer i huset, idet deres tegnestue har leveret tegning til et bjælkehus i haven, pejs med gitter og garageporte samt armering af ståloverligger ved porte. I garagen var der installeret varme under motorblokken på familiens lille amerikanske V8'er – så mere varmeøkonomisk var de ikke! Gasværksdirektøren havde været pensionist i mange år og haft tid til at lave forbedringer på huset til lettelse af dagligdagen: Toppen af en Nilfiskstøvsuger fra 50'erne var muret ind i køkkenydervæggen – den trak en hjemmelavet emhætte. Garageportene kunne åbnes med et træk i et håndtag udefra, når man sad i "vognen". Lodder og trisser gik derefter i gang, porten gik op og fik en lille arm til at tænde lyset – mekanisk fjernbetjening!

Vores drøm går i opfyldelse i 1980

Der blev holdt åbent hus i forbindelse med salget i 1980, og der var mange besøgende – også "damer med pels". Beliggenheden i forhold til sygehuset var fin, og huset så umiddelbart godt ud udefra. Ved nærmere eftersyn faldt de fleste dog fra, og der var kun 3, der bød på huset. Istandsættelsen var afgjort et "gør det selv" projekt – det var ikke til at betale sig fra i 1980, og vi var de heldige. Vi var kommet forbi ved

et tilfælde i vores søgen efter en bolig, og vi var med det samme enige om, at sådant et hus kunne vi godt tænke os. Det viste sig at stå tomt, og naboen var så venlig at låne os nøglen, som han havde til opbevaring. Vi var ikke i tvivl efter også at have set det indvendigt – vi drømte allerede!

Da vi overtog huset, var det sundt, men med manglende udvendig vedligeholdelse af træværk – gennem flere år - alt skulle males, og mange vinduer skulle også kittes om. Køkkenet var det oprindelige og blev skiftet ud med det samme. Badeværelset var tilføjet for mange år siden, måske i 46, hvor der er ny kloakplan. Det er først blevet skiftet for 15 år siden. Indvendigt var det det sædvanlige med nyt tapet, maling af alt og gulvafhøvling.

Et kvarter man bliver boende længe i

Der var mange gamle naboer, da vi flyttede ind – og nu snart 40 år efter, er vi atter mange naboer, som har boet her rigtigt mange år – det er et kvarter, man bliver boende længe i! Naboen i nr. 29, Josef Petersen, som vi lånte nøglen af, var allerede pensionist dengang. Mange af de oplysninger, jeg har, stammer fra ham og hans kone. Han huskede godt – og kunne i 1986 fortælle, at han havde set Haleys komet flyve over Jylland som barn i 1910! (den passerede også over Danmark i 1986 – men ikke synligt for os.)

Han kunne bl.a. fortælle, at allétræerne på Carl Baggers Allé var fældet under krigen til brændsel. Kommunen fik brændet til varmemhjælp mod at kloakere gratis i vejen.

Vi fik en artikel fra Familie Journalen sidst i 1970'erne af hans kone med et

portræt af fru Edwards, som var en kendt svensk stumfilmskuespillerinde, der i Danmark også spillede sammen med Asta Nielsen. Som 17-årig rejste hun med et svensk filmselskab til bl.a. New York. Vi fandt hendes læderkufferter med masser af rejsemærkater fra bl.a. USA-turen under en seng på loftet, da vi flyttede ind. I Odense indførte hun Lucia-traditionen fra Sverige og instruerede amatørskuespillere i mange år. (Artiklen, skrevet af bladets ”hofrappporter”, er gengivet andetsteds i dette årsskrift).

Nabofruen berettede også, at det var ”fine folk”, der kom i vores hus, mens Edwards boede der – bl.a. ”fruen fra Hustrup”. Om sommeren kunne damerne sidde i haven ”med hat på og drikke te”.

Vores nabo (stadig i nr. 29) havde 3 børn. Sønnen boede i en periode af gymnasietiden i kælderværelset her i nr. 27, så der har været et godt naboforhold – på trods af klasseskel.

”Kvalitet betaler sig i længden”

Når vi ser tilbage på de år, vi har levet her, er alle i familien vist enige om, det har været en god bolig. Som arkitekt er det fint at erfare på egen krop, at der er hold i et begreb som ”kvalitet betaler sig i længden”. Det gælder her både for arkitektonisk og håndværksmæssig kvalitet. Arkitektonisk kvalitet omfatter ikke kun, at huset er pænt og passer til stedet, det betyder også, det er godt ”i brug”, dvs. at rummene er disponerede, så de ligger naturligt for hinanden, at de er lette at møblere på flere måder, at der er et godt lysindfald, og at de i det hele taget er behagelige at opholde sig i. Rummene i vores hus har gennem vores tid skiftet anvendelse. Jeg har arbejdet

som freelance arkitekt med tegnestue her siden 84 først i den oprindelige spisestue. Så kom 1. barn, og jeg rykkede ovenpå til et af børneværelserne. Så kom 2. barn, og loftet blev sat i stand, og jeg rykkede derop, hvor jeg kunne sidde i ro – uden at genere de øvrige i huset. Med tiden fik jeg et fint prototypeværksted i kælderen, efterhånden som den også blev sat i stand.

Ditlev Karsten er arkitekt og bor sammen med sin kone på Carl Baggers Allé 27.

Husets tidligere ejer gasværksdirektør C. Edwards.

Foto: Nørmark/Odense Stadsarkiv.

En verdensberømthed på Carl Baggers Allé

af Ole V. Hansen og Lars Hagensen

Lily Jacobsen var den store stumfilmstjerne, dengang Hollywood endnu lå i Valby. Og Danmark var førende filmnation i verden. I tiden før, under og lige efter Den første Verdenskrig fejrede hun store triumfer på det hvide lærred. Så giftede hun sig med sin fynske gasværksdirektør og levede lykkeligt i Fruens Bøge. Hvad hun for resten stadig gør.

Sådan indleder journalist Ole V. Hansen i 1978 sit interview med en af filmverdenens kendte stumfilmstjerner Lily Jacobsson, der boede det meste af sit liv som Lily Edwards på Carl Baggers Allé 27 i Dalum. Med tilladelse fra Ole V. Hansen, der i dag er bosiddende i Spanien, bringes her interviewet, som i sin tid stod at læse i Familie Journalen. Se i øvrigt Ditlev Karstens artikel om huset på Carl Baggers Allé 27 andetsteds i dette årsskrift.

Maharajaens yndlingshustru i Fruens Bøge

Det var dengang – medens første verdenskrig rasede i nok så betryggende afstand fra de danske grænser – filmens hovedstad ikke lå i Amerika, men såmænd i lille Danmark. Og der næppe endnu var tænkt på Hollywood. Næh, det var Valby, det drejede sig om. Nordisk Film i Valby.

Her var det, den purunge svenske skuespillerinde Lily Jacobsen i 1916 dukkede op. Kendt var hun i Sverige, men så sandelig ikke på vor side af Sundet. Det var dog en stakket frist. Ganske kort tid efter vidste alle herhjemme, hvem svenske

Lily var. Hun var nemlig stjernen, der gjorde den forgudede Asta Nielsen rangen stridig. Som en bedårende "Maharajaens yndlingshustru", hvor nordmanden Gunnar Tolnæs var den indiske stormand.

En stjerne var født – eller genfødt. For i Sverige havde hun ganske enkelt været sit lands første stjerne på det hvide lærred. Man taler som bekendt ikke om en dames alder. Men når Lily Jacobsen selv ikke lægger skjul på, at hun kun var 16 år, da hun debuterede på teatret i Göteborg i 1910, er det jo til at regne ud, hvis man absolut hænger sig i den slags

Lily Jacobsson sammen med den kendte norske stumfilmskuespiller Gunnar Tolnæs (1879 – 1940) i filmen "Maharadjens Yndlingshustru" fra 1917.

årstalsbagateller. Men det er der absolut ingen grund til. For når man taler med Lily Corbett Edwards, som hun nu har heddet i snart 60 år, virker hun stadig så ungdommelig, som årene nu overhovedet tillader. De går jo ikke sporløst hen over os – og det ville vel også være en smule fattigt.

Da Ophelia sad fast i mudderet

”Jeg har haft et pragtfuldt liv”, fortæller fru Lily, der under hele sit lange ægteskab har boet i Fruens Bøge i Odense, hvor hendes mand i mange år var gasværksdirektør. ”Vi traf hinanden på Humlebæk Kro. Det var kærlighed ved første øjekast – og det varede hver eneste dag i 58 år. Sidste år døde han – det kommer jeg aldrig over.” Det var en kort, men

glorværdig karriere, Lily Jacobsen havde i dansk films guldalder. Og som sluttede kort efter brylluppet med den unge, danske gastekniker Corbett Edwards. ”I min sidste film spillede jeg sammen med Asta Nielsen i en meget speciel version af ”Hamlet”. Den blev optaget i Tyskland, hvor det som dramaets pointe viste sig, at Hamlet selv var en kvinde og derfor ikke kunne gengælde Ophelias kærlighed. Asta Nielsen spillede titelrollen, og jeg var Ophelia. Mange af optagelserne var henlagt til slottet i Goslar. Og her skulle vi bl.a. indspille Ophelias dødsscene. Men svært var det at finde et egnet sted, hvor Ophelia kunne søge druknedøden. I mangel af bedre brugte vi slotssøen, der var dækket af andemad og fyldt med maddiker. Der vandrede jeg så syngende

En klassisk stumfilmsscene fra en af Lily Jacobssons første film "Samfundets Dom" fra 1911.

Lily Edwards i sit smukke hjem på Carl Baggers Allé i 1978. Her ved en buste af sig selv.

Foto: Arne Bloch.

ud. Men så plumret var søbunden, at jeg ikke kunne komme løs igen. Jeg hang simpelt hen fast i mudderet. Og efter et par forsøg måtte man opgive og sende en båd ud efter mig.”

En stumfilmstjerne fødes

Egentlig var det lidt af et skæbnetræf, at den lille Lily skulle gå hen og blive ikke alene skuespiller, men også en af sin tids største stumfilmstjerner. Den slags var der slet ikke tradition for i familien. ”Men lige da jeg var fyldt tolv år, fik skolen til opgave at skaffe penge ind ved velgørenhedsarbejde. Og ubevidst fandt vi ud af, at jeg og nogle kammerater skulle spille komedie. Og at det skulle foregå hjemme i mine forældres spisestue. Vi skrev selv stykkerne. Og jeg trykte selv både programmerne og billetter. 2 eller

5 øre kostede det at komme ind – alt efter behag. Og heldigvis behagede det de fleste at betale 5-øren. Hvor stor en oplevelse det har været, skal jeg lade være usagt. Men baggrunden var i hvert fald national. Den bestod nemlig af to svenske flag. På det tidspunkt havde jeg aldrig været i et rigtigt teater. Det kom pæne små piger virkelig ikke dengang. Men da jeg nu selv havde ”debuteret”, ja, så syntes mine forældre, at jeg også hellere måtte se de rigtige skuespillere. Siden den dag var jeg klar over, hvad vej det ville gå. Men først, da jeg var fyldt 16, tog jeg mod til mig og gik sammen med en veninde op til teaterdirektøren i min hjemby Göteborg og bad så mindeligt, om vi ikke nok måtte få lov til at være med som statister.”

Hun løb af med Alfred

Dengang var der også lynkarrierer til. For knap nok havde lille Lily lært at finde rundt på teatret, før hun blev bedt om at overtage en rolle i ”Kaptajn Grants børn”, hvor en af de unge skuespillerinder var gået hen og blevet syg. ”Ja, fór det ud af mig, uden at jeg egentlig anede, hvad det var, jeg stod og sagde ja til. Og godt det samme. For så nåede jeg nemlig ikke at blive nervøs. Havde jeg været det, er det jo heller ikke sikkert, at jeg havde fået så megen ros, som jeg virkelig fik. Den helt store chance var dog hovedrollen i det danske skuespil ”Pigernes Alfred”, hvor jeg var pigen, der løb af med Alfred.”

Tandpine og tre glas champagne

Uden selv at vide af det, var Lily Jacobsen pludselig et navn i Sverige. Tilbud var der nok af. Bl.a. et, hvor hun på turné

skulle spille sammen med Anders de Wahl – en af Sveriges absolut allerstørste. – ”Det var ”Gösta Berlings Saga” – og jeg glædede mig vanvittigt. Og hvad sker så? På selve premiereaftenen fik jeg en forfærdelig tandpine. Det må have været af lutter nervøsitet – det har jeg siden fundet ud af. For netop inden tæppet skulle gå, kom hr. de Wahl med en halv flaske champagne. ”Hør nu her, ”Liljacob” – det var en sammentrækning af mine navne, og det kaldte han

Lily Edwards i sit hjem. ”Jeg holdt op, medens jeg endnu var ganske ung. Men det har jeg aldrig fortrudt. Jeg mødte jo verdens bedste mand”. Foto: Arne Bloch.

mig altid. ”Drik nu et glas før første akt, et glas før andet akt og nok et før tredje. Så går det såmænd nok alt sammen.” Og det var lige, hvad det gjorde. Champagnen tog ikke blot tandpinen, men også nerverne.” Og den unge skuespillerinde kastede sig i den grad ud i det, at ordene nærmest snublede over hinanden i aviserne for at være rosende nok. ”Men ikke nok med det. Turneens direktør var samtidig chef for det første svenske filmselskab, der endnu var så meget i sin vorden, at det endnu ikke var startet. Og kort efter tilbød han mig en prøvefilm. ”Det grønne halsbånd” hed den. Og den skulle optages i et varehus i Göteborg og sidenhen i Kristiansand, hvor selskabet havde sit kontor. Filmen blev selvfølgelig aldrig vist offentligt. Men jeg så den i et prøvelokale og var ellevild. Jeg var jo ikke ret gammel, og i min barnlige glæde råbte jeg efter hver forestilling: ”Igen – igen”. Og jeg fik min vilje. Ja, jeg tror mindst jeg så den 50 gange. Det var jo første gang, jeg så mig selv spille komedie. Og jeg kunne slet ikke forstå – bare det nu ikke virker krukke – at jeg så så pæn ud.”

Eventyret tager fart

Lily Jacobsen så ikke alene pæn ud. Hun spillede også så godt, at hun kort efter blev Sveriges første filmskuespillerinde. ”Det blev starten på lidt af en verdensomrejse. For de syv næste film, jeg indspillede, skulle optages i de lande, hvor de foregik. Og i de dage var man ikke forvænt med store, dyre udenlandsrejser. Så jeg troede næppe mine egne øren, da det gik op for mig, at jeg ikke alene skulle til Tyskland, men også til Italien, Frankrig, Monaco, England og Amerika.

Kun mor var en smule betænkelig. Det viste sig nemlig, at jeg var den eneste skuespillerinde, der skulle med. Alle andre var mænd. Og lade sin 17-årige datter alene med 4 mænd, det var hun ikke videre begejstret for. Jeg var langt nede og frygtede, at drømmen skulle briste. Men så kom redningen i sidste øjeblik, da direktøren besluttede sig for, at han ville rejse sammen med sin kone. Som en slags forsinket bryllupsrejse. Og fru Magnusson – direktørfruen – beroligede mor og sagde, at hun nok skulle tage sig af mig. Mor indvilligede. Lidt modstræbende, men hun gjorde det dog.”

Slyngler og mandlige tjenere i New York

”Der var ikke så megen hastværk dengang, som der er nu. Så imellem optagelserne fik vi lov til at se og opleve de lande, vi besøgte. Og det var lidt af en oplevelse for en ung, nordisk pige at blive bragt til optagelserne i Italien pr. gondol – og roet af en mørkhåret gondoliere, der sang serenader for mig hele tiden. Vi sejlede fra Liverpool til USA ombord på det skønne skib ”Lusitania”, der nogle få år senere – under første verdenskrig – blev sænket af tyskerne, fordi de troede, der var ammunition ombord. Syv døgn varede turen over Atlanten. Men det var alle anstrengelserne værd. Og New York var en oplevelse, også selvom vi det meste af tiden sled i det med optagelserne. Bl.a. skulle jeg i en af scenerne – forfulgt af en barbarisk slyngel – flygte hen over tagene på skyskraberne og op og ned ad stejle brandtrapper. Jeg gjorde det. Men jeg skal ærligt indrømme, at jeg ikke var meget værd den dag, hvor vi ”skød” scenen, hvor jeg skulle klatre op til 10. sal

og kravle ind ad et åbentstående vindue. Heldigvis lykkedes optagelsen første gang. Jeg ved ikke, hvad jeg ville have gjort, hvis den skulle have været taget om. Men når jeg tænker på min mors bekymring for at sende mig ud i verden med fire pæne svenske skuespillere, fik jeg vel nok mit største chok, da jeg en morgen ringede på klokken og bestilte morgenkaffe på sengen. Jeg havde ikke i min vildeste fantasi drømt om, at man ville sende en mandlig tjener ind til en sengeliggende dame. Men sådan gjorde man altså i Amerika, kan jeg huske, jeg tænkte. På hjemturen var de fleste frygteligt søsyge. Men alt var glemt, da vi så de svenske flag på kajen. Og så lykkelige var vi over igen at være hjemme, at vi stod ret op og ned på dækket og sang ”Du gamla, du fria”.

Humblebæk Kro og Nordisk Film

”Vel hjemme i Sverige blev det så til adskillige film. Men krigen satte en stopper for det. Svenskerne kunne ikke skaffe råfilm. Men da det tilsyneladende ikke var noget problem i Danmark, rejste jeg til København for at prøve lykken. Og den tør jeg nok sige, at jeg fandt. Jeg fik både dejlige roller – og den pragtfuldeste mand, som tænkes kan. Det var på Humlebæk Kro, det skete. Her mødte jeg både min senere mand samt de to danske filmfolk August Blom og Robert Dinesen, der opfordrede mig til at melde mig til en konkurrence, hvor man søgte en ny primadonna til en ny dansk film. Det så nærmest håbløst ud, da mere end 600 damer fra det bedre selskab meldte sig. Men lykken var med mig. Og jeg vandt. Det fik jeg at vide i et brev, hvor

jeg blev tilbudt kontrakt for de tre sommermåneder, hvor jeg alligevel ikke kunne spille teater i Sverige.”

Forelsket

”Det var som en drøm. Ikke alene skulle jeg nu filme på Nordisk Film, der dengang var det berømteste filmselskab i verden. Jeg kunne også være sammen med ”ham” – ”ham”, der siden skulle blive min mand. ”Maharajaens yndlingshustru” blev min første helt store filmsucces med gallapremiere på Kino-Palæet og blomsteroverrækkelse foran et festklædt publikum. Men det var også en rolle, jeg var lykkelig for. Fra helt lille har jeg elsket at klæde mig i skønt tøj. Dengang var det mors selskabskjoler – her var det østens farverige gevandter, jeg hylde mig i.” Filmene gik deres sejrsgang over hele verden. Og helt fra USA og Japan fik Lily Jacobsson beundrerbreve. ”Dem brændte jeg, da jeg i 1919 blev gift. Desværre, siger jeg nu. Men sådan er det, når man er forelsket.” Men inden brylluppet blev det til filmklassikere som ”Mod lyset” og ”Himmelskibet” og ”Synd skal sones” – næsten altid med Gunnar Tolnæs som partner. De to var

datidens idealpar – som siden Jeanette MacDonald og Nelson Eddy og Ginger Rogers og Fred Astaire.

Odense og Luciabrudene

Efter ægteskabet, hvor de nygifte omgående flyttede til Odense, spillede Lily Jacobsson sin Ophelia mod Asta Nielsens Hamlet. Og en afskedsturné i Sverige blev det da også til. Men så var tæppet også for sidste gang gået ned for stumfilmens store, dansk-svenske primadonna. ”Dog ikke mere, end at jeg har været aktiv i al min tid her i Odense. Jeg har instrueret amatørskuespillere. Og så synes jeg nok, at jeg vil indføje, at det var mig, der første gang indførte den svenske Luciabrudstradition i Danmark. Det skete her på Fyn. Og det blev en sådan succes, at vi gjorde det i 23 år efter hinanden. Jeg har da også hele tiden holdt forbindelsen til min svenske familie vedlige. Men fra første gang, jeg var her, har jeg været helt syg efter Danmark. Jeg holder da af Sverige. Men for mig er det noget andet. Danmark er og bliver mit land.” (Familie Journalen, nr. 68, 1978).

Dalum Dyrehandel

- Når dyr trives

Dalumvej 40B, 5250 Odense SV · 66 13 63 33 · www.dalumdyrehandel.dk

”En ulykkelig hændelse”

af Lis Loll og Lars Hagenen

Familieforøgelse i 1924 på Benzons Allé

Driftsassistent Corbett Edwards (f. 1893), senere bestyrer ved Gasværket i Odense og fra 1946 administrerende direktør for Det Danske Gaskompagni, og den svenske skuespiller Lily Viktoria Mathilde Jacobsson¹ (f. 1893) havde i november 1919 giftet sig i Frederiksberg Kirke. De første år af ægteskabet beboede de førstesalen af villaen på Benzons Allé 8. Her på Benzons Allé blev ægteparret nogle år senere forældre til en lille datter, men kort efter flyttede familien om til villaen på Carl Baggers Allé 27, der omtalt andetsteds i årsskriftet. Forældre-glæden blev imidlertid kortvarig, og det traumatiske tab af datteren er formentlig grunden til, at Lily Edwards intetsteds selv omtaler et barn. På Historiens Hus findes nogle kortfattede, håndskrevne erindringsoptegnelser fra Fru Edwards’ hånd, nedskrevet få måneder før hendes død, men heller ikke her nævner hun det.

Til dåb i Dalum Kirke i en Lancia

Med hjælp af arkivmedarbejder Lis Loll er det imidlertid lykkedes at finde frem til den meget tragiske hændelse, som berøvede det unge ægtepar deres datter blot et par år senere. Den 1. september 1924 havde Lily Edwards født en datter. Ved dåben et par måneder senere i Dalum Kirke fik pigen navnet Florence Dag-

mar Edwards. Daværende direktør ved Det Danske Gaskompagni på Gammel Kongevej 120 Alfred William Edwards og hustru Kate stod faddere sammen med de stolte forældre. Pigens far Corbett var A.W. Edwards’ ældste søn. Direktør Edwards var manden bag oprettelsen af Det Danske Gaskompagni, der igen var en aflægger af et engelsk firma. Som en kuriositet kan det nævnes, at direktør Edwards i 1911 havde anskaffet en meget fin Lancia Automobil, indregistreret A 200. Direktøren selv beretter i 1926, at ”han har benyttet Automobil til Inspektionsrejser i Jylland, Fyn og Sjælland”. I dette automobil er den fornemme direktør med familie sikkert også ankommet til Dalum Kirke søndag den 19. oktober 1924 til dåb af barnebarnet. Han fortsatte med at køre i den indtil sin død i 1933, hvorefter bilen blev overdraget til sønnen Corbett i Dalum. Bilen endte sine dage som måler- eller værkstedsvogn på værkets grund².

Fredag den 2. juli 1926

Det blev desværre også en bil, der blev årsagen til den tragiske ulykke, som ramte Lily og Corbett Edwards fredag den 2. juli 1926. I udgaven af Fyens Stiftstidende dagen efter, den 3. juli, kan man på side 5 læse en artikel med overskriften ”Frygtelig ulykke ved Mesinge”. I 1926 var en bilulykke formentlig ikke en hverdagsbegivenhed og da slet ikke en ulykke som denne. Synes man, aviserne nu om dage kan være for detaljerede i deres be-

¹ Hendes navn staves forskelligt i kilderne, ofte veksles mellem Lily og Lilly og det svenske efternavn Jacobsson staves jævnligt som det danske Jakobsen

² Bilhistorisk Tidsskrift nr. 73, 1983 s. 8-9

Luciapiger på Plejehjemmet Østerbæk i 1967.

Karin Grønning, som tydeligt husker fru Edwards som leder af Luciaoptogene, ses som nr. 5 fra venstre i forreste række.

Foto: Odense Stadsarkiv.

Lily Edwards ledte gennem mange år Luciaoptogene. Her giver hun de sidste instrukser til den danske og den svenske Luciabrud i 1964.

Foto: Odense Stadsarkiv.

skrivelser, så er det faktisk ikke at regne mod tidligere.

Stiftstidendes reporter indleder således med at oplyse, at Kertemindebanens tog, der var afgået fra Odense Banegård kl. 15.50, ved overkørslen ved Mesinge Station senere på eftermiddagen var blevet påkørt af en personbil fra Odense. Det drejede sig om en lille 3-personers Renault-Vogn, som blev ført af Fru Assurandør Martens, Helgavej 18. I vognen befandt sig desuden Fru Martens' 18-årige datter og Fru Direktør Edwards, Odense, med sin datter, en lille pige på 2 år.

Overkørslen ved Mesinge Station

De var på vej hjem til Odense, hvor de havde været ude for at bade ved Kerteminde, og kørte via Hindsholm. Ved overkørslen ved Mesinge Station, forklarer Stiftstidendes reporter, er der en bakke, hvorfra der er frit udsyn til alle sider over banelinjen. Derfor kan den åbne jernbaneoverkørsel ikke betegnes som en af de farligste ifølge myndighederne. Da Fru Martens var oppe på bakken, opdagede hun toget og den fare, hun befandt sig i. Detaljeret beskrives det, hvordan bremsesporene viser, at hun har bremsset hårdt op, men vognen rammer alligevel lokomotivet. Bilen slog en kolbøtte og blev slynget mod den efterfølgende jernbanevogn "med saadan Kraft, at der frembragtes et Hul i Siden paa Vognen. Alle Passagererne blev slynget ud af Vognen og kvæstet mod Vejen, og Vognen blev fuldstændig ødelagt".

En "ulykkelig Hændelse"

Over artiklen blev bragt et foto af den knuste bil på redningskorpsets lastvogn.

Stationsforstanderen bar den lille pige ind i sin lejlighed. Hun var så hårdt kvæstet i hovedet, at hun døde, da forstanderen var nået indenfor. Fru Edwards selv var blevet meget forslået over hele kroppen. Fru Martens havde pådraget sig et hul i hovedet og kvæstet sit ben, medens den voksne datter var forslået på ryggen.

Reporteren kunne desuden meddele, at Fru Edwards efterfølgende af Falck's Redningskorps var blevet kørt til Odense og indlagt på Amtssygehuset, "hvor hendes Tilstand i dag betegnes som rigtig god". Lily Edwards kom sig ganske vist fysisk efter den tragiske ulykke, men hun talte ikke om det sidenhen. Ulykken gjorde stort indtryk i samtiden, selv i kirkebogen i Ansgars Sogn kom det til udtryk. Her skrev kirkebogsføreren i anmærkningsrubrikken om den lille pige, at hun var "Omkommen ved ulykkelig Hændelse". Florence Dagmar Edwards blev begravet den 7. juli 1926 af pastor Oscar Lassen på Assistens Kirkegård.

En venlig dame i pels

Mange år senere var det hendes mor, Lily Edwards, der indførte den svenske Lucia-tradition i Odense, hvor den stadig holdes i hævd. Fru Edwards instruerede selv i mange år unge piger i at synge Lucia-sangen og gå korrekt som terner med lys. "Hun var", erindrer en af medarbejderne i Dalum-Hjallese Lokalarkiv, Karin Grønning, der selv tilbage i midten af 1960'erne var en af Fru Edwards' Lucia-piger, "en meget venlig dame. Og så kom hun altid i pels. Det var vi ikke så vant til at se dengang". Karin fortæller, at Fru Edwards ofte var tilstede og personligt trænede pigerne i gymnastiksalen på skolen i Jernbanegade. Pigerne optrådte

i Fyens Forsamlingshus på selve Luciadagen med deltagelse af både en dansk og en svensk Luciabrud, sidstnævnte kom fra venskabsbyen Norrköping. Sangene var Santa Lucia på svensk og nogle danske julesange. Karin var iklædt en hvid "natkjole", som havde været hendes farmors. Hun var født i 1898 og havde selv syet og broderet kjolen. Fru Edwards tog også Lucia-pigerne med rundt på forskellige plejehjem i byen, hvor de sang for de ældre, bl.a. til de nu nedlagte OK-plejehjem i Dalum, "Birthe" på Rosenvænget 7 og "Ingerlis" på Benzons Allé 5.

Dengang "Dalum var langt ude på landet"

Som nævnt findes der på Historiens Hus bevaret nogle håndskrevne erindringsblade, hvor Fru Edwards i april 1979 har noteret nogle få erindringsglimt ned fra Odense i 1919, det år hvor hun bosatte sig i byen, og senere fra 1940'erne og befri-

elsesdagene. Hendes svenske modersmål afslører sig let i disse sene optegnelser. Den unge skuespillerinde fandt i 1919, at "Dalum var langt ude på landet. Sporvognen gik til Titgens allé og der var inga huse på Sønder Boulevards ene side", men som hun tilføjer "Odense, dengang, var en lille rar provinsby, hyggelig og trivsom."³

Den 11. november 1979 døde Lily Edwards 86 år gammel efter et kort ophold på Nakkebølle Sanatorium. Hun blev begravet fra Kirkegårdskapellet i Odense og stedt til hvile ved siden af sin datter og ægtefælle. Corbett Edwards var død kort forinden. Gravstedet på Assistens er siden sløjfet.

Lis Loll er arkivmedarbejder i Dalum-Hjallese Lokalarkiv

Lars Hagensen er sognepræst ved Dalum Kirke og formand for Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening

³ Odense Stadsarkiv, A186 Skuespiller Lilly C. Edwards arkiv

Frank Lauridsen

– Dalumdrenge der blev rockstjerne

Af Ebbe Larsen

1960'erne var et årti, der blev præget af meget store ændringer. I Danmark gik vi fra at være et landbrugssamfund til at være et industrisamfund. Vi blev et såkaldt velfærdssamfund, hvor man tog sig af borgerne fra vugge til krukke. Vi fik flere penge til rådighed. Arbejdstiden blev nedsat, og ferien udvidet. Fritiden fik voksende betydning. Kvinderne kom for alvor ud på arbejdsmarkedet. Skoleeleverne gik i løbet af årtiet fra 6-dages uge til en 5-dages uge. Gymnasierne blev tilgængelige for almindelige menneskers børn.

Årtiet blev i høj grad præget af en ny ungdomskultur, hvor drengenes hår blev langt, og pigernes kjoler blev korte. Der blev sat strøm på musikken. Det var så småt begyndt i 1950'erne, men det hele eksploderede i 60'erne. Den øgede velfærd gjorde, at helt unge blev købedygtige forbrugere. Der blev købt plader, ungdomsblade, modetøj og musikinstrumenter.

Blokløjt- og klaverundervisning blev erstattet af trommer, bas og elektriske guitarer. Overalt skød der orkestre frem. Nogle fik meget kort levetid – andre længere. Det var ikke kun i de store byer som København, Århus og Odense, der skete noget – det var også i forstæderne. I Dalum piblede der masser af beatgrupper frem. Vi havde jo også musikskolen på Dalumvej 82. Den blev drevet af Ole Højlund. Her gik rigtig mange, særlig drenge, til musikundervisning.

Mange forsøgte at drive det til noget, men det blev ved forsøget for en del. Jeg startede selv til guitarundervisning omkring 1965 – på spansk guitar. Den blev hurtigt skiftet ud med en elektrisk guitar. Var også med i en gruppe. Vi øvede på Elisabeths Allé 6, hvor Lars Thrysø boede. Han havde et trommesæt i kælderen samt yderst rare og tolerante forældre. Så her slæbte vi guitarer, forstærkere og højtalere ned. Og så gik vi ellers i gang. Ud over Lars og jeg var pastor Andersens søn Ivar og hans fætter Preben også med. Vi lærte nogle af tidens hits og forventede skrigende piger, når vi steg ud fra kælderen. Der var ingen piger, der var ingen overhovedet, ja, selv kvarterets katte havde forladt området. Så det blev en kort karriere. Lars fortsatte dog og spiller i dag stadig i et band. Men mange i Dalum fik succes som musikere. Én person nåede helt op til stjernestatus: Frank Lauridsen. Artiklen skal særligt handle om denne

*Højlunds Musikskole på Dalumvej 82.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.*

gamle Dalumdreng. Men først lidt om rockens indtog i Danmark og Dalum.

Rock and Roll: Fra USA til Danmark

Rock and Roll musikken har sine rødder i USA. Flere musikgenrer har skabt denne musik f.eks. jazz, swing, gospel og blues. I 1950'erne var det fyre som Buddy Holly, Little Richard, Bill Haley, Chuck Berry, Jerry Lee Lewis og Elvis Presley som brød lydmuren og skabte frygt for en ny ungdomskultur i USA. Denne musik havde ofte et springbræt, inden den nåede til Danmark, nemlig England. Når man læser The Beatles historie, kan man se, at sømænd bragte plader fra USA med til England. Liverpool havde/har jo en kæmpe havn, hvor mange skibe sejlede til og fra USA. Når de unge fik fat i disse plader, lyttede de til dem igen og igen for at lære selv at spille numrene. I England opstod grupper som The Beatles, The

Rolling Stones, The Animals, The Who og The Kinks. Det engelske svar på Elvis blev Cliff Richard. Fra England flød musikken så videre til det øvrige Europa. En af de første radioer, der spillede Rock and Roll, var Radio Luxembourg, og det var en station, mange unge havde stillet transistorradioen ind på. I Danmark fik man en pendant til Radio Luxembourg i Radio Mercur. Den startede den 2. august 1958 og stoppede med at sende den 15. august 1962. Den brød Danmarks Radios monopol ved at sende i internationalt farvand i Øresund. Danmarks Radio spillede overhovedet ikke musik, som de unge ville høre.

Rock and Roll betyder ballade

Rock and Roll var ellers blevet introduceret i Danmark allerede i 1956. Ja, man kan faktisk stadfæste Rockens indtog til den 4. oktober 1956. Her blev der afholdt et arrangement i K.B. Hallen,

*Stringmasters i 1967: Jens Slumstrup bag trommerne og Torben Kjær helt til højre.
Foto: Boris F. Blinoff/Dalum-Hjallese Lokalkiv.*

Les Mann i 1964.

Foto: Boris F. Blinoff/Dalum-Hjallese Lokalarliv.

hvor 4.000 unge mødte op. Arrangøren var den københavnske danselærer Børge Kisbye. Der blev budt på rulleskøjtedans og rock and roll-dans. De unge piger mødte op i flotte kjoler og touperet hår – drengene med anderumprefrisurer, stramme bukser og læderjakker. Musikken blev bl.a. leveret af Ib "Rock" Jensen, Preben Uglebjerg og Ib Glindemanns orkester.

Der var stort politi- og presseopbud, da man forventede ballade. Bl.a. var det amerikanske Tv-selskab "Telenews" mødt op. Men alt forløb i god ro og orden, indtil Telenews' danske pressefotograf Ole Neesgaard fik sat gang i løjerne. Han delte kanonslag rundt til de unge fyre, som antændte dem og smed dem ind imellem publikum. Og så var der ballade. Stort slagsmål og politiet måtte have kniplerne frem. Pressefotografen fik sine billeder, og Telenews kunne berette for det amerikanske publikum, at rock and roll altid førte til ballade! Men rock

and roll var kommet til Danmark – og var kommet for at blive!

Danmarks Radio anerkendte først ungdommens ønsker om Rockmusik den 1. januar 1963, hvor en ung Jørgen Mylius fik en time på P3 om eftermiddagen med programmet *Efter Skoletid*. Musikken med de elektriske guitarer blev nu kaldt *Pigtrådsmusik*. Der skød masser af danske bands frem fra slutningen af 50'erne og i begyndelsen af 60'erne. Det var bands som Melvis & His Gentlemen, The Defenders, Sir Henry & His Butlers, The Hitmakers, Peter Belli and Les Rivals. De første odenseanere blev også kendte navne i branchen: Johnny Reimar og Rock-Nalle. Forstaden Dalum stod også på Rock-toget. Der var stor aktivitet i kældre, garager og ungdomsklubber, og talentmassen spirede i Dalum.

Rocken spirer frem i Dalum

The Beatles startede deres karriere i 1960 og satte hurtigt deres præg på ungdom-

Shame Rocks i 1968 fotograferet med Tinglekkeskolen som baggrund. Fra venstre Chris Kroman, Hans Christian Christensen, Palle Steen Olsen, Frode Rasmussen og Kurt Rasmussen. Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

men. Det gjaldt også for unge i Dalum. Fra 1962/63 kan man se de første drenge med Beatles frisure dvs. langt pandehår. Dernæst så man drenge gå i højhælede Beatles støvler. Og der blev flittigt øvet guitar, bas og trommer på drengeværelserne. Snart oplevede man lokale rockbands spille til skoleballer o. lign. Dalum var hurtigt med på rockbølgen. Rigtigt mange bands voksede frem i Dalum-Hjallese området. Jeg vil kun lige kort nævne nogle få af dem:

Stringmasters (1963 – 66)

Dette kendte Dalum-band bestod af:

Torben Kjær (sang og rytmeguitar)

Jens Slumstrup (trommer)

Bent Erik Elkjær (bas) – blev udskiftet med Lars Gram i 1965

Bent Wulff (leadguitar)

Torben boede på Rosenvænget og Jens på Majas Alle, og begge gik på Tinglekkeskolen. Gruppen holdt en pause i 1966,

men blev gendannet i 1967, men nu under navnet **Quidem Est**. Quidem Est betyder *Det er ganske vist*, og navnet, som lå langt fra de gængse orkestrenavne, gav dem en intellektuel aura. De var også anderledes. Der blev ikke spillet popmusik, men blues. De lod sig inspirere af bl.a. Cream med Eric Clapton og havde numre som *Spoonful* og *Sunshine of your love* på repertoire. De optrådte bl.a. på jazzklub Cirklen, og deres spillestil blev betegnet som ”progressivt eksperimenterende”. Derfor blev de også brugt på Fyens Stiftsmuseum i forbindelse med en udstilling af Per Kirkeby. Han havde dengang betegnelsen ”popkunstner”. Gruppens opgave var at fortolke nogle af værkernes stemning. Ikke nogen let opgave! Et højdepunkt for orkestret har uden tvivl været, da de optrådte sammen med *Champion Jack Dupree* i september 1968. Bandet stoppede i 1969, men Jens og Torben fortsatte de følgende år i forskellige orkestre.

De blev gendannet i 2000, hvor de optrådte til et *Rock Med Rynker* arrangement. De har siden optrådt rundt om på Fyn.

Les Mann (1963 – 1970)

Les Mann startede som en trio i 1963, hvor tre gutter vidste, hvad de havde med at gøre, da de satte strøm på musikken – de var nemlig alle elektrikerlærlinge. Trioen var:

Finn Kalhauge (sang og trommer)
Arne "Nød" Knudsen (guitar)
Ole "Bøf" (bas).

Ole var Dalumdreng fra Thordahls Alle. Arne fra Hjallesø. Øvelokalet lå på Torpegården, hvor Arnes far havde gartneri.

Bandet opnåede hurtigt kultstatus i Dalum-Hjallesø området med deres Rhythm & Blues musik inspireret af Them og The Animals. Det oplevede man bl.a. i 1965, hvor de vandt Fyns Pigtråds *Grand Prix*, der afholdtes i et stort telt på Dalumvej (bag det der dengang var Dalum Isenkram). Det var publikum, der skulle stemme om det bedste band, og de lokale var vilde med Les Mann, så de vandt suverænt. Bagefter var der koncert med Peter Belli & Les Rivals.

I 1965 trådte Boris Blinoff ind i gruppen. I 1966 vandt de Fynsmesterskabet i popmusik foran bl.a. The Baronets. De opnåede at turnere i Tyskland flere gange, men spillede også andre steder i Europa, ja, de kom sågar helt til Marocco. Bandet opløstes i 1970, men gendannedes i 1987 og optræder stadig bl.a. i forbindelse med *Rock Med Rynker*.

Shame Rocks (1964 – 69)

Shame Rocks havde base omkring Tingløkkeskolen, hvor flere af dem gik. Bandet bestod af:

Chris Kromann (sang)
Frode Rasmussen (sang og leadguitar)
Hans Christian Christensen
(sang og rytmeguitar)
Kurt Rasmussen (bas)
Palle Steen Olsen (trommer)

De hed oprindeligt Sham Rocks, men en irsk gruppe, der turnerede i Nordtyskland, havde retten til dette navn, så gruppen tilførte et e til Sham, da dette hurtigt kunne rettes på stortrommen. Musikalsk spillede de bl.a. numre af Steppenwolf og Led Zeppelin, men også egne kompositioner. Hans Christian Christensen døde i 1968. Lars Michelsen kom nu ind i bandet, der skiftede navn til Shame. Efter bandets opløsning fortsatte Palle, Chris og Lars i andre bands.

Freedoms (1964 – 68)

Ebbe Rasmussen og Leif Hansen startede som duo i 1964, men udvidede orkestret i 1965 med Jørgen Jørgensen og Erik Thomsen. Fordelen ved at få Jørgen med i bandet var ikke kun en musikalsk gevinst, men han kunne også lægge øvelokale til, nemlig på Carl Baggers Alle 57, hvor han boede.

The Mandies: Fra venstre Niels Christian, Lars Høj, Ole Kjellerup, Preben Hultgren og Jan Viggo Moth-Iversen.

Foto: Dalum-Hjallesø Lokalkiv.

Bandet spillede en blanding af Beatles, Hollies og Beach Boys numre. De finansierede selv en plade, der udkom i 1967. Coverbilledet var taget på jernbanebroen over Gustav Johannsens vej i oktober 1966. De optrådte på Fyn, men kom også en enkelt gang til Jylland, inden de stoppede i 1968.

Mandies (1966 – 69)

The Mandies var også et ægte Dalum band. Det bestod af:

Ole Kjellerup (sang og rytmeguitar)

Jan Viggo Moth-Iversen (leadguitar)

Niels Christian (rytmeguitar)

Preben Hultgren (trommer)

Gruppen spillede bl.a. Beatles, Stones og Kinks. Det var en gruppe med mange arrangementer, og de fik ikke lov til at deltage i en konkurrence, som DR havde

i 1967-68 med unge talenter – det var nemlig kun for amatører!

Ole Kjellerup er et meget kendt ansigt i Dalum ikke mindst som underviser på musiklinjen på Dalum Ungdomsskole. Han har spillet i mange bands og er stadig aktiv – og en fantastisk dygtig guitarist.

En anden Dalumdreng, der også har spillet i en del bands, er Arne B. Hansen (tidligere formand for Dalum Idræts Forening og forfatter til en god bog om fodboldklubben). Han spillede guitar i grupper som Lee Kings, Beggars Farm og Early Grey.

Alle disse Dalum bands spillede selvfølgelig rundt om i Odense og det øvrige Fyn. Der var en del spillesteder i omegnen af Dalum bl.a. Fyns Tivoli (særligt Å-kroen), Restaurant Zoo, Bellinge Forsamlingshus, Stenløse Forsamlingshus og

*Tinglevskolens 3. real A i 1964/65 – Frank Lauridsen står nr. 6 fra venstre i bagerste række.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

The Baronets i 1967: TV- optagelse med Go-Go-piger. Frank Lauridsen sidder bag orglet. Foto: Boris F. Blinoff/Dalum-Hjallese Lokalkiv.

Sanderum Forsamlingshus. Derudover spillede lokale orkestre også på skolerne i Dalum og Hjallese.

Frank Lauridsen

Frank Lauridsen boede på Flemmings Alle 4, og han gik på Tingløkkeskolen alle skoleårene. Forår og sommer 1965 havde været en travl, men spændende tid for Frank. I juni bestod han realeksamen, men allerede i foråret blev han medlem af et band: *Mafia Group*. Han var gruppens sanger. Allerede i forsommeren blev han lokket over i *The Playing Strings*, der havde bemærket Franks gode stemme. Han blev kendt som den fynske ”Stevie Winwood”. I løbet af sommerferien skiftede gruppen navn til *The Burtons*.

Frank Lauridsens gode ven Palle ”Barber” Jacobsen fortæller, at han havde en

aktie i starten af Franks karriere. De kendte hinanden fra håndbold i DHUH (der senere blev til DHG). Når de skulle i byen, foregik det ofte i Sanderum Ungdomsklub, hvor man hørte tidens musik. Frank sang altid med på sangene, og han havde en rigtig god stemme. Palle opfordrede ham til at kontakte en af de kendte Odense-grupper, og det gjorde han – og så var karrieren i gang. Frank selv har fortalt, at han lærte at synge under jernbanebroen over Gustav Johannsens Vej. Her stillede han sig med ansigtet tæt mod muren og sang – det gav en rigtig god rumklang. Man kan se et klip fra TV2 Fyn på nettet, hvor han viser journalisten stedet, hvor han lærte at synge. Han synger også et par strofer, så man kan høre den fine rumklang.

The Baronets

Langt de fleste fynske grupper kom i 1960’erne fra Odense, men den gruppe, der kom til at overgå dem alle, stammede fra Vestfyn. The Baronets blev dannet i Årup i 1964. Gruppen bestod af Lasse Helner (sang og guitar), Jørgen Nielsen (bas), Tom Hartvig Hansen (trommer) og Mogens Nielsen (guitar). Lasses storebror lærte ham de første akkorder. Storebroderen havde lært det ved at købe en bog, skrevet af Jørgen Ingemann. Der var kun få musiklærere, der kunne undervise i ”den nye musik”. Man hørte den på plader eller gennem radioen. Så måtte man bare prøve sig frem. Teksterne lærte man sig også gennem radioen, så det var tit noget volapyk, der blev sunget. Lasse Helner fortæller, at de hurtigt lærte sig 5 – 6 numre og hvad så? Jo, man kunne jo altid spille til et skolebal! Meeen, det var der altså ikke meget rock & roll over.

Derfor starter de fire gutter en pop-klub. Rigtig mange lokale pop-klubber skød op som paddehatte rundt om i Danmark i disse år. Og nu havde Årup også en: Big Ben PopClub – ja, det skulle helst lugte lidt af England. De fandt et fint spillested i Årup og fik kendte københavnske bands til at komme til byen. Tilskuerne kom også – flere hundrede. Og hvem skulle fylde pauserne ud? The Baronets selvfølgelig! Næste skridt i karrieren blev at præsentere sig i Odense. Det bedste sted i Odense var Juniorklubben. Den blev ledet af den kendte odenseaner Vagner Vermund, der var en ægte guru for mange unge musikere. I efteråret 1965 var The Baronets inde til en konkurrence i Juniorklubben. Her sad gruppen på bænke omgivet af unge piger. The Burtons med Frank Lauridsen som sanger var på scenen, og pigerne var helt vilde med Frank. Han så godt ud, og han sang fantastisk. Lasse var så heldig, at hans søskende havde gået på gymnasiet med nogle af Franks søskende, så der var kontakten. Frank blev spurgt, om han kunne være interesseret i at skifte til The Baronets, men han var noget skeptisk. Alligevel tog han til Årup og blev positivt overrasket. Gruppen kunne noget, og de kunne nogle numre, som Frank ikke kendte. Så han blev en del af The Baronets.

Så gik det stærkt

The Baronets fik hurtigt gang i karrieren. De spillede mange steder i Odense bl.a. på Brockmann (lå på Albani torv) søndag eftermiddage. Da de blev nr. 2 ved Fynsmesterskaberne i pigetrådsmusik i Fyns Forum, gik de videre til DM, hvor de blev nr. 3. Deres optræden gav dem en pladekontrakt. Deres første singleplade

indeholdt de to numre: *Hold On I'M Coming* og *Please Do Something*. Peter Abrahamsen blev deres manager, og det gav mange jobs. De var meget efterspurgt i København og på Sjælland. 24 ud af 31 dage var besat med jobs, så de kunne nu kalde sig professionelle musikere. Mødet med København betød også en tur til Nyhavn 13, hvor man kunne anskaffe sig tidens hotteste modetøj. The Baronets blev også opvarmningsgruppe for nogle af de største udenlandske bands bl.a. The Who, The Yardbirds (med Eric Clapton), Procol Harum og senere The Bee Gees.

Til Tyskland

I 1966 gik turen til Tyskland, hvor gruppen skulle spille på amerikanske baser i to måneder. Inden de tog af sted, nåede de lige at indspille deres anden single. Den indeholdt to danske numre: *Jeg vil bygge en verden* og *Min Amanda er fra Kerteminde*.

Lasse Helner fortæller, at det blev to måneder, hvor de lærte rigtigt meget. Hver dag skulle de spille i 5-6 timer. Salen var fyldt med mandlige soldater. Til den ene side sad de farvede soldater, til den anden side sad de hvide. I starten blev der grinet meget af gruppen, da amerikanerne ikke rigtigt kunne genkende teksterne. Det var ren volapyk, der blev sunget. Der var dog nogle flinke gutter, der hjalp med at få skrevet teksterne ned på rigtigt engelsk og lærte gruppen den helt rigtige udtale. De amerikanske soldater var ikke populære i Tyskland, og det gav problemer, da gruppen ikke kunne bo på basen, og det var umuligt at få et værelse inde i byen. Basen fik deres mad fra en slagter i Kaiserslautern, og han blev presset til at leje et lille værelse til gruppen på 1. sal. De blev hentet hver dag og kørt til

og fra basen. De spiste på basen sammen med soldaterne. Her blev de igen til grin, da de spiste deres burgere med kniv og gaffel! Så lærte de at bruge fingrene! Når gruppen ikke spillede, så hørte de plader på jukeboksen. Her fik de mulighed for at kopiere de allernyeste numre.

Lasse fortæller også, at der en til to gange om måneden var tysk-amerikansk venskabsaften. Der kom busser fra Frankfurt med 40-50 piger. De var prostituerede, og efter en halv times koncert kunne gruppen godt pakke sammen, da publikum var forsvundet!!

The Baronets fik tilbudt at optræde for de amerikanske soldater i Vietnam, men det blev de frarådet af en officer med høj rang. Han sagde, at det ville være for risikabelt for dem, så de tog i stedet tilbage til Danmark. Her indspillede de deres tredje single: *I Can Make It With You* og *Treat Me Right*.

Frank Lauridsen går sine egne veje

I 1967-68 var kalenderen fyldt med jobs. The Baronets var simpelthen en af de

populæreste grupper i Danmark. De var på TV, og de blev spillet flittigt på P3. Nye plader blev indspillet. Men Frank Lauridsen ville gerne prøve noget nyt, så han trådte ud af The Baronets i foråret 1968 for at være med i Peter Bellis gruppe Four Roses. Det holdt kun et års tid, så opløstes gruppen. Frank tog lige på en kort tur til Indien, men hjemme igen var der et nyt job til ham. Han medvirkede i musicalen Hair. Herefter kom han med i det københavnske band *Midnight Sun*, da forsangeren Allan Mortensen havde fået hovedrollen i Jesus Christ Superstar. Med dette band udgav Frank albummet *Walking Circles* i 1972 og *Midnight Dream* i 1974. Herefter gik bandet i opløsning.

I foråret 1975 gendannedes The Baronets. Det bestod nu af fire medlemmer fra Midnight Sun: Frank Lauridsen (sang og orgel), Ole Fick (guitar), Jens Elbøl (bas), Carsten Smedegaard (trommer) samt Lasse Helner (sang og guitar). De udgav et album i 1975 med egne kompositioner. Titlen var *Gunpowder And Cannonballs*. Udover koncerter blev bandet også backing for Jan Toftlund. I 1976 skiftede The

The Baronets i 1966: Frank Lauridsen er nr. 2 fra højre.
Fotos: Boris F. Blinoff/Dalum-Hjallese Lokalkarkiv.

Frank Lauridsen i 2005.
Foto: Boris F. Blinoff/Dalum-Hjallese Lokalkarkiv.

Baronets navn til Dårskabens Hus Orkester. Gruppen opløstes i august samme år, da Lasse ville forfølge en egen karriere med Duo'en Lasse og Mathilde.

Frank skiftede spor

Efter 1976 blev der mere stille omkring Frank Lauridsen. Han var bosat i København. Han blev bl.a. underviser på aften-skole og på daghøjskolen under rytmisk center. Han lavede også et ”hyggeband” The Franks, som var et partyband med blæsere og korpiger. En anden gammel Dalumdreng Jens Slumstrup var en overgang med på trommer.

I 2000 gendannedes The Baronets i forbindelse med *Rock Med Rynker*. De følgende år spillede de ved mange arrangementer.

Soloalbum

I 2014 udgav Frank Lauridsen sit første soloalbum: *How It Feels To Be Frank*. Albummet indeholder 12 numre, hvoraf to er lånte, og de 10 er originale – flere af dem skrevet af Frank selv. Det er et fantastisk album, der virkelig viser spændvidden både i stemmen, men også i de genrer Frank behersker. Pladen indeholder både Rhythm & Blues, Blues Rock, Country Rock og Gospel. En anmelder på Bluesnews.dk skrev: ”Det ene øjeblik væltede man omkuld på gulvet af Franks vitalitet for i det næste at blive svøbt i et varmt tæppe af inderlighed.”

TV2 Fyn lavede et indslag med Frank Lauridsen i forbindelse med udgivelsen (hele indslaget ligger på nettet). Her blev Frank spurgt, om det ikke var for sent at starte en solokarriere. Hertil svarede Frank: ”Så længe man kan røre ved nogle

følelser i folk, så længe man kan give dem gåsehud og tårer i øjnene, så kan det jo ikke være for sent.”

Frank rantes af sygdom

Den 8. september 2016 optrådte Frank Lauridsen i Den Fynske Landsby sammen med The Baronets. Lasse Helner fortæller, at det var en fantastisk aften, men efter koncerten fortalte Frank medlemmerne i The Baronets, at han var blevet ramt af kræft, og at han skulle opereres, men alt skulle nok blive godt igen. Der var planer med The Baronets, bl.a. skulle de indspille en ny plade, og orkestret ville også støtte Franks solokarriere. Desværre blev det ikke til noget. Frank blev opereret den 8. november 2016, men vågnede ikke efter operationen. Drengene i The Baronets mistede en god ven, og Danmark havde mistet en fantastisk sanger og musiker.

People Get Ready

Frank boede i Hellerup, men bisættelsen foregik i Messiaskirken i Gentofte – hvorfor nu det? I 1998 var Frank Lauridsen gift med Anette Flügger, som han fik en datter og en søn med. Da sønnen Victor skulle døbes, foregik det i Messiaskirken. Efter dåben talte Frank og præsten om musik, og præsten sagde, at han altid havde ønsket at knytte et gospelkor til kirken. Frank tilbød sin assistance, og han fik dannet et gospelkor. Koret eksisterer i dag og har over hundrede medlemmer. På Youtube ligger en officiel video fra 2014, hvor Frank og gospelkoret synger Curtis Mayfields nummer *People Get Ready*. Frank havde altid syntes, at der manglede et b-stykke til nummeret, så det komponerede han, og det er den version, der blev optaget 12. september 2014.

Derfor foregik bisættelsen i Messiaskirken. Kirken var fyldt. Mange kendte musikere var mødt op. Der var også mange af hans venner fra Fyn, der ville vise Frank den sidste ære bl.a. hans gode ven Palle ”Barber” Jacobsen. Der blev talt over Frank, sunget tre salmer, og højtideligheden sluttede med, at Gentofte Gospel Choir med Bobo Moreno i spidsen fremførte nummeret *People Get Ready*. En værdig afsked med Dalumdrengen Frank Lauridsen.

Ebbe Larsen er tidligere lærer på Dalumskolen og fagbogsforfatter

Kilder

Artiklen er blevet til gennem samtaler med forskellige personer omkring Frank Lauridsen – den største tak til Palle ”Bar-

ber” Jacobsen, som var god ven med Frank Lauridsen fra den tidlige ungdom og i øvrigt en stor kender af fynsk rock musik.

Boris F. Blinoff: Fynsk 60’er Rock – Fynske Rock – Pop og Pigtrådsgrupper 1958 – 70 (Ergotek 2007) – en fantastisk bog der indeholder ALT om rockens fynske rødder.

Nettet er blevet ”støvsuget” for mange oplysninger.

På Youtube findes mange videoer med The Baronets og med Frank Lauridsens soloalbum.

LAUST VVS & BLIK

Rosenvænget 25 . 5250 Odense SV
Tlf. 65 91 08 19/20 47 65 48
www.laustvvs.dk

KVALITETSGARANTI
FOR GODT HÅNDVÆRK

LAUST
VVS
& blik
65 91 08 19

Dalum Dyrehandel gennem 3 årtier

Af Leif Stendahl og Henning Jespersen

Fra skibsbygger til dyrehandler

John Christensen var en fighter af Guds nåde, det være sig på fodboldbanen, på landevejen, på golfbanen og ikke mindst på sin arbejdsplads – Lindøværftet.

Trods en dårlig ryg kæmpede han ufortrødent videre med skibsbygningen, indtil en diskusprolaps satte en stopper for det videre arbejde.

Hvad skulle han så finde på?? Noget måtte ske, for John kunne ikke bare sidde med hænderne i skødet. En af hans hobbies med eksotiske fugle og akvariefisk blev således hans fremtidige arbejde – han måtte åbne en dyrehandel.

Men et par år før John og hans hustru Lizzi fik mod på at starte egen forretning, skulle dengang Fyns (største!) Dyrecenter åbne på hjørnet af Vestre Stationsvej og Store Glasvej i Odense C. Det kom John for øre, så han aflagde forretningen et besøg for at se indretningen og samtidig høre, om han kunne hjælpe med noget. Sådan var John.

Og det var der, så John kom sent hjem den dag, for han blev faktisk hyret med det samme og var ansat, indtil muligheden blev skabt for selv at få foden under eget bord på Dalumvej 35.

Indehaveren af Fyns Dyrecenter havde fået etableret nogle kontakter i Østen, som han og John efter behov begyndte at besøge for at gøre indkøb, så det var Fyns Dyrecenter, der i stort omfang selv importerede dyrene. Det kunne være store flotte krontraner, araer, marabu storke og andre store fugle bestilt af såvel private fugleinteresserede som etablerede

dyreparker i Danmark. De importerede dyr skulle først sættes i flere ugers karantæne i Sønderjylland, før de kunne komme videre.

Karantænestation i havestuen

Som et kuriosum kan nævnes, at ved en af forsendelserne ankom et pænt antal store fugle før det aftalte tidspunkt, så transport til karantænestationen ikke umiddelbart kunne gennemføres. Nu var gode råd dyre. Flere muligheder blev undersøgt, men forgæves, så det endte med, at den nyopførte havestue i privaten hos Lizzi og John i hast blev indrettet som ”stald”, så fuglene kunne være dér, indtil turen til den officielle karantænestation kunne gennemføres. Fru Lizzi påtog sig opgaven som dyrepasser uden detaljeret arbejdsbeskrivelse. Fuglene skulle jo tilses,

Lizzi og John ved den tidligere forretning på Dalumvej 35.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

*Den nye forretning på Dalumvej 40B ved siden af Dalumcentret.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

fodres og have vand. Der gik næsten en uge, inden de kunne videresendes, og ingen drømmer om, hvordan en helt ny havestue på få dage kan komme til at se ud, efter at de store fugle havde været interneret. Men hvad? "Lizzi var der jo".

Dalum Dyrehandel etableres

Af forskellige årsager måtte Fyns Dyrecenter lukke, så John og Lizzi tog så det store skridt at åbne Dalum Dyrehandel i juli 1987. Efter intense forhandlinger med den stedlige bankbestyrer fik de mulighed for at købe ejendommen på Dalumvej 35, der dengang blot var et lille parcelhus med en have til.

Det krævede også hårdt arbejde og vilje at få ejendommen forvandlet til en lille hyggelig dyrehandel med tilhørende idyllisk "Zoologisk Have" i baghaven. Butikken blev snart kendt, ikke kun i lokalområdet, men vidt omkring for sin dyrevenlighed, service og ærlighed.

Mange nye kunder kom til ved "mund til mund-metoden", og når folk første gang kiggede indenfor, blev de betaget af det lille hus, som indvendigt og i haven rummede langt mere end først forventet.

Serviceniveauet var i top – som det i øvrigt fortsat er – og man kunne se, at dyrene trivedes, og at det var det, som kom i første række. John blev respekteret for godt købmandskab og service, og Lizzi ydede tillige en uvurderlig indsats.

En særlig glæde for kunderne var 2 mellemstore papegøjer, hjemkøbt fra Sydamerika i et område med spansk-talende indbyggere, hvor de havde fået navnene henholdsvis Lolita og Pedro. Det var en oplevelse at overvære de to papegøjers konversation på spansk, når de sammen sad på en højrygget stol og følte, at de var i selskab med en tilhørerskare. Firmaets logo er netop håndmalet med Lolita som model.

Efter åbning af egen butik bevarede Lizzi og John kontakten til Thailand, som efter invitation blev besøgt, og i dag har Lizzi fortsat kontakt på mail. Det gik forrygende i butikken, og i 1995 blev datteren Pia ansat, og der blev således lidt mere frihed for Lizzi og John.

Næste generation

Den 19. marts 2004 fyldte John 62 år, og tiden var inde til at trappe ned og nyde

sit otium. Den 20. marts 2004 overdrog John og Lizzi således butikken til næste generation, og det blev meget naturligt Pia og ægtemanden Per Stendahl, som tog over med henblik på at videreføre forretningen i forældrenes ånd.

De visioner og traditioner, som forældrene havde opbygget gennem 17 år, blev videreført, og de faste kunder blev heldigvis ved med at komme i butikken.

Pia og hendes dygtige personale er fortsat kendt for deres gode service og kendskab til dyr, og det er netop, hvad der tiltrækker dyrevenner fra hele Fyn.

Som ovenfor beskrevet lå butikken i begyndelsen på Dalumvej 35, hvor man havde tilknyttet to parkeringspladser, primært til kundeparkering. I takt med at tiderne skiftede, og der kom flere og flere kunder til samt et behov for et øget sortiment i butikken, blev det lille hus efterhånden for småt. I 2009 blev forretningen i nr. 35 derfor genstand for en omfattende om- og tilbygning med midlertidig butik i et telt placeret i haven.

Efter flere indbrud med tyveri af nogle store fugle i havens volierer i nr. 35, valgte Pia at ophøre med at have de store fugle i sortimentet.

Pia havde i mange år haft en drøm om at købe ejendommen beliggende overfor på Dalumvej, hvilket endelig gik i opfyldelse i 2015. Indehaverne gik umiddelbart efter i gang med et større byggeri, og i august 2016 kunne Pia åbne en helt ny forretning på 500 m². Dalum Dyrehandel ligger nu på Dalumvej 40B i forbindelse med Dalumcentret og nu med gode parkeringsmuligheder.

Der er sket en meget positiv udvikling gennem de sidste 20 år, idet butikken er blevet mere og mere kendt, ligesom kæ-

ledyr er kommet meget mere i højsædet. Derudover har Pia oprettet en webshop, så man nu har fået mulighed for at servicere kunder i hele Danmark.

En anden årsag til forretningens succes er også Pias store passion og engagement indenfor hundesporten, hvor hun med sine to Border Collier arbejder med lydighedstræning og agility. Herigennem har hun opbygget et meget stort netværk, og forretningen har efterhånden kunder fra hele landet.

Butikken har i dag udover Pia Stendahl tre ansatte samt Pias mor, Lizzi, som lejlighedsvis stadig kigger ind og måske giver en hånd med, efter hun blev alene i 2007, hvor den 65-årige John døde.

Butikkens målsætning er at være det bedst mulige valg af dyrehandel med den bedst mulige vejledning og rådgivning.

Leif Stendahl og Henning Jespersen er begge bestyrelsesmedlemmer i Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening.

Pia med sin hund, der har vundet præmie i agility. Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

Historien om Entreprenør Harald Mortensen

Af Mogens Mortensen

Mange har kendt dette firmanavn, men mange ved ikke ret meget om det arbejde, firmaet har udført.

Som søn af Harald Mortensen er jeg ofte blevet spurgt om, hvorfor der ikke står noget om min far i Dalum-Hjallese bogen. Til det spørgsmål har jeg intet svar, men vil gerne med denne artikel fortælle om hans arbejde og de mange anekdoter, der fortælles om min far og om hans adfærd og hans holdninger. Hans holdning til reklame omkring sit arbejde var, at det ikke var noget, man selv gjorde opmærksom på igennem aviser, men at det var noget, kunden fortalte videre til nye kunder. Man skulle ikke prale af sit arbejde, men gå tre skridt tilbage og nyde det færdige arbejde i et minut og så

videre til næste opgave. Hans forbillede var ubetinget Marius Pedersen i Ferritslev.

En anden af hans holdninger til lokalsamfundet i Dalum-Hjallese var, at man handlede lokalt ved så mange som muligt såvel til husholdningen som til firmaet. Efter den devise leverede Fruens Bøge Cementvarefabrik kilometervis af kloakrør og fliser til de mange veje og fortove, min far lavede i Dalum og Hjallese.

Harald Mortensen

Min far kom til Fyn alene som 13-årig og tjente hos skovfogeden Chr. Hansen for Tybrind Skovene tæt ved Gelsted. Som 14 årig skulle han konfirmeres, og hvad gør man så? Ja, så pumper man cyklen, køber et halvt rugbrød og et stykke ost, lægger det i tasken og starter så cykelturen til forældrene hjemme i Frederikshavn

*Fru Aase "Hansa" Mortensen og Harald Mortensen fotograferet i 1968.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

for at blive konfirmeret i Frederikshavn Kirke. Turen kunne ikke klares på en enkelt dag, så overnatningen forgik i en høstak både på turen op til forældrene og på vej ned til familien, han tjente ved på Fyn. På hjemturen var osten blevet så levende, at han bare måtte lukke øjnene og spise den alligevel.

Han blev gift i 1942 i Balslev Kirke og flyttede senere til Dyrup under krigen, hvor han ernærede sig som arbejdsmand. Lige før krigen sluttede, havde min mor fået et par "rigtige støvler" i fødselsdagsgave. Dem solgte han for at kunne købe en skovl, mejslar og en klaphammer. Lige efter krigen slutning og efter endt kloakmestereksamen startede han så firmaet: "Entreprenør Harald Mortensen".

Nedbrydninger

Et af de første tilbud han gav, var indhegningen af dele af Beldringe Lufthavn, hvor der skulle graves pæle i jorden for at trække pigtråd omkring lufthavnen. Arbejdet blev udført en vinter med megen frost, hvor temperaturen ikke oversteg 2 grader. Herefter cyklede han en tur op i Discontokassen på Flakhaven i Odense for at få en kassekredit på kr. 5.000,- til firmaet og dermed nogen kapital for at kunne afgive tilbud blandt andet på nedbrydning af dækningsgrave for Civilforsvaret, som dengang skulle give plads til byudviklingen i Odense.

Nedbrydninger var i flere år hans speciale. Her kan f.eks. nævnes vandtårnet på hjørnet af Albanigade og Benediktsgade, skorstenen på DSB remisen, mange signalhuse langs de danske jernbaner, avlsbygningerne til Jægersborg Slot og mange andre større eller mindre bygninger. I Hanstholm skulle der fjernes en

af de store bunkers fra krigens tid. Det viste sig at være et større arbejde end først antaget. Han fik lov til at grave og senere pumpe sandet væk under bunkeren, så de fik den til sidst væk fra jordens overflade, så havneudvidelsen kunne fortsætte i Hanstholm.

Husbyggeri

Han startede med at bygge huse i 1950. Først på Faaborgvej 152 i Sanderum Sogn. Herefter Rikkeminde Allé 9 i 1951, nr. 1 i 1952 og herefter Ingrid's Allé 16, 20, 22 og 24. Rikkeminde Allé 2 byggede han i 1959. Det var også det sted, han i flest år havde som fast forretningsadresse. Han sluttede sin husbygningsperiode med at bygge et par større huse i Rikkeshave f.eks. sit eget hus med kontor i Rikkeshave 1.

Eyvind Simonsen og min far

I 1950 kom min far i kontakt med Rikkeminde-manden, Eyvind Simonsen, som drev gården Rikkeminde og samtidig arbejdede med udstykningsplaner

Entreprenør Harald Mortensen arbejdede tæt sammen med Rikkemindegårdens ejer og havde lagerplads i en af gårdens lader.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalkiv.

*Benzinstationen i Dalumvej/Faaborgvej krydset blev bygget af Harald Mortensen.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

af gårdens jordtilliggender. Mødet med Eyvind Simonsen udviklede sig til et nært venskab og et arbejdsmæssigt samarbejde. Min far fik lagerplads på Rikkeminde, og til gengæld sad han mindst 3 gange ugentlig på kontoret på Rikkeminde for at syne tegninger. Han måtte sommetider en tur ud i kvarteret for at se på forholdene. Eyvind Simonsen havde nemlig tinglyst påtåleret i alle byggesager, der vedrørte udstykninger fra Rikkeminde.

Eyvind Simonsen mødte på et tidspunkt op på min fars kontor for at tale om en udstykning. Han stak hånden i bukselommen og mærkede, at han havde et eller andet stykke papir i lommen, som han tog op, rullede ud og sagde: "Kan jeg ikke få din hustru til at stryge denne check, for jeg tror ikke banken vil modtage den så krøllet? Og for øvrigt så er det nok sidste dag i morgen for at kunne få de 50.000 kr., som står skrevet".

Eyvind Simonsen og min far ville forbinde Rikkeminde Allé med Ingrid's Allé, men der lå en bunker, som skulle fjernes på området mellem Faaborgvej 47 og 49, inden vejen kunne etableres. Min far ville også gerne bygge et hus på stedet, så aftalen blev, at han skulle kontakte en landmåler, som kunne lave en udstykningsplan på Rikkeminde Allé fra Faaborgvej til Ingrid's Allé. Planen blev færdig, det første hus bag købmand Hjorth Faaborgvej 49 blev også færdigt, men så var der lige den bunker, der skulle fjernes, og det var Civilforsvaret ikke indstillet på. Men efter mange lange forhandlinger mellem min far og Civilforsvaret kom tilladelsen til at fjerne bunkeren, så kloak og vej kunne føres igennem.

Dermed startede udstykningen af den store mark i området mellem de to parallelle veje Faaborgvej og Rosenvænget ud til Sanderumvej. Udstykningen omfattede den nye del af Rikkeminde Allé og

af Ingrid's Allé, Ingolfs Allé, Majas Allé, Thyra's Allé, Abels Allé, H. P. Simonsens Allé og H.J. Poulsens Allé. Også i Dyrup blev der lavet mange veje.

Legekammerater kontra arbejdspligter

Jeg blev tidligt involveret i min fars arbejde. Som 6 årig blev jeg f.eks. hejst ned i en ny septiktank for at underminere brøndens nederste ring og lægge jorden i spande, som så blev trukket op, efterhånden som jeg fyldte dem. Ovenfor lagde de så den næste ring efterhånden, som jeg fik gravet længere ned som regel i lerjord, en sjælden gang var det grus. Kunder kunne også ringe og fortælle at deres kloak var stoppet, ja så var der kun en ting at gøre, op på cyklen med en stor rensefjeder hængende på cykelstyret og så ud til kunden. Det værste, jeg vidste, var, når jeg skulle ned i septiktanken og stå på "kagen". Især da jeg blev omkring 11 – 12 år var det jævnlige, jeg gik igennem på grund af min vægt og efterfølgende skulle spules af med haveslangen, når jeg kom hjem, og efterfølgende skulle tøjet vaskes. En rigtig ubehagelig oplevelse.

Da skoletiden kom, ville jeg gerne lege med mine kammerater efter skoletid, men der opstod et problem for mig. For når jeg kom hjem fra skolen, kom min mor altid med en pung og en indkøbsseddel til slagter, købmand eller bager. Når så byturen var ovre, var det almindeligt at skifte tøj og dernæst opsøge det arbejde, min far ønskede, jeg skulle udføre. Det kunne f.eks. være det at køre fliser hen til hans medarbejdere og efterfølgende banke ugle ned - ja det kaldes den lille granitsten, der ligger mellem to rækker fliser. Det arbejde har jeg udført på

mange steder i Dalums fortove. Mine venskaber blev meget sporadiske, fordi mine forældre kun gav mig lidt tid til at lege. Det var et stort problem for mig, for jeg kunne aldrig aftale et fast tidspunkt med skolekammerater, da jeg ikke vidste, hvornår jeg skulle hjælpe dem derhjemme.

Indkøb og bestillinger af kantsten og chaussesten.

Ved de første veje, han lavede, blev der brugt granitkantsten fra Hammer Stenbrud, som i 1967 indstillede produktionen, og der kunne ikke længere hugges brosten, chaussesten og kantsten, fordi der blev etableret en total fredning af Hammerknuden og Hammer havn på Bornholm. Området kendes i dag som et aktivitetscenter. Efterfølgende valgte han den svenske granit som kantsten til gaderne.

For os som familie betød det i flere år en tvungen ferie på Bornholm på grund af min fars møder og forhandlinger om kantsten og chaussesten til det kommende års forbrug. Men det blev også til mange oplevelser på Bornholm. Fra det første ophold på Alexandersens Hotel i Sandvig husker jeg særlig to oplevelser. Hotelkarlen inviterede mig med til at drille soldaterne, som holdt øvelse på Bornholms nordligste del. Oppe på det gamle baneterræn havde soldaterne travlt med at drikke te, alt imedens vi fjernede deres våben og lagde dem ind under en lastvogn. Sikken en uro der blev, da de opdagede, at deres våben var væk. Det tog ca. 3 timer, inden de opdagede, hvor de lå gemt. Vi morede os oppe fra værelset, hvor vi kunne følge forvirringen. Den anden oplevelse var en aften, hvor hotelkarlen kom og inviterede mig med ned i byen Sandvig for at spille fodbold.

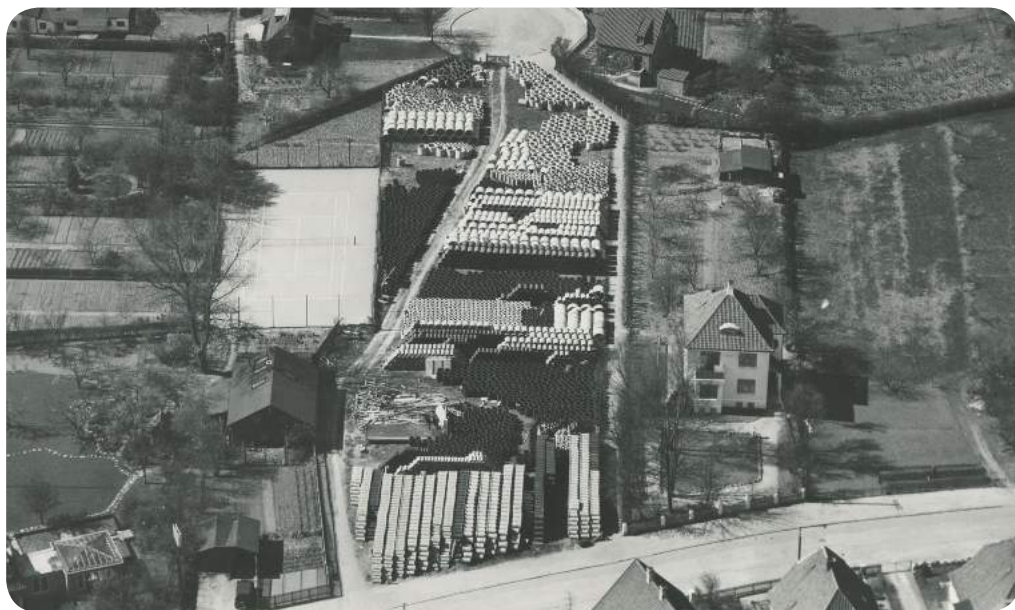
Til min store overraskelse stod "Lille Per" selvste Ole Neumann foran mig og spurgte, om jeg ville være med på hans hold. I de år var det et stort hit at se "Far til Fire" film, og så kom jeg til at spille fodbold med "Lille Per" - det var en rigtig fed oplevelse. Senere blev det til mange andre oplevelser fra andre hoteller på Bornholm, blandt andet Hotel Hammershus, hvor min far holdt sin 50 års fødselsdag kort før, hotellet blev revet ned. Det blev et nyt hotel hvert år, indtil handlen stoppede i 1970.

Husbyggeriet

Hans start på husbyggerierne forgik på den måde, at han købte en byggegrund og et skur fra brunkulslejrene i Jylland. Det var af brædder og i samlesæt: En bund, to gavle, to langsider og to tagflader, som hurtigt kunne samles. Midt i den ene gavl var indgangsdøren, indenfor til venstre

hang og lå tøjet, til højre var køkkenet med en kogeplade og en vask. Næste rum, midt i skuret, var stuen, fire stole i hvert hjørne og midt i rummet et spisebord med fire stole. Det næste og sidste rum var soverum 1,90 m langt og med 2 køjesenge i hver side. Her boede familien, imedens byggeriet stod på. Toilettet var et separat skur nederst i haven med et bræt til at sidde på og et hul i jorden. Stanken kunne være ulidelig stærk.

Min far stod op hver morgen kl. 6 og startede med at grave kælderen ud sammen med min mor. Gamle brædder blev brugt til opplankning, og min mor blandede grus, sten og cement i blanded-maskinen til støbningen af kælderen, alt imens jeg stod i en overskåret vintønde af sikkerhedsårsager: Datidens kravlegård. Når grunden var støbt, bestilte min far to murersvende til at mure huset op - alt tømmerarbejdet ordnede han selv. Elek-

*Harald Mortensen købte alle sine cementvarer hos Fruens Bøge Cementvarefabrik. Her ses cementvarefabrikkens lagerplads op mod Jeppesens Vej over for fabrikken på Lindevej.
Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.*

trikeren og VVS-manden blev bestilt, og derefter pudsede han selv huset indvendigt, lagde gulve, satte døre og vinduer i og sluttede med malerarbejdet sammen med en malermester. I takt med at der var ét rum færdigt, flyttede vores familie ind i huset, som regel med megen fugt drivende ned ad væggene, men familien flyttede alligevel ind, og huset blev sat til salg.

Ganske få dage efter var huset solgt, og udflytning til skuret var en realitet, og så begyndte arbejdet forfra igen. Vi boede der også, selv om der var frostgrader og rim på dynen, eftersom skuret var uden isolering - ja man kunne faktisk se ud mellem brædderne i skuret. Denne fremgangsmåde blev anvendt flere gange.

Lystløgner

Hele vinteren nød jeg varmen i klasseværelset. Læreren ville ikke tro, at jeg boede i et skur midt om vinteren eller gravede datidens septiktanke ned, ved at jeg blev hejst ned i en spand, for derved at underminere røret, som efterhånden blev trykket ned, når de lagde et nyt rør på. Kort sagt troede han, at jeg var fyldt med løgn - ja jeg blev endda kaldt lystløgner af min lærer. Først efter mit syvende skoleår kunne overlærer Møller bekræfte, at vi boede i et skur, da han spurgte, om vi kunne holde varmen i skuret. Først da blev min lærer og klassekammerater i skolen klar over, at jeg ikke havde løjet. Overlærer Møller boede på Ingrid's Allé ikke ret langt fra skuret, vi boede i, og han havde dagligt fulgt med i byggeriet i kvarteret.

Større byggeopgaver

Min far byggede også flere fabriksbygninger blandt andet Redux Cykelfabrik på Østerbro, Axa Power - dengang Axel

Åkermann i Næsby, Micro Matic ved Bror Kruses gamle fabriksbygninger i Sanderum. Derudover byggede han flere servicestationer f.eks. den ude midt i krydset af Dalumvej og Faaborgvej, én på hjørnet over for Axa Power i Næsby og mange andre stationer på Fyn.

For flere olieselskaber lagde han også mange store olietanke ned fra 5000 liter til 50.000 liter ved rigtig mange gartnerier i Stige og omegn, da gartnerne dengang gik fra kul til oliefyring. Flere hundrede hustanke til oliefyring fra 2500 liter til 10.000 liter blev det også til, fordi nye huse skød op alle steder, og opvarmningen gik fra koks til oliefyring.

Et meget specielt gipsben

Lige først i halvtredserne skulle Odense Friluftsbad have 2 soppebassiner og en ny rørføring omkring de to store bassiner. Dengang skulle arbejdet udføres som håndarbejde uden maskiner. Det betød, at man brugte et treben som hejseværk til at løfte de store rør. Ved dette arbejde brækkede min far benet og blev kørt på sygehuset. Benet blev lagt i gips, og han skulle nu holde det i ro i seks uger, men allerede næste dag kravlede han rundt i kloakrenden i friluftsbadet. Dagene gik, og benet irriterede ham mere og mere, og i gipsbenet blev der mindre og mindre plads. Den gang blev der brugt bølgepap mellem benet og gipsen. Det var nu rullet sammen i fodenden og irriterede meget. Hvad gør man så - jo han og min mor måtte bruge en strikkepind og hæklenål til at fiske pappet ud af gipsbenet. Men i hælen var der et problem, og hvad gør man så - man saver et hul ved hælen i gipsen, klipper så hullet rundt for at fiske bølgepappen ud. Få dage efter knæk-

kede gipsbenet ved anklen, og så måtte maskinmesteren i gang; han lagde et lag bly rundt om foden, der blev loddet og tapet til med isoleringsbånd. Om aftenen skulle han på kundebesøg, og humpende på det ene ben stødte han øret ind i en ståltrådssamling og fik en flænge i øret, som sygehuset fik syet sammen. Om aftenen skulle han give møde på kontoret, men da han mødte op med bandage om hovedet og gips om benet, udbrød Eyvind Simonsen: "Hvordan er det, du ser ud?! Du ligner jo en krigsinvalid!". Han ville ikke se ham på kontoret igen, før han havde fået bandagen af hovedet, hvorfor han kom hjem samme aften og bad min mor om at tage bandagen af med det samme, så han kunne komme på arbejde næste dag.

Ugen efter skulle han ud på sygehuset, hvor lægen tilkaldte overlægen, fordi det gipsben så højst besynderlig ud. Overlægen kiggede og bad om at få fjernet gipsen. Da lægen var kommet et stykke ned af benet, sagde min far, at de hellere måtte stoppe, for saksen havde nok ikke godt af at komme ind i metalpladen, hvortil overlægen råbte ud i lokalet: "Jeg har set mange sjove gipsben, men aldrig ét med døre, vinduer og skorsten afstivet med metal". Herefter blev der igen sat gips på benet fra knæet og ned til foden.

Forsyningsselskabet i Dalum - Hjallese

Et andet kapitel af firmaets historie var arbejdet for Dalum Vandværk, Dalum - Hjallese Elforsyning, Dalum Gasværk og Fyns Telefon Selskab. Sidstnævnte på grund af en blok min far fik lavet med 3 huller til kabler, som han lagde ned. Han havde den idé, at når han nu skulle

grave kabler ned for elværket, kunne han lige så godt grave en blok ned med plads til 3 elkabler og telefonkabel. Det skabte problemer med rettighederne for anvendelsen og ejerforhold. Det endte med, at han opgav sine investeringer, da andre fandt ud af, at det var let at trække kabler og derfor kunne underbyde ham ved at bruge hans egne investeringer i blokke, så andre kunne få en god forretning ud af det.

Odense Zoo var også en kunde, der hvert efterår havde opgaver, der skulle løses inden næste sæson. Hvad enten det var reparationer eller nybygning, udvidede haven år efter år med nye aktiviteter.

Da arbejdet for Rikkeminde blev mindre og mindre, var hans største ønske at få samlet firmaet og beboelsen ét sted. Chancen kom omkring 1970 i Anderup ved Stige. En mindre handelsgartner gav op, og Kreditforeningen overtog ejendommen, som blev vurderet af min far for Kreditforeningen og sat til salg. Hvis ikke ejendommen var solgt inden for et år, var aftalen, at min far kunne overtage ejendommen til vurderingsprisen. Ejendommen blev ikke solgt, så min far overtog ejendommen, og hvad gør man så? Først rensede han grunden for drivhuse, siden søgte han Odense Kommune om tilladelse til udstykning af 4 grunde, hvilket blev afvist på det kraftigste på grund af en tinglyst fredsftale med gartnerne om, at der ikke måtte udstykkes til privatboliger i hele området. Min far fik dog med meget besvær lov til at udstykke grunden i to stykker, men kun med én indkørsel mellem Anderupvej 12 og 16. Anderupvej 16 blev bygget, og det store spørgsmål var nu, om han skulle rejse fra Dalum-Hjallese området og alle sine

gode kunder og fremover i stedet drive forretning fra Anderup/Stige området.

Skilsmissen

Det hele gav sig selv i løbet af de næste år. Mine forældre blev skilt, og han valgte at sælge grunden på Anderupvej 12 og det nybyggede hus på Anderupvej 16 med et tab. Hvorfor ægteskabet slog revner, ved jeg ikke ret meget om. På det tidspunkt var jeg selv blevet gift og var flyttet hjemmefra. Min mor blev tildelt diverse aktiver, og min far fik firmaet. Delingen af boet førte til en retssag. Udfaldet af den var min far ikke enig i, men først efter en ankesag fik min far tildelt en erstatning. På det tidspunkt var skaden dog allerede sket. Han stod tilbage med et firma med nedslidte maskiner og uden kapital. Alligevel prøvede han at rejse firmaet ved

at bygge en stor hal på Industrivej lige bag forsamlingshuset i Hjallesø. Han håbede på, at området skulle udbygges ret kraftigt på grund af motorvejen over Fyn og dermed skabe noget arbejde til firmaet, hvilket desværre ikke skete. Til gengæld blev der arbejde i flere kystbyer og dermed også mange rejsetimer, som ikke var det værd.

En anden faktor spillede også ind, da han skulle starte fra bunden igen. Han havde ikke længere kontorpersonale til fakturering, lønregnskab, moms og meget mere – det var noget, han nu selv skulle gøre, når han kom hjem.

Efter retssagen lukkede han firmaet. Min far døde i 2001.

*Mogens Mortensen er pensioneret
funktionschef i HK*

DANSKERNES FORETRUKNE

Vi er kåret som
**danskernes
foretrukne bank**
9 år i træk

Vores kunder er især tilfredse med

- ✓ vi tager os tid til at lytte til jer
- ✓ vores kompetente og seriøse rådgivning
- ✓ vi forstår jeres behov
- ✓ vores evne til at finde den bedste løsning.

Ring og få en uforpligtende snak på tlf.: **38 48 49 02**.

Besøg www.al-bank.dk/danskernes-bank

 Arbejdernes Landsbank

Dalumvej 52 | 5250 Odense SV | dalum@al-bank.dk

Voxmeter, januar 2018

Erindringer fra min tid som kaldskapellan i Dalum 1954-59

af Jørgen Hansen

På et tidspunkt fik jeg det indfald at skrive til mine forgængere i embedet og bede dem nedfælde deres erindringer fra deres tid som præster i Dalum. Nogle svarede, andre som Paul Honoré henviste til de udgivne erindringer, som tidligere er blevet bragt i uddrag her i årsskriftet. Mere fornøjeligt var det at modtage et meget venligt brev fra Jørgen Hansen, som havde været kapellan i Dalum i perioden 1954-59. Hansen vedlagde en bunke maskinskrrevne A4-ark med nedenstående erindringsoptegnelser, som var underskrevet den 17. april 2000. I det vedlagte brev fulgte følgende hilsen: "Kære Dalum-kollega! Kan du bruge vedlagte til arkivet, er du velkommen. De venligste hilsener Jørgen Hansen. Dag Hammerskjölds Allé 38, Kbh. Ø." Den opfordring gør jeg nu brug af. Noter og overskrifter står for min regning. Lars Hagensen.

Fra Krogerup Højskole til Dalum kaldskapellani

Jeg søgte og fik et beskedent kaldskapellani i Dalum. Dengang var den hierarkiske lagdeling adskilligt mere gennemskuelig, end den senere skulle blive. Og her blev jeg så indsat i marts 54, mens min kone og ældste søn måtte blive tilbage for at afslutte højskoleåret på Krogerup.

To spædbørn og provstikonvent

Vi fik tjenestebolig – et lille toetages hus, oprindeligt beregnet til to familier, så vi burde være henrykte. Tilmed lå det på Lykkeshåbs Allé, og haven blev

afgrænset af Sorgenfribækken. Men selv disse heldvarslende navne kunne ikke gøre huset egnet til formålet. Det var disponeret sådan, at intet værelse kunne bare nødtørftigt isoleres fra de øvrige, og i en præstebolig er det nu engang ikke af vejen med et arbejdsværelse, hvor der både kan tænkes og tales i ro. Der var toilet i kælderen og på første sal, og da det meste af dagens liv foregik i stueetagen, gjorde det hverdagen ikke så lidt besværlig for min kone, da der i løbet af de næste to år var ikke mindre end to spædbørn i huset. Køkkenet var så lille,

Indsættelse af Jørgen Hansen i 1954. Til venstre ses provst Kaj Rasmussen, Dalum Kirke. Foto: Dalum-Hjallese Lokalarliv

at der umuligt kunne være mere end én arbejdende person ad gangen, så da vi efter et par års forløb skulle være værter for et provstikonvent med 24 til bords, var alt planlagt indtil mindste detalje. Hvordan vi fik brokket de lejede stole og borde ind, er mig stadig en gåde. Konventsforedraget måtte holdes på skolen, for at der kunne blive luftet ud efter alle de rygende præster inden middagen.

Mit første konfirmandhold var kun på 5, så vi kunne da klemme os sammen i mit arbejdsværelse. Siden måtte jeg leje mig ind i et kommunalt bibliotekslokale. Men småt eller stort, egnet eller uegnet, vi fik da ved fælles hjælp stablet et hyggeligt, om ikke just prangende hjem på benene.

Knive i ærmet og sværmere

I sognet var der "kredse", bl.a. en indremissionsk, hvor man sang efter "Hjemlandstoner", og hvor man kom for skade at invitere mig. Hvorfor egentlig? Jeg tror, grunden var åbenbar. I aftenens løb var der en, der "kom til" at plumpe ud med et enfoldigt spørgsmål om, hvorfor der mon kom så få i kirken. Svaret faldt tilsyneladende lige så uforberedt, at det var nok ikke så mærkeligt, når der ikke var noget at komme efter. Så havde de fået dolket mig. Jeg blev ikke oftere bedt.

En anden kreds bestod af nogle få ægtepar, som havde fundet sammen i fælles hengivenhed for den noget sværmeriske Martinus-sekt, men var trofaste og loyale over for deres lokale kirke og dens præst. Her følte man sig tryk, der var ingen knive i ærmet. Og hvis jeg endelig skulle have opfyldt præsteløftets krav om at bekæmpe falsk lære, tror jeg, at jeg ville have fundet betydeligt

mere lugearbejde i ovennævnte missionskreds.

Den ugifte præstedatter

Et af de vittigste og kløgtigste hoveder – dertil meget belæst – som jeg er stødt på, var en ugift præstedatter, hvis far havde været en velrenommeret præst – og provst – i mangfoldige år i Nykøbing Mors. Hun havde altid et rapt svar på rede hånd. Da hun engang traf en søn af Københavns biskop Ostenfeld, og han nærmest undskyldende beklagede, at det var hans og ikke hendes far, der var blevet biskop, svarede hun prompte: "Det skal De såmænd ikke undskylde; det var min far, der blev spurgt først."

Når jeg fik med hende at gøre, kan jeg takke min betænksomme forgænger Paul Honoré for det. Han havde overladt mig en kommenteret liste over de hjem, han jævnligt besøgte, og ud for hendes navn skrevet: "Hende skal man besøge for sin egen fornøjelses skyld." Det gjorde jeg så en dag, jeg trængte til opmuntring, og det blev et langt venskab, som vi dyrkede mange år efter, at vi havde forladt sognet – for vor egen fornøjelses skyld. Ca. 20 år senere blev jeg kaldt til hendes dødsleje, og ret kort efter til hendes begravelse i Åsum.

Lukulliske fornøjelser på plejehjemmet

Men der var jo andre opgaver. På et privat plejehjem i sognet holdt jeg jævnligt andagter, og uanset tidspunktet på dagen gik der altid en frugal spisning forud. Bestyrerinden stod selv for serveringen, mens jeg spiste alene, som var jeg paven selv. Hun lagde altid ud med en voluminøs sildeanretning. Derpå fulgte en svinekotelet i overnaturlig størrelse,

svømmende i smør- og skysauce og med surt og sødt tilbehør, alt skyllet ned med øl og snaps. Som sluteffekt kaffe med en sød og fed kagedessert. På bristepunktet af forældelse kunne jeg endelig gå over til det åndelige.

En jødisk begravelse i Dalum

På samme plejehjem var der indlagt en ortodoks skleroseramt jødinde, som var sluppet hertil fra Tyskland i 30'erne og blevet gift med en troskyldig dansk landmand af absolut minimalt hartkorn. Nu døde hun, og hvad stiller man op? Hun havde ikke sluppet sin tro, selvom hun næppe havde haft megen lejlighed til at praktisere den. Begravelse efter forskrifterne ville have krævet en 10-12 jødiske mænds tilstedeværelse. Det kunne familien ikke stille op for, så der blev hurtigt etableret en forbindelse til det mosaiske begravelsesselskab. Man gik med til, at der blev bedt et Fadervor, velsignelsen er

vi jo fælles om, men man henstillede, at vort eget begravelsesritual blev erstattet med et "Herren gav, Herren tog, Herrens navn være lovet!", og det var da også et godt bibelord. Da hun blev lagt i kiste, beordrede jeg bedemanden til at fjerne en af de to pinde på låget, som dannede et kors. Det kunne man dog ikke byde hende. Han stirrede på mig, som så han vanviddet lyse ud af mine øjne, men adlød.

Samme begivenhed førte til, at vi under et besøg i London kort efter fik introduktion til den senere overrabbiner Bent Melchior, som på det tidspunkt gik på rabbinerskole. Hans Lillian bød på en prægtig sabbathsfrokost, og det blev til et godt venskab, som holder endnu.

Den blide hustrumorder

Noget af det, man bliver involveret i, kan således uventet rumme et stykke fremtid. Om andet gælder det, at sin fortid kan

Jørgen Hansens første konfirmandhold i foråret 1955.

Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

man ikke løbe fra. En dag dukkede en mand op, som jeg havde kendt fra min tid som fængselspræst i Nyborg, lad os kalde ham Kristian. Han var kommet til at slå sin kone ihjel og havde sonet med ti år af sit liv. Han var et af de blideste og blødeste mennesker, jeg har kendt, og havde jeg oplevet, hvad han havde været ude for, tør jeg ikke udelukke, at jeg havde gjort som han. Han boede i nærheden og blev en god ven af huset. Hjælpsom var han og en stor ven af planter og blomster, så han gjorde nu og da nytte i haven. Han var også børneven, og de små kunne godt lide ham, så når vi en sjælden gang var nødt til at være hjemmefra begge to en aften, sad Kristian hos børnene. Tryggere pasning kunne vi ikke have.

Den hemmelige politispion

Kristian kunne man ikke blive bange for. Det kunne man derimod nok for Karl. Han led af, hvad de lærde kalder Propffskizzofreni, så vidt jeg har forstået en blanding af sindssyge og åndssvaghed, var tidligt blevet anbragt under de Kellerske anstalter og var nu sluset ud på en proprietærgård i sognet i såkaldt familiepleje, skønt det havde så lidt tænkeligt som muligt at gøre med såvel pleje som familie. Jeg havde fået tilsyn med ham og opfattede det nærmest sådan, at jeg skulle se til, at han ikke blev misbrugt, mens hensigten måske snarere har været, at jeg skulle observere hans sociale adfærd og skride ind, hvis det var nødvendigt. Proprietæren havde sandsynligvis indvilliget i anbringelsen mod en løbende kontantydelse, og det var nok heller ikke alverden af arbejdsindsats, Karl ydede til gengæld. Han var nemlig attacheret det hemmelige politi, og skønt han ikke havde

politiskilt, skulle han dog rapportere til mig, hvad han fandt mistænkeligt på det kriminelle overdrev, og det krævede naturligvis nogen vagabondage. Det eneste, han ikke tålte, var at blive sagt imod, og da det ikke altid kunne undgås på hans strejftog i omegnen, som undertiden medførte en vis kontakt med den gren af etaten, som han ikke tilhørte, reddede han sig ved at bede dem ringe til ”provst” Hansen i Dalum, så skulle de nok få besked. Det var forståeligt, at han ikke længtes efter at komme ”hjem”, når man kendte det hummer, der var blevet ham anvist, nødtørftigt adskilt fra stalden ved en bræddevæg. Måske var det uklogt af mig, når hensyn tages til Karls interesser, at jeg engang gjorde hans arbejdsgiver opmærksom på en onkel af mig, der var ham velkendt som en af pionerne for organisering af landarbejdere.

Karl kunne være et anstrengende bekendtskab. I sin rapporterende iver kunne det ske, at han opsøgte mig indtil fem gange på en dag, men så var han jo tilfreds med at have opfyldt sin mission. Hvad der blev af ham efter min afrejse, ved jeg ikke. Formodentlig har han været analfabet, så nogen brevkontakt var der ikke mulighed for. Han hører til dem, der forsvinder ud i det store mørke.

Koncertsangerindens bisættelse

Jeg var efterhånden temmelig tyndslidt af mine tjenstlige vilkår. Bisættelsen af en finsk koncertsangerinde slog hovedet på sømmet. Den skulle af en eller anden grund foregå fra den ene dag til den anden. Jeg læste anmeldelser af hendes glørværdige karriere til langt ud på natten og var på plads i kapellet tidligt den næste dag. Anstrengelsen medførte det værste af

Jørgen Hansens hustru Thora Vest var medlem af Dalum Sogneråd i perioden 1958/59. Her ses hun mellem de mandlige sognerådsmedlemmer ved kommunens 50 år jubilæum i 1959. Foto: Dalum-Hjallese Lokalarkiv.

en række migræneanfald, jeg havde haft de forløbne år. Jeg blev ekspresindlagt til observation for hjernetumor. Falsk alarm. Et par gode præstefolk tilbød mig rekreation, hvorfra jeg dog ret hurtigt blev kaldt hjem til en begravelse.

Bepelsede damer fra Frederiksberg

Efterhånden trængte jeg imidlertid til en anden udsigt fra mine vinduer, så nu måtte der sættes skub i ansøgningerne. Og det er artige ting, man kan komme ud for som ansøger. Jeg nøjes med et enkelt eksempel. En dag, hvor jeg havde

konfirmation, sad der et par bepelsede damer, som efter gudstjenesten præsenterede sig som spioner fra Frederiksberg. De blev inviteret med hjem til formiddagskaffe. Men vi havde en kontraspion, som kunne melde, at pelsdamerne direkte adspurgt efter hjemkomsten om gudstjeneste, prædiken og præstens person havde svaret entydigt positivt. Men så var der jo præstekonen.....! Hun havde citeret Bodil Koch og forklarende tilføjet: "Ja, hun er en nær og kær ven af huset." Pral!¹ Værre var det dog, at lille Niels, mens hans mor et øjeblik var i køkkenet, havde bedt sin far hjælpe sig med et par

¹ Bodil Koch (1903-72) var i 1950 blevet landets første kirkeminister og sad derefter magtfuldt på denne post i mange år. Præstefruen i Dalum var faktisk så nære venner med familien Koch, at Nyboe Andersen i Birgitte Possings bog om Bodil Koch citeres for at sige, at Thora Vest var et af de få mennesker, der var dus med professor Hal Koch. B. Possing, Uden omsvøb. Et portræt af Bodil Koch. Gyldendal 2007

bukser, der var vanskelige at knappe op, men i stedet for at tilkalde sin kone, havde den hellige mand selv klaret problemet. Det var mere, end han kunne tillade sig, og altså et enkelt minus til ham. – Så det skind blev der ingen bukser af.

Nyt embede

Men andre embeder blev ledige, bl.a. Rynkeby-Revninge. Det havde jeg søgt 10 år tidligere. Da var jeg enlig, nu var jeg blevet til en familie med kone og tre børn. Mon ikke det skulle forbedre mine chancer?

Sognepræst Peter Poul Jørgen Hansen døde den 11. september 2008, 92 år gammel og er begravet på Holmens Kirkegård. Han var født i København den 25. januar 1916. I 1943 blev han teologisk kandidat. Efter en tid som kordegn ved Rigshospitalet

blev Hansen fængselspræst først i Nyborg, derefter i Horsens og så igen i Nyborg. Fra 1950-54 var han kommunelærer i København, assistent i Det danske Sprog- og Litteraturselskab, og han var lærer på Krogerup Højskole. Efter Dalum flyttede familien til Rønninge-Revninge sogne i 1959 og fra 1967 til Skt. Jakobs Kirke i København til 1974, hvor han blev sognepræst i Rye og Kirke Sonnerup i Hornsherred. Sammen med sin hustru, højskolelærer Thora Vest, som han blev gift med i 1953, udgav han antologien »Men Jeg siger jer« og en prædikensamling »Ordet er frit». Thora Vest Hansen var født 3. februar 1917 og døde 89 år gammel den 25. juli 2006. Pastor Hansen havde i sine unge dage aspireret til at blive skuespiller, men var ikke kommet ind på skuespilskolen. Han medvirkede dog i en enkelt film »Mordets Melodi» fra 1944.

Foreningen siger tak
til annoncørerne for støtten
til dette årsskrift
og til skolepraktikken på CVK på
Syddansk Erhvervsskole i Odense
for det flotte layout.

Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forenings bestyrelse

Formand: Lars Hagensen, Carl Baggers Allé 67, 5250 Odense SV
Tlf. 66 17 97 73, LHHA@km.dk

Næstformand: Leif Stendahl, Mensalgårdvej 17, 5260 Odense S
Tlf. 66 15 18 80, leifstendahl@gmail.com

Kasserer: Henning Jespersen, Ellekærshaven 46, 5250 Odense SV
Tlf. 66 17 44 37, rebo@stofanet.dk

Sekretær: Lise Søndergaard, Ligustervænget 2, 5250 Odense SV
Tlf. 66 17 08 27, LSN@stofanet.dk

Bestyrelsesmedlem: Per Jensen, Elmedals Allé 34, 5250 Odense SV
Tlf. . 40 28 09 68, perj@stofanet.dk

Dalum-Hjallese Lokalarkiv

Bøgedalvænget 4, 5250 Odense SV
dahjarkiv@stofanet.dk

Arkivleder: Jytte Raun, Ahornvej 51, 5250 Odense SV
Tlf. 20 28 41 59, palleraun@mail.dk

Kasserer: Bente Vinberg, Sanderumvej 114, 5250 Odense SV
Tlf. 21 75 35 40, vinberg@dsa-net.dk

Arkivmedarbejdere:

Claus Berentzen og Jette Bogh, Mensalgårdvænget 7, 5260 Odense S
Tlf. 65 15 05 85, boghjetta@gmail.com

Kirsten Eriksen, Zachariasvej 2, 5260 Odense S
Tlf. 66 15 23 07, kir1935er@gmail.com

Bodil Fjendbo, Søparken 72, 5260 Odense S
Tlf. 97 47 28 95, mobil: 31 34 80 66, fjendbo5260@gmail.com

Karin Grønning, Kristiansdals Allé 94, 5250 Odense SV
Tlf. 24 40 08 33, krg@private.dk

Henrik Bjerregaard Jensen, Lindevej 8, 5250 Odense SV
Tlf. 40 36 86 19, hbj@hbjmail.dk

Per Jensen, Elmedals Allé 34, 5250 Odense SV
Tlf. 40 28 09 68, perj@stofanet.dk

Lis Loll, Bøgedals Allé 25, 5250 Odense SV
Tlf. 24 45 32 36, loll@email.dk

Bodil Valsted, Ingrid's Allé 40, 5250 Odense SV
Tlf. 66 17 41 26, bodil@valsted.dk

